

การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์
ชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

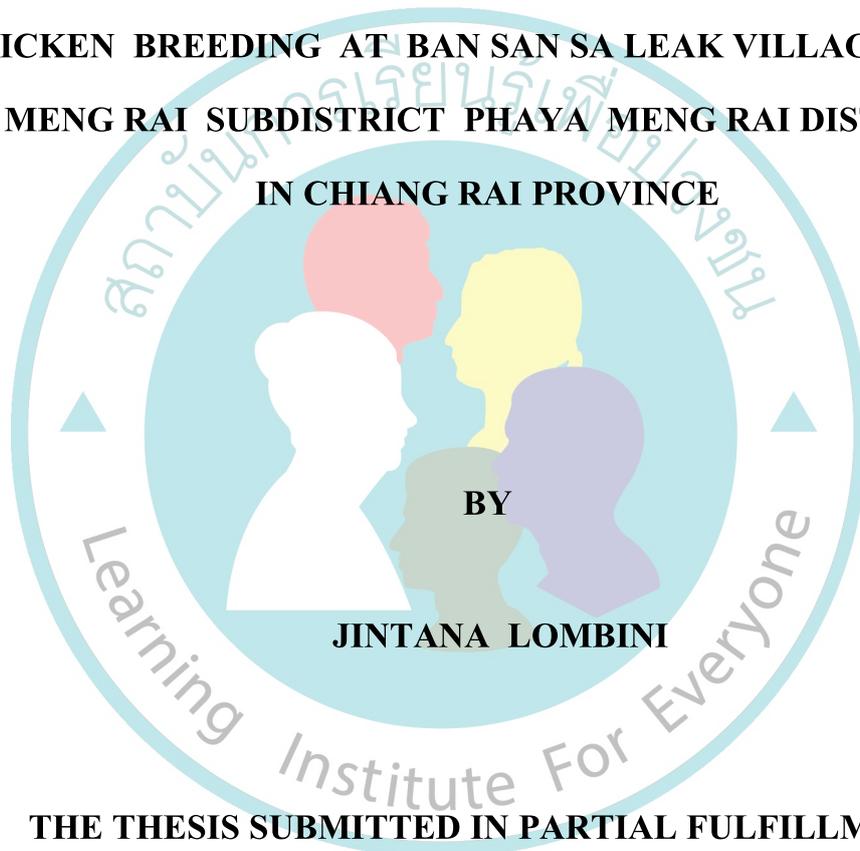
การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์
ชุมชนบ้านสันตะลี หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
ปีการศึกษา 2561

**COMMUNITY ENTERPRISE PROMOTION ON ORGANIC
CHICKEN BREEDING AT BAN SAN SA LEAK VILLAGE MOO 1
MENG RAI SUBDISTRICT PHAYA MENG RAI DISTRICT
IN CHIANG RAI PROVINCE**

BY

JINTANA LOMBINI

**THE THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
IN THE PROGRAM OF
INTEGRATED LOCAL DEVELOPMENT
FACULTY OF GRADUATE STUDY
LEARNING INSTITUTE FOR EVERYONE (LIFE)**

2018

วิทยานิพนธ์เรื่อง (Title)	การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเลี้ยงไก่พื้นเมือง แบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันสะลีก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
ผู้วิจัย	จินตนา ลมปินี
สาขาวิชา	การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร.วีรธรรม ปัญจันท์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร.ส่งเสริม แสงทอง

คณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต)

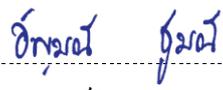
ลงชื่อ กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
(ดร.ศรีปริญญา ฐปกระจ่าง)

ลงชื่อ กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)
(ดร.วีรธรรม ปัญจันท์)

ลงชื่อ กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)
(ดร.ส่งเสริม แสงทอง)

ลงชื่อ กรรมการ (ผู้แทนบัณฑิตศึกษา)
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี พงศ์พิศ)

ลงชื่อ กรรมการ (ผู้แทนบัณฑิตศึกษา)
(ดร.ทวิช บุญธิรัมย์)

ลงชื่อ เลขานุการ
(อาจารย์อัญมณี ชุมณี)

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง	การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
ชื่อผู้เขียน	จินตนา ลมปินี
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร.วีรธรรม ปัญจจันทร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร.ส่งเสริม แสงทอง

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาฟื้นฟูเลี้ยงไก่พื้นเมืองและการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์บ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย 2. เพื่อศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในกิจกรรมด้านผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด ชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยจัดเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ กลุ่มเป้าหมายเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนละ 1 ราย รวมจำนวน 31 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละและเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย มีดังนี้ 1. ชุมชนบ้านสันตะลึกหมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายมีการเลี้ยงไก่อยู่แล้วแต่มีจำนวนน้อยมากเกือบใกล้สูญพันธุ์ มีการฟื้นฟูโดยการให้ความรู้ ประโยชน์เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์เพื่อเป็นอาชีพให้กับครอบครัวส่งเสริมโดยการนำพันธุ์ไก่พื้นเมืองเลือกเฉพาะพันธุ์ดั้งเดิมมาเพาะพันธุ์ เพื่อเลี้ยงในชุมชนเมื่อมีจำนวนมากพอก็นำมาแจกจ่ายขยายพันธุ์ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองผู้ที่สนใจ โดยเน้นเลี้ยงแบบอินทรีย์ ปล่อยให้คุ้ยเหยื่ออาหารกินเองใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนเป็นอาหาร และผลไม้ที่ไม่มีคุณภาพถูกแมลงกัดกินแล้ว เช่น ชมพู่ ฝรั่ง กล้วย มะม่วง มะละกอ ต้นกล้วย ไร่ ปลายข้าว เศษอาหาร หญ้า แมลงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ไก่พันธุ์พื้นเมืองเป็นไก่ที่เลี้ยงง่าย

ทนต่อโรค คนนิยมรับประทาน มีราคาสูง นอกจากจะเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนแล้ว ยังสามารถเลี้ยงไว้เพื่อจำหน่ายให้กับคนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียงได้

2. จากที่ได้ศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม ในกิจกรรมด้านผลิตภัณฑ์มีการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ขายทั้งตัว ซ้ำแหละขายเนื้อไก่เป็นชิ้นส่วน แปรรูปเป็นอาหารเมนูต่าง ๆ มีไข่อินทรีย์ ขายลูกไก่ ไก่รุ่น พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ มูลไก่ ด้านการส่งเสริมการตลาดทางกลุ่มได้มีการกำหนดราคาขายที่แน่นอนเอง ในราคาที่เหมาะสมสมาชิกกลุ่มอยู่ได้พอค่าที่มารับไก่อนำไปขายต่อก็ได้กำไรทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดความพึงพอใจ มีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดความเข้มแข็งโดยการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม นำการวางแผนและแผนชีวิต 4 แผน คือ 1) แผนเวลา 2) แผนอาชีพ 3) แผนการเงิน 4) แผนสุขภาพ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ บ้านสันสะลีก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ชุมชนบ้านสันสะลีกควรส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ให้เห็นถึงความสำคัญต่อการเลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์ (ดั้งเดิม) โดยเน้นเลี้ยงแบบอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยต่อผู้บริโภคในครัวเรือนและชุมชน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเสียสละ ร่วมมือร่วมแรงเพื่อการพัฒนาส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์อย่างต่อเนื่องให้คงอยู่กับชุมชนและเป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับชุมชนและชุมชนใกล้เคียงต่อไป

คำสำคัญ : การส่งเสริม, วิสาหกิจชุมชน, กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

Abstract

Thesis Title	Community Enterprise Promotion on Organic Chicken Breeding at Ban San Sa Leak Village Moo 1 Mengrai Subdistrict Phayamengrai District in Chiangrai Province
Researcher	Jintana Lombini
Degree	Master of Arts
In the Program of	Integrated Local Development
Year	2018
Principal Thesis Advisor	Dr.Veeratham Panjakhan
Associate Thesis Advisor	Dr.Songserm Saengthong

The purposes of this thesis were 1. to study and promote community enterprise on organic chicken breeding at Ban San Sa Leak village, Phayamengrai district in Chiangrai province and 2. To study the product and marketing activities of organic chicken breeding group at Ban San Sa Leak village, Phayamengrai district in Chiangrai province. Data were collected from the population of the community. The target group was head of household or representative of one head of household, totaling 31 persons. The instruments used in the study were questionnaires for interviews and workshop notification forms. Data analysis statistics were used percentage and qualitative with content analysis.

The study result found that 1. Ban San Sa Leak village, Moo 1, Mengrai Sub-district, Phayamengrai district, Chiangrai province. There are very few chicken feeding but almost endangered species. It is grounded by the knowledge and benefits of organic chicken farming for a career in the family. Encouraged by the introduction of native chicken varieties, only the original breeding. When there are enough to distribute the species to the members who interested in organic chicken breeding. The food for organic chicken were the raw materials used in the community as food and low quality fruit which insects eaten such as pink, guava, banana, mango, papaya, banana three, broken pieces of rice, grass, and insects. Native chicken breeders are easy to control the disease. The popular ones are high in price and can be fed to the community and nearby communities.

2. The study of organic chicken community enterprise group was participatory work. In product activities, there are added values to the product in various forms such as whole sale, selling chicken parts, processed food as chicken menu, organic chicken eggs, chicks, chicken breeders, and chicken manure. The marketing promotion aspect found that the organic chicken community enterprise group has fixed pricing. At the right price, group members and whole sale merchants were satisfied. The community enterprise strengthened. By adopting the 3 loops and 2 conditions of philosophy of sufficiency economy are moderation, reasonableness, and good self-immunity with the two conditions are knowledge condition and integrity condition in target planning and 4 life plans; 1) time plan 2) career plan 3) financial plan and 4) health plan. Applied to the operation of the organic chicken community enterprise group Ban San Sa Leak village, Moo 1, Mengrai sub-district, Phayamengrai district, Chiangrai province

The study suggest the community and Ban San Sa Leak village organic chicken breeding group should focus on consumer safety for organic chicken breeding, sacrifice, and develop the chicken breeding group to be the sustainable career for the members and establish a learning center for other community in the future.

Keywords : Promotion, Community enterprise, Organic Chicken Breeding Group

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยเรื่องการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ชุมชนหมู่บ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก นายใจแก้ว คิตรีกเมือง นายบุญยืน ดิน้อย และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ในชุมชน เนื่องจากได้รับความร่วมมืออย่างดีในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติร่วมกัน และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.วิรัชธรรม ปัญจันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.ส่งเสริม แสงทอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่เมตตาและกรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางตลอดจนช่วยเหลือข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

และขอขอบพระคุณบิดา มารดา ญาติพี่น้องและเพื่อน ที่คอยเป็นกำลังใจ อย่างดีเสมอมา สุดท้ายนี้ข้าพเจ้า ขอขอบคุณ นายเปาโล ลมбини ที่คอยสนับสนุนให้โอกาสข้าพเจ้าได้เข้ามาเรียนรู้ที่สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนแห่งนี้ และยังเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี อีกทั้งคอยให้กำลังใจข้าพเจ้าด้วยดีเสมอมา ตลอดระยะเวลาในการศึกษา จนทำให้วิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้วิจัยขอมอบความดีในครั้งนี้แก่สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน สถาบันอันทรงคุณค่าควรแก่การเทิดทูนต่อไป

จินตนา ลมбини

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขต หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อเรื่อง.....	4
กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
คำถามสำคัญในการวิจัย.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความหมาย แนวคิด หลักการวิสาหกิจชุมชน.....	7
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและ การวางเป้าหมายและแผนชีวิต.....	12
หลักการทำเกษตรอินทรีย์ปศุสัตว์อินทรีย์ มาตรฐานการผลิตปศุสัตว์ ของประเทศไทย.....	15
ความหมาย แนวคิด และหลักการส่งเสริมเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์.....	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
กรอบความคิดในการวิจัย.....	37

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3	วิธีดำเนินการวิจัย	
	วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย.....	38
	ประชากร.....	41
	กลุ่มเป้าหมาย.....	41
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
	สถานที่ในการวิจัย.....	45
	ระยะเวลาดำเนินการวิจัย.....	45
	ปฏิทินการปฏิบัติงาน.....	46
4	ผลการวิจัย	
	ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	49
	ตอนที่ 2 การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมือง แบบอินทรีย์ ในครัวเรือน หมู่บ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย.....	52
	ตอนที่ 3 การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในแต่ละด้าน.....	54
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
	สรุปผลการวิจัย.....	78
	อภิปรายผลการวิจัย.....	80
	ข้อเสนอแนะ.....	85
	บรรณานุกรม.....	88
	ภาคผนวก ก. เครื่องมือในการวิจัย.....	92
	ภาคผนวก ข. ภาพประกอบการวิจัย.....	95
	ประวัติผู้วิจัย.....	104

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	เปรียบเทียบมาตรฐานของการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยในประเทศต่าง ๆ..... 27
2.2	เปรียบเทียบการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบต่าง ๆ..... 29
2.3	เปรียบเทียบมาตรฐานการเลี้ยงไก่แบบปล่อย (Free-range) ของประเทศต่าง ๆ..... 31
3.1	ปฏิทินการปฏิบัติงาน..... 46
4.1	จำนวนและร้อยละ ของผู้ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกประเทศ..... 49
4.2	จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา..... 50
4.3	จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพสมรส..... 50
4.4	จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ..... 51
4.5	จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ..... 51
4.6	จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้รวมเฉลี่ย ของครอบครัวต่อเดือน..... 51
4.7	สมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์..... 55
4.8	รายชื่อคณะกรรมการกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง..... 57
4.9	ผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์..... 72

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรอบความคิดในการวิจัย.....	37
1. อุปกรณ์สำหรับเตรียมรับซื้อขายไก่พื้นเมืองในชุมชนก่อนพ่อค้า มารับซื้อต่อ.....	95
2. รถพ่วงรับซื้อ-จำหน่ายไก่ในชุมชน.....	95
3. รถกระบะขนย้ายไก่ไปส่งกลุ่มเครือข่าย.....	96
4. รถพ่วงนำผลิตภัณฑ์แปรรูปเป็นเมนูอาหารออกจำหน่ายพร้อมจำหน่ายไข่สด...	96
5. สถานที่จำหน่ายอาหาร.....	96
6. ประชุมกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....	97
7. ประชุมกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง.....	97
8. ประชุมคณะกรรมการกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง.....	97
9. ประชุมวางแผนเกี่ยวกับนโยบายการเลี้ยงขยายพันธุ์ไก่และการป้องกันวัคซีน...	98
10. ร่วมถ่ารูปกับคณะกรรมการกลุ่มไก่พื้นเมือง.....	98
11. เลี้ยงไก่ในเต้า.....	98
12. เลี้ยงแบบอินทรีย์.....	99
13. แจกจ่ายวัคซีนป้องกันโรค.....	99
14. แจกจ่ายขยายพันธุ์ไก่พื้นเมืองแกสมาชิกกลุ่ม.....	99
15. พ่อค้าคนกลางมารับซื้อไก่พื้นเมือง.....	100
16. รับซื้อไก่อุ่นของกลุ่มสมาชิกตามจุดต่าง ๆ.....	100
17. จำหน่ายไข่ไก่พื้นเมือง.....	101
18. จำหน่ายลูกไก่พื้นเมือง.....	101
19. จำหน่ายมูลไก่พื้นเมือง.....	101
20. ตลาดใกล้ ๆ ประเทศลาว.....	102
21. ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปไก่ของพื้นเมือง.....	102
22. เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมูลค่า ไก่พื้นเมืองศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ครูชนินิษฐา.....	103
23. เครือข่ายส่งไก่พื้นเมืองออกประเทศลาว.....	103

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันนี้ ผู้บริโภคมีความห่วงใยต่อสุขภาพมากขึ้น จึงเลือกที่จะบริโภคอาหารที่มีผลดีต่อสุขภาพและมีความปลอดภัยสูง เช่น อาหารที่ได้จากธรรมชาติหรืออาหารอินทรีย์ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ในกลุ่มดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจที่ผู้เลี้ยงสัตว์จะหันมาให้ความสนใจกับการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ เนื่องจากการผลิตที่ไม่ใช้สารปฏิชีวนะ หรือสารต้องห้ามใด ๆ ในกระบวนการเลี้ยงสัตว์ป้องกันการปนเปื้อนในระหว่างการแปรรูป รักษาสมดุลของระบบนิเวศน์ธรรมชาติ และคำนึงถึงสุขภาพของสัตว์ (Animal welfare) เช่น ไม่เลี้ยงสัตว์หนาแน่นจนเกินไป และมีพื้นที่อย่างเพียงพอสำหรับให้สัตว์ออกกำลังกาย (Free-range areas) เป็นต้น ผลผลิตที่ได้นั้นเป็นอาหารที่มีมาตรฐาน ความปลอดภัยสูง และถือเป็นสินค้าคุณภาพ (Premium grade) การเลี้ยงไก่แบบอินทรีย์จึงเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ที่คำนึงถึงเรื่องอาหารปลอดภัยเป็นประการสำคัญเนื่องจากไก่พื้นเมืองมีความทนทานต่อโรคสูง และสามารถปรับตัวได้ดี ในการปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติ และไก่พื้นเมืองยังได้รับความนิยมในการบริโภคอย่างต่อเนื่อง เพราะเนื้อไก่พื้นเมืองมีรสชาติที่เป็นลักษณะประจำพันธุ์ เนื้อแน่น มีปริมาณของไขมันและคอเลสเตอรอลต่ำ (สัญญาชัย จตุรสิทธิ์ธา, ศุภฤกษ์ สายทอง, อังคณา ผ่องแผ้ว, ทศนีย์ อภิชาติสรางกูร และอำนาจ เลี้ยวธารากุล, 2546, หน้า 1)

ในปี พ.ศ.2557 การเกิดมหาอุทกภัย ทำให้หมู่บ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมากและส่งผลให้ไก่ที่มีในหมู่บ้านตายเป็นจำนวนมากถึง 2,250 ตัว (ข้อมูลเทศบาล,ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย) และนอกจากนั้นยังส่งผลกระทบต่ออาชีพทางการเกษตรอีกหลายประการ เช่น นาล้ม พืชไร่ พืชสวน และสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ ล้มตายเป็นจำนวนมาก สัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญหลายชนิดได้รับความเสียหายและสูญเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องหาวิธีที่เกษตรกรจะต้องได้รับการฟื้นฟู ให้มีไก่พื้นเมืองกลับคืนสู่ชนบท เนื่องจากไก่พื้นเมืองสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

ได้เป็นอย่างดีแล้ว คุณภาพเนื้อไก่พื้นเมืองยังดีกว่าไก่เนื้อ (broiler) ในแง่รสชาติและดีต่อสุขภาพของผู้บริโภค (เกรียงไกร โขประการ, 2543, หน้า 996)

การส่งเสริมและพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้นั้น เกษตรกรต้องเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กรและชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งระดับของการพึ่งพาตนเอง และระดับของการแข่งขัน กลไกหนึ่งที่สนับสนุนให้เกษตรกรและชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถนำไปสู่เป้าหมาย นั่นคือ การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วม และการเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (สำนักพัฒนาเกษตรกร, 2555, หน้า 590) การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประสิทธิภาพนั้นจะขึ้นอยู่กับคนในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น การไม่ให้ความร่วมมือ การไม่มาประชุม ความแตกต่างทางความคิด และการไม่เสียสละ ล้วนเกิดจากสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นั่นเอง ดังนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดีต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ มีคณะกรรมการที่ดี มีการบริหารจัดการที่ถูกต้องสมาชิกมีส่วนร่วมวางแผนในการทำงาน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งหากสามารถบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนในกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ให้เกิดความร่วมมือได้ก็จะทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, หน้า 590)

บ้านสันสลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2500 มีจำนวนครัวเรือน 320 ครัวเรือน ประชากร 925 คน แยกเป็นชาย 437 คน และหญิง 488 คน (ข้อมูล, ที่การอำเภอพญาเม็งราย ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย) ส่วนใหญ่คนในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกร ทำสวน ทำนา ทำไร่ ค้าขาย และทำวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็ก มีอาชีพเสริมโดยการรับจ้างทั่วไป คนในชุมชนส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ มีวัฒนธรรมและประเพณีที่สวยงาม ภาษาที่ชุมชนสื่อสาร คือ ภาษาภาคเหนือ เป็นชุมชนพึ่งตนเอง ไปมาหาสู่ร่วมด้วยช่วยกันมีความสามัคคี แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อยู่กินกันฉันท์พี่น้อง ใช้ทุนทางสังคมและทุน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดในการดำเนินชีวิตตามภูมิปัญญาวิถีพอเพียง ในการรักษาสุขภาพนั้นก็ใช้สมุนไพรในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยการปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก นอกจากนั้นคนในชุมชนยังใช้สมุนไพรที่ปลูกเอามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่าย สร้างอาชีพเสริมให้กับคนที่ยังไม่มียาหรือรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จึงทำให้คนในชุมชนมีความตระหนักที่จะช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้และสามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีกินมีใช้ในท้องถิ่น ไม่ทิ้งถิ่นตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มาประยุกต์ใช้ในชุมชน (ข้อมูล. สัมมนาทุนท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน 11-13 กันยายน, 2558) นอกจากนั้นยังปลูกพืชผักสวนครัว

เอาไว้รับประทานแล้วคนในครัวเรือนเกือบทุกครัวเรือนยังมีการเลี้ยงไก่ ไม่ว่าจะเป็นไก่พื้นเมือง ไก่พันธุ์ไข่ ไก่กระดูกดำเฉลี่ยแล้วประมาณ 150 ครัวเรือน แต่ละครัวเรือนจะเลี้ยงไก่พื้นเมือง ประมาณ 10 - 20 ตัว บางครัวเรือนก็มีไก่พันธุ์ไข่ประมาณ 5-10 ตัว ในวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองทั่วไป จะเลี้ยงแบบอินทรีย์ คือ การให้อาหารไก่เฉพาะตอนเช้าเท่านั้น อาหารที่ให้ส่วนมากจะเป็นรำผสม ปลายข้าว นอกจากนั้นก็ปล่อยให้คุ้ยเขี่ยหากินเองตามธรรมชาติ เช่น กินมด กินแมลงด้วง กินเศษอาหาร เศษผลไม้ที่เหลือ กินหญ้าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในชุมชน (สัมภาษณ์,ใจแก้ว คิครักเมือง 31 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ผู้ใหญ่บ้านสันสะลิก ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย) น้ำที่ให้ไก่กินจะเน้นน้ำที่สะอาดอยู่ตลอด โดยการเปลี่ยนทำความสะอาดรางน้ำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสุขภาพที่ดีของไก่ และยังขาดความรู้ประสบการณ์การจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำวิจัยเรื่อง การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ชุมชนบ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาฟื้นฟูเลี้ยงไก่พื้นเมืองและการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์บ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้อย่างไร และเพื่อศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในกิจกรรมด้านผลิตภัณฑ์การส่งเสริมการตลาด ชุมชนบ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้อย่างไร และในฐานะผู้วิจัยเป็นสมาชิกในหมู่บ้านสันสะลิก อีกทั้งเป็นนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน จึงมีความมุ่งหวังที่จะสร้างความสำเร็จให้เกิดเป็นการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ในชุมชน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์บ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในกิจกรรมด้านผลิตภัณฑ์การส่งเสริมการตลาดกลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่พื้นเมือง ชุมชนบ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขต หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อเรื่อง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ของคนชุมชนในเขตบ้านสันสะลีก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพื่อฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมือง และส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะกลุ่มสมาชิกประชากรที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในชุมชนหมู่บ้านสันสะลีก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวนสมาชิกกลุ่ม 31 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

เลือกหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนของกลุ่มสมาชิกที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์บ้านสันสะลีก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 31 ครัวเรือน

คำถามสำคัญในการวิจัย

1. การฟื้นฟูเลี้ยงไก่พื้นเมืองทำอะไรบ้างมีการเชื่อมโยงอย่างไร จึงส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ บ้านสันสะลีกหมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ในกิจกรรมด้านแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการตลาด ทำอย่างไร

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาความรู้ ทักษะและทักษะของประชาชนเพื่อให้สามารถพัฒนาการผลิต การแปรรูปผลผลิต การตลาดและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้มีการยกระดับความเป็นอยู่ของตนเอง ครอบครัว และชุมชนให้ดีขึ้น การเลี้ยงไก่พื้นเมืองตามบ้านเรือนของคนในชุมชนเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค เนื้อและไข่ เหลือจากบริโภคก็จะนำมาจำหน่ายกันระหว่างเพื่อนบ้าน เป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

การฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมือง หมายถึง การให้ความรู้ แนวความคิด เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง และการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แล้วขยายพันธุ์เลี้ยงไก่พื้นเมืองให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน โดยการเลี้ยงไก่แบบธรรมชาติ บนพื้นที่การเกษตรที่ไม่มีสารพิษตกค้างและหลีกเลี่ยงจากการปนเปื้อนของสารเคมีทางดิน ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่อส่งเสริมความสมดุลธรรมชาติโดยไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์หรือสิ่งที่ได้มาจากการตัดต่อพันธุกรรมใช้ปัจจัยการผลิตที่มีแผนการจัดการอย่างเป็นระบบภายใต้มาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ได้ผลผลิตสูงคุณค่าทางอาหาร และปลอดภัย โดยมีต้นทุนการผลิตต่ำ เพื่อคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจพอเพียงแก่มวลมนุษยชาติและสรรพชีวิต ในหมู่บ้านสันสะลิก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ หมายถึง การเลี้ยงไก่พันธุ์เดิมของชุมชนโดยใช้อาหารจากพืชผลที่ไม่ได้คุณภาพ ถูกแมลงกัดกิน อย่างเช่น ชมพู่ ฝรั่ง กล้วย มะม่วง มะละกอ ปลายข้าว รำ หยกกล้วย หนุ่ย ตลอดจนพื้นที่สวนที่มีแหล่งอาหารที่อยู่อาศัยของหนอนแมลงต่าง ๆ ถือเป็นแหล่งอาหารของไก่พื้นเมืองเป็นการลดจำนวน ศัตรูพืชด้วยวิธีทำธรรมชาติ มูลไก่ที่ถ่ายมายังเป็นปุ๋ยให้ต้นไม้ด้วย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ หมายถึง องค์กรที่จัดตั้งขึ้นคือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ด้านการเกษตรแบบอินทรีย์ รายครัวเรือน การผลิต การแปรรูปผลผลิตภัณฑ์ การตลาด และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต การค้า การสร้างรายได้และอาชีพของชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกาศกำหนด ของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ในชุมชน บ้านสันสะลิก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

การแปรรูปผลิตภัณฑ์การส่งเสริมการตลาด หมายถึง ผลิตภัณฑ์ไก่พื้นเมือง พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ไก่ ไก่รุ่น มูลไก่ ไข่ไก่ ลูกไก่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การชำแหละชิ้นส่วนของไก่ และการแปรรูปของไข่ไก่หรือไก่แปรรูปเป็นเมนูอาหารต่าง ๆ จากไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์และไข่ไก่ กิจกรรมการส่งเสริมการตลาดโดยทางกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผ่านการสื่อสาร ป้ายโฆษณา ข่าวสาร โทรศัพท์ ไลน์ เฟซบุ๊ก อีเมล ประชาสัมพันธ์บอกต่อกัน ไปพัฒนาศักยภาพเพิ่มเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนติดต่อซื้อขายในชุมชนท้องถิ่นมากขึ้นกว่าเดิมให้แก่กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน บ้านสันสะลีก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย และชุมชนใกล้เคียง กระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนและต่อยอดธุรกิจเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านสันสะลีก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย ชุมชนใกล้เคียงได้รับประโยชน์ คือ มีไก่ที่ปลอดภัยไว้บริโภคในครัวเรือน มีอาชีพเสริมหรืออาชีพหลัก รายได้จากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์บ้านสันสะลีก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย
2. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสันสะลีก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ด้านการผลิตทำให้เพียงพอต่อความต้องการตามท้องตลาดที่มีไก่หมุนเวียนตลอดทั้งปี ด้านการตลาดมีการติดต่อสื่อสาร พ่อค้ามารับซื้อถึงที่ โดยเป็นผู้กำหนดราคาเองตั้งแต่ราคา กิโลกรัมละ 95 ถึง 120 บาท สามารถนำไปเป็นตัวอย่างให้ชุมชนใกล้เคียงจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่องการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปแนวคิดในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ความหมาย แนวคิด หลักการวิสาหกิจชุมชน
 2. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและ การวางเป้าหมายและแผนชีวิต
 3. หลักการทำเกษตรอินทรีย์ปศุสัตว์อินทรีย์ มาตรฐานการผลิตปศุสัตว์ของประเทศไทย
 4. ความหมาย แนวคิด และหลักการส่งเสริมเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์
 - 4.1 นโยบายการอนุรักษ์และการพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยในชุมชน
 - 4.2 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์โดยให้อาหารไก่พืชผักผลไม้
- ตามธรรมชาติจากการปลูกผักและบริโภคผักพื้นบ้านในชุมชน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานการเลี้ยงไก่แบบปล่อยของประเทศต่าง ๆ
 - 5.2 การเลี้ยงไก่พื้นเมืองและการแปรรูปผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 6. กรอบความคิดในการวิจัย

1. ความหมาย แนวคิด หลักการวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (Small and Micro Community-Enterp-SMCE) หมายถึง การประกอบการขนาดเล็กของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองกระบวนการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ทัศนคติ และทักษะของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง และส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ด้านเกษตรรายครัวเรือน การผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตลาด และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งพาตนเอง และความพอเพียงของครอบครัวและชุมชน ส่งผลให้ยกระดับความเป็นอยู่ของตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น รวมถึงการจัดการทรัพยากรทุกขั้นตอนโดยมีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัย การผลิต การค้า การสร้างรายได้และอาชีพของชุมชน ทั้งนี้

ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกาศกำหนดของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ในชุมชนบ้านสันสะลีกหมู่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย (ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548 แบบ สวช.01) แบบคำขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเกษตร อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย)

เสรี พงศ์พิศ (2551, หน้า 4) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เป็นการประกอบการบนพื้นฐานการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า เพื่อการทางสังคม แก่ชุมชนมากกว่าการแสวงหากำไรสูงสุด มุ่งต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ การมีสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของชุมชน และมุ่งต่อการรักษาระบบนิเวศของสังคมโดยรวม ความหมายวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) มีความหมาย ในแต่ละหน่วยงานแตกต่างกันตามวิสัยทัศน์ นโยบาย และคุณลักษณะของหน่วยงานนั้น ๆ ในความหมายของต่างประเทศ หมายถึง การประกอบการหรือโครงการ/กิจการของคนในชุมชน โดยมุ่งประโยชน์เชิงพาณิชย์และผลทางสังคมให้กับชุมชนเป็นตัวชี้วัด แสดงความยั่งยืนของชุมชน โดยมุ่งรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อมและสวัสดิการภายในชุมชน สำหรับในประเทศไทย หมายถึง การประกอบกิจการโดยชุมชน นำทุนในชุมชนผสมผสานกับองค์ความรู้ใหม่ ด้าน เทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ บริการให้ชุมชนมีอาชีพและรายได้พึ่งตนเองได้ (ศรีปริญญา ฐปกระจำง, 2546, หน้า 1)

สำหรับกรมการพัฒนาชุมชน (อ้างถึงใน ศรีปริญญา ฐปกระจำง, 2546, หน้า 1) ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนว่า วิสาหกิจชุมชนนั้นไม่ใช่ธุรกิจ หากแต่วิสาหกิจชุมชนตามความหมายของกรมการพัฒนาชุมชนให้น้ำหนักกับหลักความสามัคคีธรรมของชุมชน ผนึกกำลังหล่อหลอมความคิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันสร้างสรรค์การประกอบกิจการโดยชุมชนจากพื้นฐานภูมิปัญญาเดิมผสมผสานองค์ความรู้ใหม่ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม นำมาบริหารจัดการต้นทุนในชุมชนให้เกิดผลผลิตที่มีอรรถประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน โดยการสร้างอาชีพที่ยั่งยืนและรายได้ที่มั่นคงความเป็นมาของแนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนเป็นนโยบายของรัฐบาล โดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 เห็นชอบให้จัดโครงสร้างส่วนราชการตามที่สำนักงาน ก.พ. เสนอให้กลุ่มงานพัฒนาชุมชนอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจสำคัญ คือ การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืนโดยหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ขั้น คือ (ศรีปริญญา ฐปกระจำง, 2546, หน้า 1)

ขั้นที่ 1 มีความพอเพียงเลี้ยงตนเองได้ บนพื้นฐานของความประหยัด และจัดการใช้จ่าย

ขั้นที่ 2 รวมพลังกันในรูปกลุ่มเพื่อการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษาและการพัฒนาสังคม

ขั้นที่ 3 สร้างเครือข่าย กลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายโดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคราชการในด้านเงินทุนการตลาด การผลิต การจัดการและข่าวสารข้อมูลองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชนกิจการของชุมชนที่นับได้ว่าเป็นวิสาหกิจชุมชน ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้ (ศรีปริญญา ฐประจ่าง, 2546, หน้า 2)

1. เป็นกิจการของชุมชนที่ประกอบกิจการด้านการผลิต บริการ และอื่น ๆ
2. ทุนในการดำเนินงาน จะใช้ทั้งทุนภายนอกและทุนของชุมชน
3. เป็นกิจการที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. เป็นกิจการที่เน้นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้
5. เป็นกิจการที่เน้นการบริหารจัดการ โดยคณะบุคคลในชุมชน
6. เป้าหมายของกิจการเพื่อการพึ่งตนเองและเป็นการสร้างรายได้
7. ผลการดำเนินกิจกรรมส่งผลประโยชน์แก่ชุมชน

รูปแบบดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มี 2 รูปแบบ คือ

1. วิสาหกิจที่ประกอบกิจการเดี่ยว ได้แก่ วิสาหกิจที่ประกอบกิจการเพียงหนึ่งเดียว โดยคณะผู้บริหารในชุมชนชุดเดียว และไม่สร้างเครือข่ายกับวิสาหกิจอื่น ๆ โดยมีผลผลิตมากกว่าหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือบริการได้

2. วิสาหกิจที่ประกอบกิจการในรูปเครือข่าย ได้แก่ วิสาหกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับกิจการอื่น ๆ โดยแต่ละวิสาหกิจต่างมีการประกอบการตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของกิจการ หากแต่มีปฏิสัมพันธ์กันแบบพึ่งพาเกื้อกูล เชื่อมโยงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

2.1 เครือข่ายกิจกรรม เกื้อกูลกันมากขึ้นเป็นเครือข่ายกัน ทั้งที่เป็นกิจกรรมประเภทเดียวกัน และ/หรือหลายประเภท

2.2 เครือข่ายพื้นที่ ได้แก่ วิสาหกิจที่ดำเนินการอยู่ในระดับพื้นที่เดียวกัน เช่น ระดับหมู่บ้านหรือตำบลด้วยกันหรือต่างระดับพื้นที่กัน เช่น วิสาหกิจระดับหมู่บ้านกับตำบลมาเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกันระดับวิสาหกิจชุมชนมี 3 ระดับ สอดคล้องตามทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 คือ

2.2.1 วิสาหกิจชุมชนระดับพื้นฐาน ได้แก่ วิสาหกิจที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิต มีพอที่จะนำไปกินไปใช้

2.2.2 วิสาหกิจชุมชนระดับพัฒนา ได้แก่ วิสาหกิจที่มีการประกอบเพื่อให้ผลผลิต มีพอกินพอใช้ เพื่อลดรายจ่ายและมีส่วนเหลือสามารถนำไปแบ่งปัน แลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายให้เกิด รายได้เพิ่มนำไปสู่การอยู่ดีกินดีของครัวเรือนชุมชนและระหว่างชุมชน

2.2.3 วิสาหกิจชุมชนระดับก้าวหน้า ได้แก่ วิสาหกิจที่มีการประกอบการมุ่งสู่การ เพิ่มรายได้ไปสู่การขยายการลงทุน งดการนำเข้าเพื่อการส่งออกของผลิตภัณฑ์ ขยายกิจการ ขณะเดียวกัน ก็สามารถจัดสรรผลกำไรเพื่อสวัสดิการของชุมชน หรือเพื่อกิจการสาธารณะ ประโยชน์ สร้างความมั่งมีศรีสุขของครัวเรือน ชุมชน ขยายไปถึงระหว่างชุมชนและนำไปสู่การเป็น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป

การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชน ได้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ในปี พ.ศ. 2546 (ศรีปริญญา ฐประจ่าง, 2546, หน้า 3) ดังนี้

1. การดำเนินโครงการคลินิกสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้ คำแนะนำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะให้บริการทางวิชาการและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่ประชาชน ทุกรูปแบบ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมประสานและแสวงหาทรัพยากร โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านข้อมูล ทุน การผลิต การตลาด และ การประชาสัมพันธ์ ในลักษณะของการบูรณาการและสร้างเครือข่ายแก่ประชาชน

2. โครงการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับจังหวัด ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชนระดับจังหวัด ใช้กลยุทธ์ในกระบวนการพัฒนาหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยจังหวัดพิจารณา ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติครบองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ กิจการของชุมชนดำเนินการ โดยทุนของชุมชน และมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม ดำเนินการด้วยหลักสามัคคีธรรมเน้น กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้/ประชาคมตำบล และมีเป้าหมายการพึ่งพาตนเองของชุมชน จังหวัด ละ 1 แห่ง เพื่อการประชาสัมพันธ์งานวิสาหกิจชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน และติดตามประเมินผล ศึกษากระบวนการก่อเกิดและพัฒนา เพื่อผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชน ต้นแบบที่มีศักยภาพนำไปสู่การขยายผลต่อไป

3. การจัดตั้งศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้าชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (Outlet) เพื่อเพิ่มแหล่งจำหน่ายและกระจายสินค้าให้กับสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

4. ดำเนินการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านกฎหมายธุรกิจชุมชน เพื่อให้ผู้นำเครือข่าย วิสาหกิจชุมชน มีความรู้ด้านกฎหมายธุรกิจชุมชนและสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการ ด้านวิสาหกิจชุมชนต่อไป

5. จัดสัมมนาการจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

6. ฝึกอบรมพัฒนาเทคโนโลยีด้านการผลิตพัฒนาคุณภาพบรรจุภัณฑ์

7. การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น บริหารจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน
8. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มพูนทักษะด้านการบริหารจัดการ
9. ฝึกอบรมสร้างวิทยากรท้องถิ่นวิสาหกิจชุมชน ศพช. เขต 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9
10. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวิสาหกิจชุมชน
11. สนับสนุนการบันทึกและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
12. การวิจัยประเมินผลการมีส่วนร่วมด้านวิสาหกิจชุมชนจึงเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นงานพัฒนาชุมชน ด้วยวิสาหกิจชุมชน คือ กิจกรรมการพัฒนาชุมชน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน

นอกจากนี้ยุทธศาสตร์มหาดไทย ปี พ.ศ. 2541-2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยนำผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วในระดับตำบลมาทำการพัฒนาให้ได้มาตรฐานและจัดหาหนทางจำหน่ายเพิ่มขึ้น ได้กำหนดภารกิจและกลยุทธ์ ดังนี้

1. ภารกิจส่งเสริมการใช้และพัฒนาภูมิปัญญา มี 3 กลยุทธ์ คือ
 - 1.1 ใช้ทุนภูมิปัญญาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์
 - 1.2 พัฒนาภูมิปัญญาโดยฝึกอบรมวิทยากรท้องถิ่น ผู้นำการผลิต
 - 1.3 วิจัยและพัฒนาภูมิปัญญาและรูปแบบผลิตภัณฑ์
2. ภารกิจส่งเสริมการจัดการและสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน 6 กลยุทธ์ ได้แก่
 - 2.1 พัฒนามาตรฐานการผลิต
 - 2.2 จัดประกวดและคัดเลือกผลิตภัณฑ์
 - 2.3 สร้างช่องทางการจำหน่าย (Outlet) ระดับภาคและสถานที่ทั่วไป
 - 2.4 สร้าง E-Commerce ทุกจังหวัด
 - 2.5 พัฒนาระบบสารสนเทศ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลสินค้าทุกจังหวัด
 - 2.6 ใช้เครือข่ายผู้นำในงานพัฒนาชุมชนในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product: OTOP) เป็นนโยบายเร่งด่วนด้านหนึ่งเกิดขึ้นอย่างจริงจัง ในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นนโยบายนี้ได้สร้างมูลค่าผลผลิตให้กับประชาชนร่วม 20,000 บาทต่อปีและมีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อชนบทเป็นแหล่งที่สามารถประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี คนหนุ่มสาวก็จะไม่ทิ้งถิ่นไปทำมาหากินที่อื่น ทำให้คนในครอบครัวอยู่รวมกันอย่างอบอุ่น ขณะเดียวกันเป็นกำลังในการพัฒนาชุมชนของตนเอง นโยบายนี้จึงได้รับการถ่ายทอดให้ขยายผลต่อไป (บุญนาถ ติวากู, 2546, หน้า 6) เช่น การจัดตั้งศูนย์ออกแบบวิเคราะห์ เทคโนโลยีการผลิต

ช่องทางการตลาดทั้งในและนอกประเทศ สร้างที่แสดงสินค้าไทยในเมืองใหญ่ ๆ เป็นต้น โดยภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิสาหกิจชุมชน โดยส่งเสริมให้ชุมชนนำต้นทุนในชุมชน เช่น สินทรัพย์ เงินแรงงาน ทรัพยากร และภูมิปัญญา ฯลฯ มาบริหารจัดการประกอบการผลิต การบริการและอื่น ๆ ด้วยองค์ความรู้ใหม่ ฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม พัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐาน สร้างช่องทางการตลาด เชื่อมโยงเครือข่าย และการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนให้เป็นนิติบุคคล ทำให้ครัวเรือนมีรายได้พื้นที่ จปฐ. มีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยดำเนินวิถีชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การมีชุมชนที่เข้มแข็ง

สรุปแนวคิดวิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจสากลการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปสู่การประชาคมเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ (OTOP) และในที่สุดจะก้าวไปถึงการเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และสามารถพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากนำไปสู่เศรษฐกิจสากล (Local Link - Global Reaches) มี 5 ชั้น ได้ดังนี้ ชั้นตอนที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นตอนที่ 2 เศรษฐกิจชุมชน ชั้นตอนที่ 3 วิสาหกิจชุมชนเป็นเศรษฐกิจราก ชั้นตอนที่ 4 (OTOP) ชั้นตอนที่ 5 ขนาดกลางและขนาดย่อม เศรษฐกิจ (SME s) เพื่อก้าวไปสู่เศรษฐกิจสากล (ศรีปริญญา ฐปกระจ่าง, 2546, หน้า 6)

2. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการวางเป้าหมายและแผนชีวิต

รงค์ ประพันธ์พงศ์ (2550, หน้า 32-34) ได้กล่าวถึง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ภายใต้อันตรายของโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลมีผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความ

รอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 3 คุณลักษณะที่เป็นห่วงสอดร้อยประสานกัน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้แก่

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณา จากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

นอกจากคุณลักษณะ 3 ห่วงดังกล่าวแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การกำหนดเงื่อนไขไว้ 2 ประการ เพื่อการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน นั่นคือเงื่อนไขต่อไปนี้

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตและนอกจากนั้น

สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ (2554, หน้า 16-28) ได้กล่าวถึง การวางแผนเป้าหมายและแผนชีวิต 4 แผนจากสถาบันเรียนรู้เพื่อปวงชนเพื่อมาเป็นภูมิคุ้มกันในการวางแผนทำงาน ดังนี้

1. แผนเวลา

คือการจัดการเวลาคือการจัดการชีวิต ว่าเราจะทำอย่างไรกับชีวิตของเราในแต่ละชั่วโมงและนาที ซึ่งก็คือการจัดการชีวิตของเรานั้นเอง หากไม่มีการจัดการเวลาที่จะผ่านมาและผ่านไปโดยไม่เกิดประโยชน์อันใดเลย ชีวิตเราเป็นอย่างไรในวันนี้ขึ้นอยู่กับว่าเราได้ใช้เวลาของเราทำอะไรไปบ้าง ดังนั้นควรพิจารณาสิ่งไหนสำคัญก่อนหลัง เร่งด่วน ไม่เร่งด่วน จำเป็น ไม่จำเป็น

2. แผนอาชีพ

เศรษฐกิจคือ การกระทำใดๆอันก่อให้เกิด การผลิต การจำหน่ายและการบริโภค ซึ่งความหมายในทางเศรษฐกิจจะแตกต่างกันไป ดังนี้การผลิต คือการกระทำเพื่อให้เกิดผลที่สามารถตีค่าเป็นเงินได้ หากการกระทำใด หากการกระทำใด ซึ่งผลของการกระทำแม้จะมีคุณค่าออกมาเป็นเงินได้ การกระทำนั้นในความหมายทางเศรษฐกิจ ไม่ถือเป็นการผลิต และผลของการกระทำ ก็ไม่เรียกผลผลิต อาจจะเรียกผลงานการจำหน่าย คือการนำผลผลิตไปเสนอต่อผู้ที่มีความต้องการ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ การนำผลผลิตไปสู่ตลาด เพื่อให้เกิดการซื้อขายกัน

จีนอาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพ หลักของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งประชาชนที่ประกอบอาชีพ ใช้วิธีการเก่า ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ซึ่งต้องพึ่งพาธรรมชาติ โดยเฉพาะน้ำฝนอยู่มาก ทำให้ได้ผลผลิตต่ำแต่ต้นทุนสูงชัน เรื่อยๆทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่ำฐานะยากจน แนวทางพัฒนาอาชีพทางการเกษตรนี้ จะต้องให้ความรู้แก่ เกษตรกรให้จัดวิธีการลดต้นทุนการผลิต โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ให้มีความรู้ในคุณภาพของดิน และการบำรุงรักษาดิน ตลอดถึงการใส่ปุ๋ย เช่น การจัดการให้มีการปลูกพืชหมุนเวียน เป็นต้น

3. แผนการเงิน

ควรมีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน รายรับ รายจ่าย จัดทุกอย่างที่มีการใช้จ่ายอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ทำให้รู้ว่าเงินที่เราหามาได้หมดไปกับอะไรมีความสำคัญหรือไม่หากไม่สำคัญลดได้ควรลด เลิกได้ควรเลิก และควรมีการประหยัดคอดออม เมื่อมีรายได้เข้ามาควรออมก่อนใช้ เหลือจากออมก็นำไปเป็นค่าใช้จ่าย ออมเงินเอาไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็น อย่างเช่นเวลาเจ็บไข้ได้ป่วย หรือเพื่อความมั่นคงในชีวิตต่อไป

4. แผนสุขภาพ

สุขภาพและความงามเป็นสิ่งที่ปรารถนาของทุกๆคน สุขภาพดีทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ย่อมทำให้เบิกบานสำราญใจ สุขภาพหมายถึงอะไร คำว่าสุขภาพหมายถึง สภาวะความเป็นอยู่ภาวะที่รู้สึกว่าจะใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข การที่จะอยู่อย่างมีความสุขมีหลายองค์ประกอบ เช่น ไม่มีอาการเจ็บไข้ได้ป่วยอะไร ไม่มีอะไรมาเบียดเบียนร่างกาย และจิตใจ สุขภาพดีหมายถึงอะไร คำว่าสุขภาพดี หมายถึง สุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดีไม่มีโรคภัยไข้เจ็บหรือสิ่งรบกวน ต่าง ๆ มาเบียดเบียนร่างกาย และจิตใจ ทำให้จิตใจและร่างกายเป็นสุข สุขภาพดีนั้นจะหาซื้อจากไหน ๆ ก็ไม่ได้ สุขภาพดี หรือสุขภาพใจดี หมายถึง จิตใจที่เปี่ยมสุข ไม่มีความทุกข์มาทำให้จิตใจเศร้าหมอง ไม่มีเรื่องให้ก้ำกึ่งใจ หรือเป็นทุกข์ จิตใจผ่องใสไม่วุ่น

กล่าวโดยสรุป เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นหรือในครัวเรือนถือว่าเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต เหมือนคำกล่าวในพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ.2540 ว่า การเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมี พอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง และการนำหลักวิชามาใช้ให้ระมัดระวัง

3. หลักการทำเกษตรอินทรีย์ มาตรฐานการผลิตปศุสัตว์ของประเทศไทย

หลักการทำเกษตรอินทรีย์ปศุสัตว์อินทรีย์

อภิชาติ ศรีสอาด (2555, หน้า 48-50) ได้กล่าวถึง เกษตรอินทรีย์ คือ ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนทั้งทางสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ โดยเน้นหลักที่การปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศ การเกษตรอินทรีย์ลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์ แต่ในขณะเดียวกันเกษตรอินทรีย์พยายามประยุกต์กลไกและวิถีกิจกรรมชาติในการเพิ่มผลผลิต พัฒนาความต้านทานต่อโรคของพืชและสัตว์เลี้ยง หลักการเกษตรอินทรีย์นี้เป็นหลักการสากลที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ-สังคม ภูมิอากาศและวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

เกษตรอินทรีย์จึงปฏิเสธการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีเนื่องจากสารเคมีการเกษตรเหล่านี้มีผลกระทบต่อกลไกและกระบวนการของระบบนิเวศ นอกเหนือจากการปฏิเสธการใช้สารเคมีการเกษตรแล้ว เกษตรอินทรีย์ยังให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลของวงจรของธาตุอาหาร การประหยัดพลังงาน การอนุรักษ์ระบบนิเวศการเกษตรและการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพเกษตรกรที่หันมาทำเกษตรอินทรีย์ จึงจำเป็นต้องพัฒนาการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและ การบริหารจัดการสัตว์เลี้ยงของตนเพิ่มขึ้นด้วยผลที่ตามมา คือเกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางการเกษตรที่ตั้งอยู่บนกระบวนการแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา เพราะเกษตรกรต้องสังเกต, ศึกษา, วิเคราะห์-สังเคราะห์ และสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการทำการเกษตรของฟาร์มตนเอง ซึ่งจะมีเงื่อนไขทั้งทางกายภาพ (เช่น ลักษณะของดิน ภูมิอากาศ และภูมินิเวศ) รวมถึงเศรษฐกิจ-สังคมที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น เพื่อคัดสรรและพัฒนาแนวทางเกษตรอินทรีย์ที่เฉพาะ ให้เหมาะสมกับสัตว์เลี้ยงในฟาร์มของตัวเองอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ เกษตรอินทรีย์ยังให้ความสำคัญกับเกษตรกรผู้ผลิตและชุมชนท้องถิ่น เกษตรอินทรีย์มุ่งหวังที่จะสร้างความมั่นคงในการทำการเกษตรสำหรับเกษตรกรตลอดจนอนุรักษ์ และฟื้นฟูวิถีชีวิตของชุมชนเกษตรกรรมวิถีการผลิตของเกษตรอินทรีย์ เป็นวิธีการผลิตที่เกษตรกร ต้องเรียนรู้ในการคัดแปลงการผลิตของตนให้เข้ากับวิถีธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกลมกลืนกับวิถีชีวิต ของชุมชนเกษตรพื้นบ้านของสังคมไทย แต่ในขณะเดียวกันเกษตรอินทรีย์ก็ไม่ได้ปฏิเสธการผลิต เพื่อการค้าเพราะตระหนักว่าครอบครัวเกษตรกรส่วนใหญ่จำเป็นต้องพึ่งพาการจำหน่ายผลผลิต เพื่อเป็นรายได้ในการดำรงชีพ ขบวนการเกษตรอินทรีย์พยายามส่งเสริมการทำการตลาดผลผลิต เกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระหว่างประเทศ โดยการตลาดท้องถิ่นอาจมี รูปแบบที่หลากหลายตามแต่เงื่อนไขทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้น เช่น ระบบ ชุมชนสนับสนุนการเกษตร หรือระบบอื่น ๆ ที่มีหลักการในลักษณะเดียวกัน ส่วนตลาดที่ห่างไกล ออกไปจากผู้ผลิตขบวนการเกษตรอินทรีย์ได้พยายามพัฒนามาตรฐานการผลิตและระบบ การตรวจสอบรับรองที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคได้ว่าทุกขั้นตอนของการผลิต แปรรูปและ การจัดการนั้นเป็นการทำงานที่พยายามอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรักษาคุณภาพ ของผลผลิตให้เป็นธรรมชาติเดิมมากที่สุด เป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวและรายได้ได้อย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมให้มีการเลี้ยงสัตว์ โดยผู้ผลิตจะต้องพัฒนาไปสู่ระบบเกษตรผสมผสานที่มีความ หลากหลายของชนิดพืชและชนิดสัตว์ เพื่อหมุนเวียนใช้อินทรีย์วัตถุให้เกิดประโยชน์ มากที่สุด ไม่เหลือทิ้งเป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ยึดหลักการพึ่งตนเอง โดยใช้พื้นที่และบริเวณ ใกล้เคียงให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การปลูกพืชเป็นอาหารคนและอาหารสัตว์ หรือนำผลพลอย ได้จากการปลูกพืชมาใช้เลี้ยงสัตว์ ฟื้นฟูและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและคุณภาพน้ำ ด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกสคยอย่างต่อเนื่อง ด้วยการมีแหล่งที่อยู่อาศัย ของสัตว์ป่าธรรมชาติ เช่น นก นก ไม้ ร้วกันชน สระน้ำ ภูเขาธรรมชาติหลากหลายชนิด เพื่อให้ ธรรมชาติบำบัดกันเองเป็นห่วงโซ่อาหาร หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ที่ทำให้เกิดมลพิษต่อ สิ่งแวดล้อม

1. ปศุสัตว์อินทรีย์ ต้องมีส่วนช่วยปรับปรุงและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน เช่น การเลี้ยงโค กระบือ จะช่วยกำจัดวัชพืชด้วยการแทะเล็ม เพิ่มและเกื้อกูลหมุนความหลากหลายทาง ชีวภาพ รักษาระบบนิเวศและเพิ่มความหลากหลายของระบบเกษตร

2. การผลิตปศุสัตว์ เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศเกษตรทั้งทางกายภาพและชีวภาพสัตว์ กินพืชต้องมีแปลงหญ้าสำหรับเล็ม เพื่อให้สัตว์มีพื้นที่กลางแจ้งสำหรับออกกำลังกาย ตามความ เหมาะสมต่อสุขภาพ ภูมิอากาศประเทศ หรือเป็นไปตามระบบการจัดการฟาร์มตามประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการจัดการสวัสดิภาพของสัตว์อย่างเหมาะสม

3. ความหนาแน่นของการเลี้ยงที่เหมาะสมตามชนิด แหล่งอาหารสัตว์ สุขภาพสัตว์ ที่ไม่มีกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อาหารสัตว์อินทรีย์ ต้องมีปริมาณและคุณภาพของโภชนาเพียงพอต่อสัตว์ และไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

4. การขยายพันธุ์โดยวิธีธรรมชาติ ลดความเครียดต่อสัตว์น้อยที่สุด เพื่อป้องกันโรค หลีกเลี่ยงการใช้ยาและสารเคมี นอกจากนั้นเกษตรกรจะได้รับผลพลอยได้จากผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์อื่น ๆ ที่เกษตรกรสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น มูลสัตว์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป จะเห็นว่าเกษตรกรอินทรีย์ปศุสัตว์อินทรีย์เป็นระบบเกษตรที่มีลักษณะเป็นองค์รวม ที่ให้ความสำคัญในเรื่องต้นกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ สัมพันธ์กันระหว่างคน พืช สัตว์ โดยมีการเรียนรู้ สร้างสรรค์และเน้นการพัฒนาอย่างเป็นระบบ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ได้ละเลยมิติด้านสังคมและเศรษฐกิจ เพราะความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยแยกออกจากความยั่งยืนทางสังคมและเศรษฐกิจของการเกษตร

4. ความหมาย แนวคิด และหลักการส่งเสริมเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์การส่งเสริมรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

สมพงษ์ บัวแย้ม (2558, หน้า 70) ได้กล่าวถึง การเลี้ยงไก่พื้นเมืองไว้กินไข่มีการจัดการง่าย ๆ แต่มีที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองต้องเอาใจใส่พอสมควร เริ่มจากแม่ไก่พื้นเมืองเริ่มไข่ ให้ผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองสังเกตว่า ถ้าแม่ไก่พื้นเมืองไข่ตก แม่ไก่พื้นเมืองจะชอบไข่ในตอนเช้า พอรุ่งเช้าขึ้นก็จะไข่อีก 1 ฟอง ให้ผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองเก็บไข่ฟองเก่าและให้เก็บทุก ๆ วันที่แม่ไก่พื้นเมืองไข่ โดยให้เหลืออยู่ในรังเพียงฟองเดียว แม่ไก่พื้นเมืองก็จะไข่เรื่อย ๆ ถ้าผู้เลี้ยงที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองจะเริ่มฟักไข่ กล่าวคือ จะกินอาหารน้อยลงเพื่อบังคับตัวเองไม่ให้ไข่ต่อไป จะต้องรีบแยกแม่ไก่พื้นเมืองมาขังไว้ต่างหาก ซึ่งผู้ที่เลี้ยงไก่ควรมีที่ไว้สำหรับขังแม่ไก่พื้นเมืองไม่ให้ฟักไข่ได้ หลังจากนั้นหาอาหารที่มีโปรตีน เช่น รำ ปลายข้าว และปลายป่น หรือถ้าหาอาหารไก่ไข่ให้กินจะดีมาก แล้วเอาไก่พื้นเมืองตัวผู้เข้าไปขังรวมไว้ประมาณ 4-5 วัน แม่ไก่พื้นเมืองจะเริ่มไข่อีก ซึ่งผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบนี้จะได้ไข่ไก่พื้นเมืองตลอดเวลาและเป็นวิธีการเลี้ยงเพื่อกินไข่โดยเฉพาะ แต่ถ้าเลี้ยงไก่พื้นเมืองแยกผู้เลี้ยงลิมปล่อยให้แม่ไก่พื้นเมืองเริ่มฟักไข่ไปได้ประมาณ 2-3 วัน แล้วจึงแยกแม่ไก่พื้นเมืองออก จะต้องเสียเวลาประมาณ 1-2 อาทิตย์แม่ไก่พื้นเมืองจะเริ่มไข่ใหม่

สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยีกรมปศุสัตว์ (2547, หน้า 24-27) ได้กล่าวถึง เรื่องไก่ชนว่าเป็นไก่พื้นเมืองซึ่งไก่พื้นเมืองของไทยมีหลากหลายสายพันธุ์ เช่น ไก่แจ้ ไก่คู ไก่ตะเภาและไก่ชน ไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่จะเป็นสายพันธุ์ไก่ชนสังกัดได้จากแม่ไก่จะมีหงอนเป็นหงอนหินซึ่งเป็นลักษณะหงอนของไก่ชนเหตุที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์ไก่ชน เพราะไก่ชนมีรูปร่างใหญ่และยาวเจริญเติบโตได้ดีและแม่พันธุ์ไข่ดก เนื่องจากนักผสมพันธุ์ไก่ชนได้คัดเลือกลักษณะดีเด่นไว้อย่างต่อเนื่องนับร้อยปีมาแล้วสำหรับไก่ชนไทยแท้สีขนแยกได้หลากหลายได้ถึง 11 สายพันธุ์และประโยชน์ ของการเลี้ยงไก่พื้นเมือง หรือการเลี้ยงสัตว์ให้ได้ประโยชน์ต่อผู้เลี้ยงมากมายหลายประการ ผู้ที่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์สามารถสร้างฐานะจนร่ำรวยได้ เป็นอาชีพที่ได้ผลตอบแทนสูง หากมองในภาพรวมตั้งแต่ผู้ประกอบการอาชีพเลี้ยงสัตว์ ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้รับประโยชน์จากการเลี้ยงสัตว์ทั้งสิ้น ซึ่งพอสรุปประโยชน์ของการเลี้ยงสัตว์ได้ 4 ประการใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ประโยชน์ของการเลี้ยงสัตว์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ

สัตว์เลี้ยงจำพวกโค กระบือ สุกร ไก่ และเป็ด ล้วนมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นสินค้าจำหน่ายเพื่อบริโภค เนื้อ นม ไข่ โดยตรงแล้วยังมีผลพลอยได้หลายชนิดทำเป็นเครื่องอุปโภค และเครื่องใช้ได้หลาย ๆ ประเภท สินค้าบางชนิดมีปริมาณมากจนกระทั่งสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้ด้วย นับว่าผลผลิตจากสัตว์นี้ช่วยลดการเสียดุลการค้าได้ประการหนึ่ง 60 เปอร์เซ็นต์ของประชากรไทยมีอาชีพทำการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ แม้ว่าจำนวนผู้ประกอบการจะมีแนวโน้มลดลงอันเป็นผลมาจากทิศทางของระบบเศรษฐกิจไทยมุ่งไปสู่การประกอบการด้านอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์นับเป็นอาชีพที่สำคัญของเกษตรกรไทย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2545, หน้า 25)

2. การเลี้ยงสัตว์ช่วยลดค่าขนส่งพืชผลทางการเกษตร

เป็นที่ทราบกันแล้วว่าประเทศไทยมีการปลูกพืชจำนวนรัฐพืช มัน ถั่ว เป็นจำนวนมาก ซึ่งพืชเหล่านี้สามารถใช้เลี้ยงสัตว์ได้ดีเท่าที่ผ่านมาเกษตรกรขายสินค้าพวกนี้ในรูปวัตถุดิบถูกเปลี่ยนเป็นเนื้อสัตว์ นม ไข่ ซึ่งมีน้ำหนักน้อยลงแต่มีราคาสูงขึ้นแล้วนำเอาผลผลิตเหล่านี้ไปขายแทนก็ช่วยลดค่าขนส่งหลายเท่าซ้ำยังขายได้ราคาดีกว่าขายวัตถุดิบอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า สัตว์เปรียบเสมือนตลาดรับซื้อพืชผลซึ่งมีราคาถูกแล้วเปลี่ยนเป็นเนื้อ เพื่อขายได้ราคาแพง หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่ง คือ การเลี้ยงสัตว์ช่วยให้ผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้ราคาสูงขึ้น ย่อมเป็นผลทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ถ้าหากเอาผลผลิตเหล่านั้นเลี้ยงมนุษย์อย่างเดียวการเลี้ยงสัตว์ช่วยลดต้นทุนทางเกษตรอื่น ๆ เช่น การเลี้ยงปลาควบคู่กับการเลี้ยงสุกร โดยใช้มูลสุกรเป็นอาหารของปลา การใช้มูลไก่แห้งตั้งแต่ 10-40 เปอร์เซ็นต์ของอาหารผสมเป็นอาหารของไก่ไข่ และวัวเนื้อได้ในภาคใต้

ของประเทศไทยนิยมเลี้ยงวัวในสวนมะพร้าวเพื่อให้วัวกำจัดหญ้าในสวนมะพร้าว และให้มูลแก่มะพร้าวทำให้มะพร้าวเจริญเติบโตและให้ผลดกขึ้น (สุวิทย์ เทียรทอง, 2526, หน้า 28 -29)

3. สัตว์ช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ให้แกดิน

ทั้งนี้เพราะมูลสัตว์ของสัตว์ประกอบไปด้วยแร่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นปุ๋ยแก่พืชสัตว์จะให้มูลซึ่งมีนับเป็นปุ๋ยคอก (Mumure) หรือปุ๋ยอินทรีย์ (Organic fertilizer) ที่ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูงแม้ว่าจะเป็นปุ๋ยที่มีอัตราการสลายตัว (Decompose rate) ช้า แต่ปุ๋ยคอกจะช่วยทำให้โครงสร้างของดินดีขึ้น มูลสัตว์ต่าง ๆ มีไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) และโปแตสเซียม (K) ดังนี้ มูลโคขุนมีค่าเท่ากับ 1.7, 1.6 และ 0.5 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักแห้งตามลำดับ มูลสุกรมมีค่าเท่ากับ 3.8, 2.1 และ 1.3 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักแห้งตามลำดับ มูลไก่มีค่ามูลค่าที่ว่างซึ่งใช้ประโยชน์ในด้านเพาะปลูกไม่ได้ผล เช่น ทุ่งหญ้าในภาคอีสานที่ดินเดิมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก็สามารถนำมาใช้เลี้ยงสัตว์ได้ดีเป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ คุ่มค่า โดยอาจดัดแปลงที่ดินดังกล่าวมาใช้เลี้ยงสัตว์ได้โดยการสร้างโรงเรือนหรือคอกสัตว์ในบริเวณนั้น แทนที่จะปล่อยให้พื้นที่ว่างเปล่าโดยไร้ประโยชน์ (ชุมพล ทรงวิชา, 2542, หน้า 29- 31)

4. ประโยชน์ของการเลี้ยงสัตว์ด้านสังคม

การเลี้ยงสัตว์ช่วยแก้ไขปัญหาสังคมหลายประการ ซึ่งล้วนแต่เกื้อกูลสังคม ทำให้สังคมส่วนใหญ่ของประเทศเป็นปกติสุข ลดปัญหาการว่างงานของประชาชน การที่ประชาชนในชาติไม่มีงานทำ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอย่างมากมาย เช่น ชาวชนบทที่การอพยพจากไร่นาสู่เมือง ปัญหาโจรผู้ร้ายชุกชุมเพราะความยากจน มีปัญหาโสเภณี ปัญหาจากการผู้ก่อการร้าย ปัญหาการเกิดแหล่งเสื่อมโทรมเนื่องจากชนบทสู่เมือง เป็นต้น หากประชาชนได้ประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์ก็จะช่วยให้มีงานทำประจำ ปัญหาทางสังคมอันเกิดจากการว่างงานก็หมดไป (สุวิทย์ เทียรทอง, 2536, หน้า 31)

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2529, หน้า 95-101) ได้เสนอเงื่อนไขในการพัฒนาโดยมุ่งการพึ่งตนเอง 6 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาจะต้องเป็นรูปแบบกลุ่ม (collective) ชาวบ้านจะต้องอยู่รวมกันเป็นชุมชน เป็นหมู่บ้าน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่
2. ต้องมีจิตสำนึกมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (mutual aid) พื้นฐานก็คือการพึ่งตนเอง ขึ้นอยู่กับจิตใจ ความสมัครใจที่อย่างนั้น (กิจกรรมพัฒนา) ของผู้คน (ชาวบ้าน)
3. จิตสำนึกจะต้องผลิตซ้ำขึ้นมาอีกได้ คือ ต้องให้มันสร้างขึ้นมาใหม่ให้แจ่มชัดต่อเนื่อง

4. ต้องมีการรวมตัวกันในรูปแบบสหพันธ์อย่างน้อยหนึ่ง ต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในหน่วยย่อย คือ ในหมู่บ้านเหล่านี้ สามารถที่จะรวมกันเป็นสหพันธ์ กล่าวคือ ต้องพัฒนาให้เป็นเขต ควรมียุ้งฉาง โรงสี โรงเรือน และศูนย์วัฒนธรรม สามารถต่อรองกับสถาบันภายนอกได้ เช่น พ่อค้า และรัฐ ได้มีพลัง น่าจะให้ความสำคัญกับงานนี้ด้วย เพื่อก่อให้เกิดเครือข่ายของหมู่บ้าน

5. การประสานวัฒนธรรม น่าจะส่งเสริมให้ชาวบ้านประสานวัฒนธรรมของตัวเอง หรือกิจกรรมของตัวกับคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมด้วย

6. ชุมชนควรมีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ น่าจะเป็นชุมชนที่อนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมด้วยคำว่า ฟังตนเอง น่าจะมีความหมายในเชิงสัมพันธ์ คือ ฟังตนเอง ในขณะที่ฟังพาคคนอื่น เป็นการฟังพาคที่นำไปสู่การฟังพาค คือ เป็นการฟังตนเองอาศัยกันอย่างรู้เท่าทัน และกรอบการมองเรื่องการฟังพาคนี้จะต้องไม่มุ่งแข่งขัน หรือไม่มุ่งครอบงำเหนือกว่า แต่มุ่งสู่ความเป็นไทยต่อกัน การช่วยเหลือกันเป็นสิ่งจำเป็นสิ่งจำเป็น คือ ฟังพาคในสิ่งที่เราไม่มีให้ผู้อื่น การฟังตนเองนี้ไปเพื่อให้แต่ละชุมชนฟังตนเองได้

วิเศษ ฉัตรวิทยากุล (2543, หน้า 37) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ไก่ชนในประเทศไทยมีมากมายหลายชนิดหลายสายพันธุ์ด้วยกันแต่ละพันธุ์มีลักษณะสีขนและนิสัยที่แตกต่างกันออกไปพันธุ์ที่นิยมนำมาเลี้ยงกันเป็นพันธุ์ที่ได้มาจากป่าคือ ไก่ภู เพราะเป็นพันธุ์ที่มีสัญชาตญาณการเป็นนักต่อสู้โดยสายเลือดและมีความทนทานต่อความเจ็บปวดได้ดี

สกล ฉายศรี (2543, หน้า 36) ได้กล่าวถึง การเลี้ยงสัตว์หรือการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ไก่ชนว่าความจริงไก่ชนนั้นพัฒนามาจากไก่ป่าเริ่มจากเป็น ไก่พื้นเมืองแล้วก็พัฒนาต่อมาเรื่อย ๆ จนเป็นไก่ชน GM (2546, หน้า 12) ได้ระบุว่าในการเริ่มต้นเลี้ยงไก่ชนไทยสามารถเลี้ยงได้ทุกที่ของประเทศไทยและได้ตลอดปีแต่ช่วงที่เหมาะสมที่สุดควรเริ่มต้นเลี้ยงปลายฤดูฝน เพราะเป็นช่วงที่อากาศเย็นสบายไก่จะเจริญเติบโตเร็ว แต่ต้องคำนึงถึงสถานที่เลี้ยง โรงเรือนและการจัดการ เนื่องจากการเลี้ยงไก่ชนเป็นการเลี้ยงแบบธรรมชาติต้องอาศัยความสมดุลทางธรรมชาติจึงจำเป็นต้องมีระบบนิเวศวิทยาที่ดีอากาศถ่ายเทได้สะดวกมีการจัดการบริหารที่ดีเพื่อสุขอนามัยและความปลอดภัย ดังนั้น ไก่ชน คือสายพันธุ์หนึ่งของไก่พื้นเมืองที่มีลักษณะเด่นของสีขนมีการแสดงออกในการชนที่เก่ง แข็งแรง ทรวดฉลาด ถูกต้องตามลักษณะของพันธุ์ จึงนำไปสู่การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์และการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ โดยการรวมกลุ่มของสมาชิกจัดหาปัจจัยด้านอาหาร พืช พันธุ์ที่สามารถจะเลี้ยงไก่ได้ และด้านพันธุ์กรรม ด้านการป้องกัน โรค ด้านการหาเครือข่ายรับซื้อขายแลกเปลี่ยนสายพันธุ์ ด้านการตลาดเพื่อรองรับให้แก่ชุมชนและสมาชิกกลุ่ม โดยการจำหน่ายผลผลิตสัตว์ปีกทุกชนิดไม่

ว่าจะเป็นไขไก่ เนื้อไก่ พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ไก่วง เป็ด ที่สามารถจะจำหน่ายหมุนเวียนได้ตลอดทั้งปี กล่าวโดยสรุป แนวคิดการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์และการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นั้นผู้ประกอบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไว้กินไข่ หรือจำหน่าย ไขไก่ เนื้อไก่ พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ไก่วง เป็ด ไก่พื้นเมือง มีการจัดการง่าย ๆ แต่มีที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองต้องเอาใจใส่พอสมควร การเลี้ยงสัตว์ สามารถสร้างฐานะจนร่ำรวยได้ เป็นอาชีพที่ได้ผลตอบแทนสูง หากมองในภาพรวมตั้งแต่ผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ได้รับมีจากการเลี้ยงสัตว์ทั้งสิ้น และการเลี้ยงสัตว์ ช่วยลดค่าขนส่งพืชผลทางการเกษตร เป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้วว่าประเทศไทย มีการปลูกพืชเป็นจำนวนมาก ธัญพืช มัน ถั่ว ซึ่งพืชเหล่านี้สามารถใช้เลี้ยงสัตว์ได้ดีแม้ทั้งไก่พื้นเมืองยังกินพืชหญ้า และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ช่วยลดแก้ปัญหาสังคมหลายประการ ซึ่งล้วนแต่เกื้อกูลสังคม ทำให้สังคมส่วนใหญ่ของประเทศเป็นปกติสุขลดปัญหาการว่างงานและเป็นประโยชน์อย่างมาก ถ้าได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม การเลี้ยงไก่พื้นเมือง หรือการเลี้ยงสัตว์ ไก่ชนให้อยู่คู่วิถีชีวิตคนไทยเป็นการสร้างมูลค่าให้กับไก่เป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพเสริมของเกษตรกรได้ก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่องทำให้ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มั่งคั่ง มั่งคั่ง ยั่งยืน

นโยบายการอนุรักษ์และการพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยในชุมชน

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยในชุมชน (2557, หน้า 1) ได้กล่าวถึง ไก่พื้นเมืองเป็นทรัพยากรของชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) มีการเลี้ยงอย่างแพร่หลายทั่วไปแทบทุกครัวเรือนเกษตรกร ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวนานบทยไทยในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยจะมีการเลี้ยงไก่ประจำถิ่น เช่น ไก่แม่ฮ่องสอน ไก่แม่ฟ้าหลวง จะมีการเลี้ยงมากทางภาคเหนือ หรือ ไก่คอด่อน ไก่เบตงจะมีการเลี้ยงมากทางภาคใต้ ไก่ซีเลี้ยงมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น หากไม่มีการรวบรวมพันธุ์และอนุรักษ์ให้เป็นระบบอย่างต่อเนื่องแล้วอาจทำให้สายพันธุ์ไก่พื้นเมืองประจำถิ่นของไทยสูญหายไปได้การอนุรักษ์ไก่พื้นเมืองในถิ่นกำเนิดเดิม คืออยู่กับเกษตรกร โดยตรงจะเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันมากที่สุด เพราะว่าจุดประสงค์ของการอนุรักษ์มุ่งเน้น เพิ่มรายได้เกษตรกรรายย่อย และการอนุรักษ์โดยวิธีนี้จะสามารถรักษาและดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายในด้านแหล่งพันธุกรรม (genetic resources) ของไก่พื้นเมืองลดความเสี่ยงต่อการสูญหาย และจัดให้มีการรวบรวมและศึกษาคุณลักษณะและศักยภาพ การผลิต (productivity) ของไก่พื้นเมืองในชุมชนที่เลี้ยง จะเป็นการช่วยอนุรักษ์และพัฒนาสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ให้คงอยู่คู่ประเทศไทยตลอดไป

ปราโมทย์ ธนสวัสดิ์ (2558, หน้า 12-14) ได้กล่าวถึง ไก่พื้นเมืองนับเป็นสัตว์ที่อยู่คู่สังคมไทยมาเป็นเวลานานตั้งแต่โบราณกาล ทั้งในวรรณคดีและการละเล่นพื้นบ้านของประชาชนทั่วไปจนถึงระดับราชวงศ์ของไทย ซึ่งประวัติศาสตร์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับไก่พื้นเมืองของประเทศไทยก็คือ วรรณกรรมการชนไก่ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชา ซึ่งได้แสดงเป็นภาพเขียนฝาผนัง พระนเรศวรชนไก่ ไก่ที่วิหารวัดสุวรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนถึงปัจจุบัน วัฒนาการของไก่พื้นเมืองจะเป็นไปตามธรรมชาติวิถีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ บางปีเกิดภัยธรรมชาติรุนแรง หรือบางปีเกิดโรคระบาดรุนแรง ไก่จะตายเป็นจำนวนมาก แต่ไม่หมด จะมีเหลือให้ขยายพันธุ์จำนวนหนึ่ง ไก่จำนวนที่เหลือนี้จะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนขึ้นมาใหม่ ตัวที่แข็งแรงทนทานเท่านั้นที่จะอยู่ได้ จึงเป็นการคัดเลือกโดยธรรมชาติจนเป็นไก่พื้นเมืองที่สืบทอดมาให้เราได้ใช้ประโยชน์จนทุกวันนี้ นอกจากนี้ไก่พื้นเมืองเป็นไก่ที่วัฒนาการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพันธุ์มาโดยตลอดอาศัยพื้นฐานของธรรมชาติเป็นหลัก จึงทำให้ไก่พื้นเมืองมีหลากหลายสายพันธุ์ แต่ละพันธุ์ก็จะมีจุดเด่นเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัว เช่น ความทนทานต่อโรคและพยาธิ สามารถเติบโตและขยายพันธุ์ได้ภายใต้สภาพแวดล้อมการเลี้ยงดูของเกษตรกรในชนบท โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย จึงเหมาะสมที่จะทำการอนุรักษ์และพัฒนาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน คือใช้แล้วไม่หมดไปหรือสูญหายไป อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของไทยได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นเป็นรูปธรรม โดยนักวิชาการและนักพัฒนาจากภาครัฐและเอกชนในช่วงเวลา 30 ปีที่ผ่านมาเอง โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ 2 ประการคือ เพื่อเป็นแหล่งอาหาร โปรตีนและเป็นรายได้เสริมให้กับเกษตรกร โดยรัฐบาลได้บรรจุโครงการพัฒนาสัตว์ปีกสำหรับหมู่บ้านยากจนในชนบท ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ซึ่งเป้าหมายเพื่อลดอัตราการตาย เพิ่มอัตราการเจริญเติบโตและอัตราการไข่ของไก่พื้นเมือง โดยการใช้วัคซีนป้องกันโรคระบาด หลังจากนั้นการเลี้ยงไก่พื้นเมืองก็ได้พัฒนาไปมากและมีการเลี้ยงมากขึ้น ประกอบกับการตลาดมีความต้องการไก่พื้นเมืองสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากการจัดการอันดับความนิยมของผู้บริโภคทั่วประเทศแล้วว่า ไก่พื้นเมืองพันธุ์แท้เป็นที่นิยมของผู้บริโภคอันดับ 1 รองลงมาเป็นไก่ลูกผสมที่พ่อพันธุ์เป็นพันธุ์พื้นเมืองแม่เป็นพันธุ์ชนิดต่าง ๆ จนในปัจจุบันได้มีสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่สายพันธุ์ไทยในชุมชนไก่พื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ให้คงอยู่คู่ประเทศไทยตลอดไป โดยได้มีการจัดตั้งสมาคมนี้ขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2540

ธนศรี บุญตาแสง (2544, หน้า 12) กล่าวว่า การอนุรักษ์และการพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยและการรักษาตำรับไว้มันซึ่งแหล่งพันธุ์กรรมไก่พื้นเมือง และรวมไปถึงการนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แบบยั่งยืน คือ ใช้แล้วไม่หมดไป สูญเสียหายไป ทั้งนี้เพราะไก่พื้นเมืองมีพันธุ์กรรมที่ดีในเรื่องรสชาติและความอร่อย เป็นคุณสมบัติเฉพาะการอนุรักษ์แหล่งพันธุ์กรรมสัตว์โดยทั่วไปมี 2 แบบ

คือ การอนุรักษ์ในถิ่นกำเนิดเดิม และนอกถิ่นกำเนิด แต่การอนุรักษ์ในถิ่นกำเนิดเดิม คือ อยู่กับเกษตรกรโดยตรงจะเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันมากที่สุด เพราะว่าจุดประสงค์ของการอนุรักษ์มุ่งเน้นเพิ่มรายได้เกษตรกรรายย่อย และนโยบายการอนุรักษ์โดยวิธีนี้จะสามารถรักษาและดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายในด้านแหล่งพันธุกรรมหรือสายพันธุ์ ลดความเสี่ยงต่อการสูญหาย เพราะไก่อันต์ในแต่ละครอบครัวของเกษตรกรจะมีคุณสมบัติทางพันธุกรรมที่แตกต่างกัน เช่น อัตราการเจริญเติบโต ขนาดของลำตัว สีขน ความยาวของแข้ง หรืออวัยวะต่าง ๆ จะผันแปรตามสภาพแวดล้อม โดยไก่อันต์จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมอยู่เสมอ แต่เนื่องจากการศึกษาและวิจัยประสบการณ์ของผู้รายงานนี้ พบว่า การแสดงออกทางพันธุกรรมของไก่พื้นเมืองเห็นได้ชัดเจน เมื่อไก่อันต์อยู่ในสภาพธรรมชาติที่อาหารการกินไม่อุดมสมบูรณ์ เช่น ในช่วงที่อาหารขาดแคลน หรือคุณภาพอาหารไม่สมดุลจะเห็นการเจริญเติบโตและการขยายพันธุ์จะแปรปรวนเห็นได้ชัด จากที่ไม่สามารถขยายพันธุ์ได้จำนวนมากมาย ภายใต้อาหารแวดล้อมอันเดียวกัน ซึ่งเป็นการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและวิวัฒนาการไปตามการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม จึงนับได้ว่าการอนุรักษ์ในถิ่นกำเนิดเดิมจึงเป็นวิธีการอนุรักษ์ที่ถูกต้องที่สุดได้รับการยอมรับสนับสนุนทั่วโลก

สรุป นโยบายการอนุรักษ์และการพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยและการรักษาดำรงไว้ซึ่งแหล่งพันธุกรรมไก่พื้นเมืองและรวมไปถึงการนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แบบยั่งยืน คือ ใช้แล้วไม่หมดไป สูญเสียหายไป ทั้งนี้เพราะไก่พื้นเมืองมีพันธุกรรมที่ดีในเรื่องรสชาติและความอร่อย เป็นกำเนิดสภาพแวดล้อมอันเดียวกัน ซึ่งเป็นการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และวิวัฒนาการไปตามการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม จึงนับได้ว่านโยบายการอนุรักษ์ในถิ่นกำเนิดเดิมจึงเป็นนโยบายวิธีการอนุรักษ์ที่ถูกต้องที่สุดได้รับการยอมรับสนับสนุนทั่วโลก

การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์โดยให้อาหารไก่พืชผักผลไม้ธรรมชาติจากการปลูกผักและบริโภคผักพื้นบ้านในชุมชน

ลาวัล เบี้ย ไชสง (2558, หน้า 1) กล่าวว่า กระบวนการส่งเสริมแบบกลุ่มได้จัดฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องพิษภัยของสารเคมีและผลกระทบของสารเคมีทางการเกษตร การจัดการเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการทำเกษตรตามแนวทางเกษตรธรรมชาติ การศึกษาดูงานการทำเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมีตามแนวทางเกษตรธรรมชาติ พบว่า เกษตรกรได้ตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีตกค้างทาง การเกษตรและให้ความสนใจในการทำเกษตรธรรมชาติ กระบวนการส่งเสริมรายบุคคลได้ใช้กลยุทธ์การสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของในสิ่งที่ตนเองได้คิด ได้วางแผนและได้ลงมือปฏิบัติโดยเกษตรกร 6 รายปฏิบัติตามแบบมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ทำการปลูกผักพื้นบ้าน 25 ชนิดตามที่ได้กำหนดไว้ และนำมาประกอบอาหาร พบว่า เกษตรกรให้การยอมรับเงื่อนไขในการทำเกษตรธรรมชาติ และปลูกผักพื้นบ้านเพื่อบริโภคในครัวเรือน ซึ่งเป็นการปลอดภัยต่อสุขภาพ

ลดรายจ่ายในครัวเรือนและสามารถนำไปจำหน่ายในตลาดภายในชุมชนเป็นรายได้เสริมได้ด้วยเหตุนี้การส่งเสริมเกษตรธรรมชาติโดยการปลูกและบริโภคผักพื้นบ้านสามารถทำให้เกษตรกรและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนั้นพืชผักสวนครัวเชื่อมโยงบูรณาการเกี่ยวกับการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย ที่นำพืชผักสวนครัวที่คัดแยกออกจำหน่ายและคัดแยกออกประกอบอาหาร ส่วนที่เหลือใช้ไม่ได้หรือไม่มีคุณภาพ สามารถนำมาให้ไก่พื้นเมืองจิกกินได้ไม่ว่าจะเป็นกระหล่ำ มะเขือเทศ ผักกาดดอก หรือหัวไชเท้า ผักกาดขาว หัวไชเท้า ผักแคบ ผักกระถิน ใบตำลึง ผักสลัดทุกชนิด แดงกวาสามารถนำมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองได้ทั้งนั้นแล้ว ไก่พื้นเมืองไม่ได้มีวิธีหรือเตรียมการอะไรที่ซับซ้อนมากมาย ไก่พื้นเมือง เป็นไก่ที่เลี้ยงง่าย มีความต้านทานและโรคสูง หากผู้ที่เลี้ยงได้ทำการศึกษาถึงอุปนิสัยและวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้อ่องแก่ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองก็จะไม่ใช่เรื่องยากเน้นเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติ จะเดินหาอะไรกินก็ปล่อยไปตามธรรมชาติ โดยที่เราไม่ต้องไปหาอาหารอะไรให้เลย เห็นแล้วไก่ก็มีความแข็งแรงดี และที่สำคัญบริเวณบ้านเราเลี้ยงไก่ในอนาคตไก่พื้นเมืองไทยนั้น ต้องถือว่าค่อนข้างจะดี เพราะไก่พื้นเมืองมีความหลากหลาย อีกทั้งยังมีคุณค่าทางโภชนาการ โดยเฉพาะโปรตีนสูง ไขมัน และไตรกลีเซอไรด์ต่ำ รวมถึงคอเลสเตอรอลต่ำ ในขณะที่เดียวกันมีความอร่อย เนื้อแน่น และนุ่มกว่าไก่เนื้อการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เป็นอาชีพทางเลือกใหม่ที่มีผลกระทบน้อยจากภัยแล้ง เป็นอาชีพที่มีความยั่งยืน อาศัยหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรสามารถผลิตพันธุ์ได้เอง ใช้อาหารและวิธีการเลี้ยงแบบท้องถิ่นบนพื้นฐานพันธุ์ไก่ที่ถูกพัฒนาให้สามารถอยู่ได้ในสภาพการเลี้ยงของประเทศไทย ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนมากขึ้น

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์โดยให้อาหารไก่พืชผักผลไม้ธรรมชาติจากการปลูกผักและบริโภคผักพื้นบ้านในชุมชน นั้นจะมีประโยชน์ต่อสุขภาพ และปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง และเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพเสริมของเกษตรกรได้ก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่อง ทำให้ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นครอบครัวมีความมั่นคงทางด้านอาหาร นอกจากนั้นพืชผักสวนครัวเชื่อมโยงบูรณาการเกี่ยวกับการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย พืชผักสวนครัวที่เหลือคัดแยกออกเพื่อจำหน่ายและไปประกอบเป็นอาหารส่วนที่เหลือใช้ไม่ได้หรือไม่มีคุณภาพสามารถนำมาให้ไก่พื้นเมืองจิกกินได้ไม่ว่าจะเป็นกระหล่ำ มะเขือเทศ ผักกาดดอก หรือหัว หัวไชเท้า ผักกาดขาว หัวไชเท้า ผักแคบ ผักกระถิน ใบตำลึง ผักสลัดทุกชนิด แดงกวา สามารถนำมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองได้ทั้งนั้นหากผู้ที่เลี้ยงไก่ได้ทำการศึกษาถึงอุปนิสัยและวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้อ่องแก่ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองก็จะไม่ใช่เรื่องยากเน้นเลี้ยงแบบ

ปล่อยตามธรรมชาติ จะเดินหาอะไรกินก็ปล่อยไปตามธรรมชาติ โดยที่เราไม่ต้องไปหาอาหารอะไรให้เลย เห็นแล้วไก่อ่ก็มีความแข็งแรงดี และที่สำคัญบริเวณบ้านเราเลี้ยงไก่ในอนาคตไก่อ่พื้นเมืองไทยนั้น ต้องถือว่าค่อนข้างจะดี เพราะไก่อ่พื้นเมืองมีความหลากหลาย อีกทั้งยังมีคุณค่าทางโภชนาการ โดยเฉพาะโปรตีนสูง ไขมัน และไตรกลีเซอไรด์ต่ำ รวมถึงคอเลสเตอรอลต่ำ ในขณะที่เดียวกันมีความอร่อย เนื้อแน่น และนุ่มกว่าไก่อ่เนื้อการเลี้ยงไก่อ่พื้นเมือง เป็นอาชีพทางเลือกใหม่ที่มีผลกระทบน้อยกว่าเลี้ยง เป็นอาชีพที่มีความยั่งยืน อาศัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในชุมชนพึ่งตนเองได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่อ่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ชุมชน บ้านสันตะลึก หมู่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ทบทวนศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. งานวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานการเลี้ยงไก่อ่แบบปล่อยของประเทศต่าง ๆ

สุชน ตั้งทวีวัฒน์ และคณะ (2555, หน้า 4-10) ได้ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่อ่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ เพื่อฟื้นฟูให้มีอาชีพหลักหลังเกิดภาวะน้ำท่วม ได้ดำเนินการในพื้นที่ จังหวัดนครสวรรค์ หรือชุมชนท้องถิ่นทุกภูมิภาคที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดน้ำท่วม ซึ่งได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ได้ทำสำเร็จลุล่วงไปได้ดี หลังจากผู้ประสานงานและเกษตรกรเอง ที่ให้ความสนใจอย่างดียิ่ง การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่อ่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ เพื่อฟื้นฟูให้อาชีพหลังเกิดน้ำท่วม กรณีศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้สังเกตเห็นถึงแนวทางการแก้ปัญหา ด้านอาชีพแบบยั่งยืนนี้ และได้ส่งเสริมการสร้างอาชีพในหลายด้าน ได้แก่ การส่งเสริมการเลี้ยงไก่อ่พื้นเมือง โครงการได้ฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่เข้าร่วมโครงการ และผู้ที่สนใจอื่น ๆ เพื่อให้องค์ความรู้ เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่อ่พื้นเมือง กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ปีก จำนวน สถานที่ฝึกอบรม วันที่ อบรมพันธุ์สัตว์ การมอบพันธุ์สัตว์โครงการส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงไก่อ่พื้นเมืองให้เป็นอาชีพ เพราะสัตว์ประเภทนี้เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เลี้ยงง่ายไก่อ่พื้นเมืองซึ่งสร้างเป็นอาชีพที่มั่นคงได้โดยไม่เป็นภาระให้เกษตรกร เพื่อต้องการให้ขยายพันธุ์ไปสู่ผู้ที่สนใจ ที่เป็นเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ใกล้เคียง การติดตามผลการเลี้ยงไก่อ่พื้นเมืองให้เกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความเอาใจใส่กับการเลี้ยงไก่อ่พื้นเมืองเป็นอย่างดี ทำให้ไก่อ่เกิดการสูญเสียน้อยลง หรือตายน้อยลง ซึ่งสูญเสียประมาณ 16 ตัว นอกจากนั้นยัง พบว่า ไก่อ่พื้นเมืองของเกษตรกรบางรายเริ่มไข่และบางรายมีลูกไก่อ่เกิดขึ้นแล้วซึ่งผลติดตามการเลี้ยงไก่อ่สามารถสรุปได้ดังนี้

จากการการประเมินการอบรมและสาธิตจะเห็นว่า ส่วนใหญ่ก่อนเข้ารับการฝึกอบรมผู้เข้าอบรมจะมีความรู้ไม่มาก หลังจากได้รับการฝึกอบรมผู้อบรมแล้วมีความรู้มากขึ้น และมีความพอใจเป็นอย่างมากซึ่งจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์หรือขยายผลแพร่ต่อไป

บัณฑิตา ทักขนนท์ (2557, หน้า 6) ได้กล่าวถึง ระบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองทางเลือกจากการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับระบบการเลี้ยงไก่ไข่ พบว่า ส่วนใหญ่ที่ศึกษาจะเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบปล่อยพื้นที่ภายในโรงเรือน ส่วนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบปล่อยพื้นที่ภายใน โรงเรือนและมีพื้นที่ปล่อยออกสู่ภายนอกหรือระบบกึ่งปล่อยนั้น ถึงแม้ว่าจะมีความนิยมในการเลี้ยงในประเทศสหภาพยุโรปและมีเพิ่มมากขึ้นในสหรัฐอเมริกา แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังมีอยู่น้อยมากและนอกจากนั้นการศึกษาเอกสาร ในครั้งนี้ยังมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่ในระบบอินทรีย์อีกด้วย เนื่องจากการเลี้ยงไก่ทั้งสองแบบใช้หลักการใกล้เคียงกัน คือ มีพื้นที่ปล่อยภายนอกโรงเรือนเหมือนกัน และเน้นการจัดการที่ดีต่อสวัสดิภาพของไก่เหมือนกัน แต่ก็ยังคงมีข้อกำหนดในการเลี้ยงที่แตกต่างกัน ในบางประการ ซึ่งการเลี้ยงไก่แบบกึ่งปล่อยนั้นจะมีข้อกำหนดแตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ (ตารางที่ 3.1)

ตามมาตรฐานของประเทศไทยกำหนดไว้ว่า การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในระยะไข่แบบปล่อยพื้นที่ภายในโรงเรือน หากเป็นโรงเรือนปิดให้ทำการเลี้ยงได้ไม่เกิน 7 ตัว/ตารางเมตรและโรงเรือนเปิด ไม่เกิน 5 ตัว/ตารางเมตร แต่สำหรับตารางพื้นที่ปล่อยออกสู่ภายนอกตามมาตรฐานของประเทศไทย ไม่ได้ มีการกำหนดไว้สำหรับประเทศสหภาพยุโรปซึ่งทาง การเลี้ยงไก่ระบบกึ่งปล่อยและระบบอินทรีย์ อย่างแพร่หลายนั้น ได้กำหนดว่าภายในโรงเรือนต้องมีความหนาแน่นของแม่ไก่ไม่เกิน 9 ตัว/ ตารางเมตรและมีพื้นที่ปล่อยภายนอกโรงเรือนสำหรับไก่ไข่ไม่ต่ำกว่า 4 ตารางเมตร/ตัว และมีรังไข่ สำหรับให้แม่ไก่วางไข่ไม่เกิน 7 แม่/รัง ส่วนคอนนอนไม่ได้ระบุว่ามีขนาดเท่าใดแต่จากการศึกษา ของ Lybery (1997, หน้า 6) ได้แนะนำไว้ที่ความยาวไม่น้อยกว่า 25 เซนติเมตร/ตัว ส่วนประเทศ 7 สหรัฐอเมริการะบุเพียงแต่ต้องมีพื้นที่ เพียงพอให้แม่ไก่แสดงออกทางพฤติกรรมธรรมชาติ ดังนั้น การศึกษาในครั้งนั้นจึงกำหนดความหนาแน่นของการเลี้ยงแบบปล่อยพื้นที่ตามมาตรฐานการเลี้ยงไก่ไข่ แบบปล่อยพื้นที่ภายในโรงเรือนเปิดของประเทศไทย คือกำหนดความหนาแน่นไม่เกิน 5 ตัว/ตาราง- เมตร (0.2 ตารางเมตร/ตัว) และกำหนดพื้นที่ปล่อยออกสู่ภายนอกอีก 2 ตารางเมตร/ตัว ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวนี้จะเพียงพอต่อการแสดงออกของพฤติกรรมการคุ้ยเขี่ย จิกหญ้า และหาอาหารของไก่ไข่ รังไข่สำหรับให้แม่ไก่วางไข่ไม่เกิน 7 แม่/รังและมีคอนนอน ส่วนการเลี้ยงไก่ไข่บนกรงระดับจะเลี้ยง ในโรงเรือนระบบปิดโดยมีพื้นที่ 0.046 ตารางเมตร/ตัว (4 ตัวต่อกรง) ซึ่งพื้นที่ ภายในกรงไม่ต่ำกว่า มาตรฐานการเลี้ยงไก่บนกรงของประเทศไทยที่ 0.045 ตารางเมตร/ตัว (450 ตารางเซนติเมตร) ถึงแม้ว่าการเลี้ยงไก่ไข่ทางเลือก

ทั้งสองแบบนี้จะทำ การเลี้ยงในโรงเรือนเปิดแต่การเลี้ยงสามารถ เลี้ยงในระบบปิดได้ซึ่งหมายถึง การจำกัดพื้นที่ ของการเลี้ยงชัดเจน ทั้งพื้นที่ของโรงเรือนและพื้นที่ ปล่อยแปลงภายนอก โดยการ ใช้ตาข่ายหรือสิ่งปลูกสร้างกัน เขตการเลี้ยงเพื่อป้องกันนกหรือสัตว์ ภายนอกอื่น ๆ ที่จะเข้าสู่บริเวณ พื้นที่ เลี้ยง รวมถึงการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ (biosecurity) ที่ดีโดยการควบคุมผู้คน เข้าออกและมีอ่างน้ำ ยาฆ่าเชื้อบริเวณหน้าฟาร์มและหน้าโรงเรือน เป็นต้น

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบมาตรฐานของการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยในประเทศต่าง ๆ

มาตรฐาน	ชนิดของสัตว์	ความหนาแน่นภายในโรงเรือน (ไม่เกินตัว/ตารางเมตร)	พื้นที่ภายนอกโรงเรือน (ตารางเมตร/ตัว)
สหรัฐอเมริกา	ไก่ไข่	ระบุเพียงแต่ว่า ต้องมีพื้นที่ภายนอกโรงเรือน	
สหภาพยุโรป	ไก่ไข่ (Free-range)	9	4
	ไก่ไข่ (Organic)	6	4
ประเทศไทย	ไก่ไข่ (โรงเรือนเปิด)	7	-
	ไก่ไข่ (โรงเรือนเปิด)	5	-

ที่มา: Fanatico, 2006, หน้า 7 และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2553, หน้า 7

จากตารางที่ 2.1 จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยยังไม่มีมาตรฐานการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยจึงใช้ มาตรฐานของการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ใน โรงเรือนแบบเปิด ส่วนใหญ่ที่ศึกษาจะเลี้ยงแบบปล่อย ในโรงเรือน ส่วนเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบปล่อย และมีพื้นที่ภายใน โรงเรือน และมีพื้นที่ปล่อย ตามธรรมชาติ ถึงแม้ว่ามีความนิยมในการเลี้ยงในประเทศ สหภาพยุโรป และมีเพิ่มขึ้น สหรัฐอเมริกาใช้หลักเดียวกัน คือมีที่เลี้ยงแบบปล่อยภายนอกโรงเรือน เหมือนกัน เน้นการจัดการ สวัสดิภาพของไก่เหมือนกัน

การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของกลุ่มส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์อำนาจเจริญและการเลี้ยงแบบปล่อยก้าวเริ่มต้นของการเลี้ยงไก่อินทรีย์

ศูนย์วิจัยปศุสัตว์อำนาจเจริญ (มกอช.9000 เล่ม 2, 2548-2559, หน้า 2) คู่มือการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไก่พื้นเมืองอินทรีย์ ได้กล่าวถึง ปศุสัตว์อินทรีย์ (Organic Livestock) หมายถึง ระบบการจัดการการผลิตปศุสัตว์ ที่มีความสัมพันธ์กลมกลืน ระหว่างผืนดิน พืชและสัตว์ที่เหมาะสมเป็นไปตามความต้องการทางสรีรวิทยาและพฤติกรรมสัตว์ที่ทำให้เกิดความเครียดต่อสัตว์น้อยที่สุด ส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพดีเน้นการป้องกันโรคโดยอาศัยการจัดการฟาร์มที่ดี หลีกเลี่ยงการใช้ยาและสารเคมี ในขั้นตอนการผลิตเพื่อความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยสินค้าที่เกษตรกรผลิตได้จะประกอบไปด้วยพืชผัก เนื้อสัตว์ ไข่ไก่ ไข่เป็ด ปลา และอาหารตามธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งเป็นการผลิตที่ เน้นการพึ่งพาตนเอง ผลผลิตเพิ่มขึ้นก็จะจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้และใช้ปศุสัตว์เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองและครอบครัว รวมทั้งมีการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายสินค้าในตลาดสีเขียวและกระแสความต้องการของบริโภคนิยมอาหารธรรมชาติ (Natural food) และอาหารอินทรีย์ (Organic food) ได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภค ที่มีความห่วงใยต่อสุขภาพของตนเอง และมีรายได้มากพอในการจับจ่ายซื้อหาสินค้า เหล่านี้เพื่อการบริโภค เราเรียกตลาดกลุ่มนี้ว่าตลาดกลุ่มเฉพาะ (Niche market) โดยผู้บริโภคในกลุ่มนี้มีความกังวลว่า การใช้สารเคมีในอุตสาหกรรมเกษตรกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน อาจส่งผลทำให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมด้วยและเมื่อหันมามองอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะในไก่เนื้อนั้น พบว่า ได้มีการเสริมสารเพื่อเร่งการเจริญเติบโต และมีกรเลี้ยงไก่อย่างหนาแน่น โดยไม่ได้คำนึงถึงหลักสวัสดิภาพของสัตว์ (Animal welfare) ดังนั้นผู้เลี้ยงไก่บางส่วนจึงเริ่มหันมาให้ความสนใจในการที่จะผลิตเนื้อไก่อินทรีย์สำหรับป้อนตลาดในกลุ่มนี้ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากการเลี้ยงให้เป็นไปตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ นั้นยังทำได้ยาก เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ การที่จะต้องหาลูกไก่ที่เกิดจากพ่อแม่พันธุ์ที่มีการจัดการฟาร์มตามระบบอินทรีย์ต้องใช้วัตถุดิบอาหารจากพืชที่ผลิตในระบบอินทรีย์ การห้ามใช้แหล่งวัตถุดิบที่มาจากสัตว์และผลพลอยได้จากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม การห้ามใช้ยาปฏิชีวนะ ยาต้านบิดและสารอื่นใดในอาหารสัตว์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการเร่งการเจริญเติบโต หรือเพิ่มผลผลิต เป็นต้น จากข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดหาวัตถุดิบอาหารที่จะต้องมาจากระบบอินทรีย์ยังเป็นข้อจำกัดที่สำคัญ ดังนั้น ผู้เลี้ยงไก่จึงควรเริ่มต้นจากระบบการเลี้ยงแบบปล่อย (Free-range chicken) ซึ่งเป็นระบบที่สามารถทำได้ทันทีและมีความใกล้เคียงกับระบบอินทรีย์ (Organic chicken) แม้ว่ามาตรฐานการเลี้ยงไก่แบบปล่อยจะไม่เข้มงวดเท่ากับการเลี้ยงไก่แบบอินทรีย์ แต่ก็มั่นใจได้ว่าเนื้อไก่ที่ได้จะมีคุณภาพดี มีความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค คำนึงถึงหลักสวัสดิภาพของสัตว์ และการเลี้ยงระบบนี้จะเป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่

การเลี้ยงไก่ในระบบอินทรีย์ต่อไป ระบบการเลี้ยงไก่แบบปล่อย โดยในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะไก่เนื้อ มีความแตกต่างจากระบบการเลี้ยงไก่เนื้อเชิงการค้า แต่มีความใกล้เคียงกับระบบการเลี้ยงไก่เนื้อแบบอินทรีย์ ดังแสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบต่าง ๆ

การจัดการ	ระบบการค้า (Commercial system)	ระบบปล่อย (Free-range system)	ระบบอินทรีย์ (Organic system)
พื้นที่เลี้ยง	ภายในโรงเรือน	ภายในโรงเรือนและมีพื้นที่ปล่อย	ภายในโรงเรือนและมีพื้นที่ปล่อย
ลูกไก่	จากฟาร์มทั่วไป	จากฟาร์มทั่วไป	จากฟาร์มอินทรีย์
วัตถุดิบอาหารไก่	วัตถุดิบอาหารทั่วไป	วัตถุดิบอาหารทั่วไป	วัตถุดิบอาหารที่ได้จากการผลิตแบบอินทรีย์
สารกระตุ้นการเจริญเติบโต	ใช้ได้	ห้ามใช้	ห้ามใช้
การให้แสง	แสงธรรมชาติร่วมกับแสงจากหลอดไฟฟ้า	แสงธรรมชาติ	แสงธรรมชาติ

ที่มา : วิทวัส โมพี, 2558, หน้า 25

จากตารางที่ 2.2 จะเห็นได้ว่าการเลี้ยงไก่แบบปล่อยและแบบอินทรีย์ให้ความสำคัญกับสุขภาพของสัตว์และสวัสดิภาพสัตว์ นั่นคือมีพื้นที่สำหรับปล่อยให้สัตว์ได้ออกกำลังกาย และแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังเป็นระบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและใส่ใจกับสุขภาพของผู้บริโภค นั่นคือมีการห้ามใช้สารกระตุ้นการเจริญเติบโตที่อาจตกค้างในเนื้อและเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ในขณะที่การเลี้ยงไก่เนื้อเชิงการค้าเน้นในด้านการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงที่สุดทั้งในเรื่องของน้ำหนักตัวไก่และประสิทธิภาพการใช้อาหาร เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการเลี้ยงแบบปล่อยกับอินทรีย์ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

มาก ยกเว้นรายละเอียดในเรื่องของพื้นที่ที่ปล่อยต่อตัวที่มาของไก่ และที่มาของอาหารไก่ ซึ่งการเลี้ยงในระบบอินทรีย์จะมีความเข้มงวดกว่าการเลี้ยงไก่แบบปล่อย

ระบบการเลี้ยงไก่แบบปล่อยได้มีการทำกันมาช้านานในประเทศแถบยุโรป โดยเฉพาะประเทศที่ประสบความสำเร็จมากคือประเทศฝรั่งเศส สินค้าที่ผลิตได้จากระบบนี้ จะมีการติดฉลากสีแดง และมีอักษรเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “Label rouge” ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของประเทศนี้ โดยสินค้าประเภทนี้มีสัดส่วนการตลาดสูงถึง 30 เปอร์เซ็นต์ ของมูลค่า สินค้าสัตว์ปีกทั้งหมดในประเทศฝรั่งเศส ส่วนในประเทศยุโรปอื่น ๆ และสหรัฐอเมริกาจะติดฉลากสินค้าว่า “Free-range” ซึ่งมีราคาสูงกว่าสินค้าปกติประมาณสองเท่า และผู้บริโภคยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มเพื่อซื้อสินค้าเหล่านี้เนื่องจากเชื่อว่าเป็นสินค้าที่มีผลดีต่อสุขภาพ และคำนึงถึงหลักสวัสดิภาพของสัตว์ มีรายงานว่า การเลี้ยงไก่แบบที่มีพื้นที่ปล่อย จะทำให้เนื้อไก่มีระดับของไขมันที่สะสมในเนื้อลดลง ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากการที่ไก่มีพื้นที่ในการออกกำลังกาย จึงกระตุ้นให้มีการเผาผลาญไขมันและเปลี่ยนเป็นกล้ามเนื้อมากขึ้น ทำให้ไขมันที่สะสมในเนื้อลดลง แต่ในการทดลองอื่น ๆ พบว่า ระดับไขมันที่สะสมในเนื้อได้ลดลงแต่ระดับโปรตีนในเนื้อเพิ่มสูงขึ้น และมีรายงานว่าเนื้อไก่ที่ได้จากระบบ การเลี้ยงแบบปล่อยจะมีปริมาณของกรดไขมันไม่อิ่มตัวชนิดโอเมก้า 3 และโอเมก้า 6 ที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการเลี้ยงในพื้นที่ปล่อยที่เป็นแปลงหญ้า ทำให้ไก่ได้รับหญ้าเป็นอาหารเสริม ซึ่งในหญ้าจะมี Alpha-Linolenic Acid (ALA) ซึ่งเป็นกรดไขมันตั้งต้นที่จะสร้างเป็น Eicosapentaenoic acid (EPA) และ Docosahexaenoic acid (DHA) ซึ่งเป็นกรดไขมันที่มีความสำคัญในกระบวนการทางชีวเคมีระดับเซลล์ที่จำเป็นต่อการทำงานของระบบต่าง ๆ ของร่างกาย และการเลี้ยงไก่แบบปล่อย โดยมีพื้นที่ให้สัตว์ได้ออกกำลังกาย ได้แสดงออกทางพฤติกรรมตามธรรมชาติ น่าจะทำให้ไก่ที่เลี้ยงในระบบนี้มีความเครียดน้อยกว่าไก่ที่เลี้ยงอย่างหนาแน่นในระบบทางการค้า และการที่ไก่ได้ออกกำลังกายจะทำให้สัตว์มีความแข็งแรง จึงน่าจะมีผลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันที่สูงขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเลี้ยงไก่ในระบบปล่อย มีความน่าสนใจและสามารถดำเนินการได้ในบ้านเรา โดยเฉพาะในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเนื่องจากความนิยมในการบริโภคเนื้อไก่พื้นเมืองมีมาอย่างต่อเนื่อง เพราะมีรสชาติที่เป็นลักษณะประจำพันธุ์ เนื้อแน่น มีปริมาณของไขมันและคอเลสเตอรอลต่ำ แม้ว่าเกษตรกรในชนบทจะมีความนิยมในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองโดยทั่วไป แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เพราะวิธีการเลี้ยงของเกษตรกรจะปล่อยให้หากินตามธรรมชาติ หรือให้อาหารโปรตีนต่ำ จึงทำให้ไก่พื้นเมืองมีการเจริญเติบโตช้า ไม่มีความสม่ำเสมอและมีปัญหาเนื่องจากการระบาดของโรคซึ่งเกิดจากการสุขาภิบาลไม่ดีพอ ดังนั้นการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างเป็นระบบ โดยการนำมาเลี้ยงในโรงเรือนมีการจัดการที่ดี และให้อาหารเต็มที่ ก็จะทำให้ไก่พื้นเมืองมีอัตราการเจริญเติบโตสูง และมีความสม่ำเสมอ แต่อย่างไรก็ตามการนำไก่พื้นเมือง

มาเลี้ยงแบบจ้งรวมเหมือนกันไก่เนื้อที่ผลิตในระบบการค้า โดยมีการจัดการจำกัดพื้นที่ และเลี้ยงไก่อย่างหนาแน่น จะส่งผลให้ไก่พื้นเมืองเกิดความเครียด มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว ทำให้ไก่จิกตีกันจนส่งผลเสียต่อคุณภาพ

ดังนั้นการเลี้ยงไก่ในระบบปล่อยจึงน่าจะมีความเหมาะสมกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง จากรายงานของ Fanatico et al. (2008, หน้า 30) พบว่า การเลี้ยงไก่โดยใช้พันธุ์ที่มีการเจริญเติบโตช้าในระบบปล่อยจะทำให้กระดูกขาของไก่มีความแข็งแรงเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของ Castellini et al. (2002, หน้า 30) พบว่า การเลี้ยงไก่ในระบบอินทรีย์ซึ่งมีพื้นที่ปล่อยทำให้ไก่มีพฤติกรรมในการเคลื่อนที่สูง และส่งผลต่อคุณภาพซากที่ดีขึ้น นอกจากนี้เนื่องจากบ้านเราตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น ในฤดูร้อนมีอุณหภูมิสูงถึง 36-40 องศาเซลเซียส การเลี้ยงไก่ในระบบปล่อยซึ่งถูกเลี้ยงในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ อาจจะทำให้ไก่เกิดปัญหาความเครียดเนื่องจากสภาพอากาศร้อน และมี ผลต่อการเปลี่ยนแปลงการทำงานของระบบต่าง ๆ ภายในร่างกาย ทำให้เกิดความผิดปกติและประสิทธิภาพการผลิตของไก่ลดลง จากการศึกษาของวรพล เองวานิช (2546, หน้า 30) พบว่า ไก่พื้นเมืองสามารถทนต่อภาวะเครียดเนื่องจากความร้อนได้ดีกว่าไก่เนื้อและสามารถควบคุมระดับความเครียดไม่ให้สูงขึ้นจนก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ และไม่พบลักษณะดังกล่าวในไก่เนื้อ ดังนั้นระบบการเลี้ยงไก่แบบปล่อยในบ้านเราจึงควรใช้ไก่พื้นเมือง เพราะมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมมากกว่าไก่เนื้อ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีมาตรฐานการเลี้ยงไก่ระบบปล่อย (Free-range) แต่สหภาพยุโรปและฝรั่งเศสรวมถึงสหรัฐอเมริกา มีมาตรฐานการเลี้ยงไก่แบบปล่อย ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบมาตรฐานการเลี้ยงไก่แบบปล่อย (Free-range) ของประเทศต่าง ๆ

มาตรฐานการเลี้ยง	พันธุ์	ระยะเวลาในการเลี้ยง (วัน)	อาหาร	ความหนาแน่นภายในโรงเรือน (ต่อ ตร.ม.)	พื้นที่ปล่อย (ตร.ม./ตัว)
สหรัฐอเมริกา	ระบุแต่เพียงว่าจะต้องมีพื้นที่ปล่อยภายนอกโรงเรือน				
สหภาพยุโรป	พันธุ์ไก่ทั่วไป	56	มีธัญพืช 70% ในสูตรอาหาร	13 ตัว หรือ 27 ก.ก.	1
ฝรั่งเศส	พันธุ์ที่ไก่โตช้า	81	ระยะขุน	12 ตัวหรือ 25 ก.ก.	2

ที่มา: วิทวัช โมพี, 2558, หน้า 27

จากตารางที่ 2.3 จะเห็นได้ว่ามาตรฐานการเลี้ยงไก่ระบบปล่อยของสหรัฐอเมริกา ยังกำหนดไว้แบบกว้าง ๆ โดยเน้นในเรื่องของพื้นที่ปล่อยเพื่อให้ไก่ได้อยู่อย่างสบาย และไม่ขัดต่อหลักสวัสดิภาพของสัตว์ ส่วนสหภาพยุโรปนั้นมีการกำหนดเงื่อนไขการเลี้ยงอย่างชัดเจน ส่วนฝรั่งเศสซึ่งเป็นต้นตำรับของการเลี้ยงแบบปล่อย จะมีเงื่อนไขที่มากกว่าสหภาพยุโรป เช่น ระยะเวลาการเลี้ยงที่นานกว่า พื้นที่ปล่อยที่มากกว่า และจะต้องปล่อยไก่ลงสู่แปลงหญ้าตั้งแต่อายุ 6 สัปดาห์ขึ้นไป ในขณะที่มาตรฐานของสหภาพยุโรประบุเพียงว่าต้องปล่อยไก่ลงสู่แปลงหญ้าเป็นเวลาอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของชีวิตไก่ และฝรั่งเศสยังได้กำหนดเอาไว้ว่าขนาดของฝูงในโรงเรือน จะต้องไม่เกิน 4,800 ตัว สำหรับในบ้านเราซึ่งยังไม่มีมาตรฐานการเลี้ยง เห็นควรที่จะยึดความ มาตรฐานของสหภาพยุโรปหรือฝรั่งเศสไปก่อน โดยเฉพาะในเรื่องพันธุ์ไก่ ซึ่งเราสามารถใช้นพันธุ์ ไก่พื้นเมืองซึ่งเป็นพันธุ์ไก่ ที่โตช้า จากการศึกษาของดร.ณิ โสภ และคณะ (2551, หน้า 31) พบว่า การวิจัยเรื่องการเลี้ยงไก่แบบปล่อยก้าวเริ่มต้นของการเลี้ยงไก่อินทรีย์ เลี้ยงไก่พื้นเมืองสายพันธุ์ซี ประคูล่างดำ แดง และเหลืองหางขาว โดยให้กินอาหารอย่างเต็มที่ ที่อายุ 16 สัปดาห์ จะมีน้ำหนัก เฉลี่ยเท่ากับ 1,4991 1,671, 1,501 1,612 กรัม ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าใช้ระยะเวลาการเลี้ยงได้ ตามมาตรฐานของฝรั่งเศส ส่วนในเรื่องความหนาแน่นในการเลี้ยง สามารถใช้ตามมาตรฐานของ ทั้งสหภาพยุโรปและฝรั่งเศส แม้ว่าจะยังไม่มีมีการกำหนดมาตรฐานในบ้านเรา แต่การเลี้ยงไก่ถูกผสม ในระบบอุตสาหกรรม จะเลี้ยงด้วยความหนาแน่น 10-13 ตัว/ ตารางเมตร

วรพล เองวานิช และ ชนินนทร์ วัฒนาวานิช (2550, หน้า 31) วิจัยเรื่องการเลี้ยงไก่แบบ ปล่อยก้าวเริ่มต้นของการเลี้ยงไก่อินทรีย์ พบว่า การเลี้ยงไก่พื้นเมืองซึ่งใกล้เคียงกับมาตรฐานของ สหภาพยุโรปและฝรั่งเศส ส่วนพื้นที่ปล่อยแปลงนั้นสามารถกำหนดได้ตั้งแต่ 1-2 ตารางเมตร/ตัว จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการการเลี้ยงไก่แบบปล่อย (Free-range) มีความเหมาะสมและ เป็นไปได้ในการที่จะนำมาใช้กับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ก่อนที่จะปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบอินทรีย์ ในอนาคต เนื้อไก่พื้นเมืองที่ได้จะเป็นสินค้าคุณภาพ (Premium grade) ที่นอกจากจะได้เนื้อที่มี คุณภาพดีแล้ว ยังคำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และใส่ใจกับสุขภาพของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าไก่พื้นเมืองให้สูงกว่าไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงในระบบปกติ จึงเห็น ควรที่จะให้มีการดำเนินการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในระบบปล่อยเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเลี้ยง ในระบบอินทรีย์ต่อไป

กล่าวโดยสรุป การเลี้ยงไก่พื้นเมืองไก่พื้นเมืองอินทรีย์ มีทั้งการเลี้ยงไก่เพื่อการค้าและเพื่อ บริโภค การเลี้ยงไก่เพื่อการค้าขายมีผลกระทบกับผู้บริโภคมากเนื่องจากการใช้สารเคมีเร่ง การเจริญเติบโตมีความแตกต่างกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อบริโภค ที่เลี้ยงกันตามธรรมชาติมาช้านาน จะเน้นความสัมพันธ์กลมกลืน ระหว่างผืนดิน พืชและสัตว์ที่เหมาะสมเป็นไปตามความ

ต้องการทางสรีรวิทยาและพฤติกรรมสัตว์ที่ทำให้เกิดความเครียดต่อสัตว์น้อยที่สุด มีพื้นที่ให้ไก่ได้ คู้ยเหยื่ออาหาร ออกกำลังกาย ส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพดีเน้นการป้องกันโรค หลีกเลี่ยงการใช้ยาและ สารเคมีผู้เลี้ยงไก่จึงควรเริ่มต้นจากระบบการเลี้ยงแบบปล่อย (Free-range chicken) ซึ่งเป็นระบบที่สามารถทำได้ทันทีและมีความใกล้เคียงกับระบบอินทรีย์ (Organic chicken) แม้ว่ามาตรฐานการ เลี้ยงไก่แบบปล่อยจะไม่เข้มงวดเท่ากับการเลี้ยงไก่แบบอินทรีย์ แต่ก็มั่นใจได้ว่าเนื้อไก่ที่ได้จะมี คุณภาพดี มีความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค คำนึงถึงหลักสวัสดิภาพของสัตว์ ต้นทุนในการเลี้ยงต่ำ เนื่องจากไก่ได้หาอาหารกินเองตามธรรมชาติ เลี้ยงง่าย ทนทานต่อสภาพอากาศ และการเลี้ยงระบบ นี้จะเป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่การเลี้ยงไก่ในระบบอินทรีย์ต่อไป

2. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองและการแปรรูปผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

หมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหมู่บ้านผลิตไก่เนื้อพื้นเมืองด้วยเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (2556, หน้า 18-20) ได้กล่าวถึง การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ไก่พื้นเมือง ที่เลี้ยงในประเทศไทย เป็นไก่ที่เลี้ยงไว้ได้ลูกบ้าน เก็บไข่ไว้กิน ต้องการเงินเมื่อไหร่ ก็ขายค้าย เป็นกระปุกอมสิน ไก่พื้นเมืองเลี้ยงไว้ เพื่อเป็นแหล่งโปรตีนในครัวเรือน หลีกเลี่ยงการ บริโภค ไข่ขายในชุมชน ของตนเอง และเมื่อมีความต้องการบริโภคมากขึ้นจึงเปลี่ยนแปลงมาเลี้ยงแบบ อุดสาหกรรมและการค้า และมีการพัฒนาสายพันธุ์ให้มีการเจริญเติบโตดี ตอบสนองผู้บริโภค จนในที่สุดกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของการเลี้ยงไก่ของไทย เกษตรกรมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองโดยการ ปล่อยให้ พ่อแม่พันธุ์มีการผสมกัน เองตามธรรมชาติหาอาหารกินเอง มีการคัดเลือกสายพันธุ์ โดยการคัดเลือกตัวที่ขนาดโต เก็บไข่เป็นพ่อแม่พันธุ์ส่วนที่เหลือถูกนำไปเป็นอาหารและจำหน่าย ส่งผลให้ขนาดของไก่พื้นเมืองขนาดเล็กลงเรื่อยๆ และมีการผสมพันธุ์ แบบเลือดชิดมีผลทำให้สาย พันธุ์ไก่พื้นเมืองลดขนาดลง ไก่พื้นเมืองเลี้ยงทั่วไป ในหมู่บ้าน หาอาหารกินเอง ตามธรรมชาติไก่พื้นเมืองจึงมีความสามารถ ทนทานและมีความสมบูรณ์ตั้งแต่เกิดลูกไก่เดินตาม แม่ออกหาอาหารกินเอง ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมจึงทำให้เกษตรกรเลี้ยงไว้แทบทุกครัวเรือน

การจัดการการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

อาหารส่วนใหญ่ที่เลี้ยงในไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่ใช้อาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ข้าวเปลือก ปลายข้าวข้าวสารและปล่อยให้หาอาหารกินเองตามธรรมชาติเกษตรกรมีรูปแบบการให้อาหาร คือการหว่านลงพื้นดินทำให้มีไก่ทุกรุ่นเข้ามากิน และมีการแยกลูกไก่และแม่ไก่โดยการใส่สุ่ม เพื่อให้แม่และลูกไก่สมบูรณ์

โรงเรือน ส่วนใหญ่โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่พื้นเมืองจะไม่มีรูปแบบที่ตายตัวหรือไม่มี โรงเรือนสถานที่เลี้ยงปล่อยตามธรรมชาติก็ว่าได้

โรคและการป้องกันโรค

ปกติโรคระบาดในไถ่จะเกิดอยู่สองช่วงคือ ช่วงแรกระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม โรคมีความรุนแรงมากและช่วงที่สอง เกิดในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ในช่วงนี้จะรุนแรงน้อยกว่าช่วงแรก จากการศึกษาการใช้วัคซีนการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองของกลุ่มสมาชิกเลี้ยงไถ่พื้นเมืองสภาพการเลี้ยงไถ่ของสมาชิกกลุ่มไม่เอื้ออำนวยในการใช้วัคซีน ที่ให้ได้ผลดีเท่าที่ควรเพราะหยอดวัคซีนไม่ค่อยเป็น วัคซีนจะได้ฟรีจากกรมปศุสัตว์อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพียงแต่เอาน้ำแข็งใส่เติมกระติกและเตรียมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน ไปด้วยก็ได้ มาแล้วการศึกษาทัศนคติของกลุ่มสมาชิกกลุ่มเลี้ยงไถ่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ต่อเพื่อเผยแพร่การป้องกันโรคให้สัตว์ปีก

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงไถ่พื้นเมือง

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงไถ่พื้นเมือง ที่ถูกต้องเท่าที่ควรจึงทำให้ลักษณะต่าง ๆ เช่นขนาดน้ำหนักอัตราการเจริญเติบโต ความต้านทาน โรคต่อสภาพแวดล้อมด้อยลงตามลำดับจึงควรอย่างยิ่ง ที่จะศึกษาวิจัยเพื่อการอนุรักษ์ แลพัฒนาสายพันธุ์รูปแบบวิธีการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองให้เป็นอาชีพที่ยั่งยืน เมื่อเกิดปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้ประชาชนมีรายได้น้อยลง มีผู้ว่างงานเพิ่มขึ้น และค่าครองชีพสูงขึ้น จนก่อให้เกิดปัญหาสังคม ตามมาเพื่อลดปัญหาดังกล่าว กิจกรรมการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองจึงเป็นแนวทางเลือกที่น่าสนใจเพื่อพัฒนา เป็นอาชีพเพราะนอกจากจะเป็นอาหารแล้วยังช่วยสร้างงานสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง แก่ผู้เลี้ยงการที่จะพัฒนาการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองเพื่อสร้างรายได้นั้น จำเป็นต้องมีเงินทุนความรู้ทางวิชาการจากหน่วยงาน ของภาครัฐ เช่น กรมปศุสัตว์สถาบันการศึกษาแต่ พบว่าเมื่อนำไปปฏิบัติจริงในพื้นที่แล้ว ไม่เกิดผล ตามที่คาดเท่าที่ควร ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพันธุ์ไถ่ที่ใช้หรือการป้องกันโรค สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง คือนักวิชาการยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงในระบบการเกษตรและสภาพการดำเนินชีวิตของ เกษตรกรและวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงจึงทำให้เทคโนโลยีที่นักวิชาการเชื่อว่าจะได้ผลดีนั้น ยังไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มสมาชิก

วัลลภ คงเพิ่มพูน (2544, หน้า 7) ได้กล่าวถึง เรื่องลักษณะของไถ่พื้นเมือง ไถ่ที่เลี้ยงกันในหมู่บ้านแทบทั้งหมดเป็นพันธุ์พื้นเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นไถ่พื้นเมือง ไถ่อุ ซึ่งเป็นไถ่พันธุ์หนัก ลำตัวใหญ่ เนื้อมาก น้ำหนักตัวมากตัวเมียมีขนสีดำปกคลุมทั่วทั้งตัว ส่วนตัวผู้มีลักษณะเป็น ไถ่ขนมีขนาดใหญ่แข็งแรง มีขนสีแดงสลับกับเขียว ดำ ขาว หรือสีเทา ไถ่ตะกามีเลี้ยงอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่สายพันธุ์ปนเปกันไปหมด ไถ่พื้นเมืองเป็นไถ่ที่มีการปรับตัวเข้าสภาพแวดล้อมของประเทศเรามาบ้างร้อย ๆ ปี เจริญเติบโตได้ด้วยอาหารง่าย ๆ โดยธรรมชาติของไถ่พื้นเมืองเหล่านี้ ถ้าเลี้ยงปล่อยแบบอิสระ ไถ่จะไปหากินเอง ไถ่มีความสามารถในการเลือกว่ามันขาดอะไร จะไปหากิน

ที่ไหน ถ้าไปดูไก่ที่เขาปล่อยเลี้ยงตามลานข้าว มันจะไม่กินข้าวเปลือกเลย หรือไก่ในโรงสีกี่จะกินข้าวเปลือกเล็กน้อย แล้วไปหากินอย่างอื่นกิน ดังนั้นเรื่องอาหารสำหรับไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่จะเป็นอาหารที่ไก่หาได้เองตามธรรมชาติ แต่มีอยู่อย่างหนึ่งคือ ไก่ไม่รู้จักเลือกกินน้ำ ไม่ว่าจะสกปรก น้ำล้างจาน หรือน้ำอะไรก็ได้แล้วแต่ไก่เลือกกินไม่เป็น ดังนั้นควรที่จะหาภาชนะสำหรับใส่น้ำสะอาดวางไว้ให้ไก่กิน จะเป็นการช่วยลดการตายด้วยโรคและพยาธิต่าง ๆ ให้แก่ไก่ได้ ฉะนั้น การเลี้ยงไก่พื้นเมืองจึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงอาหารไก่มากนัก ถ้าพื้นที่มีความสมบูรณ์ ไก่ที่เลี้ยงก็จะโตเร็วตัวใหญ่ แต่ถ้าพื้นที่อาหารไม่สมบูรณ์ ไก่จะโตช้าตัวเล็กซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหลักธรรมชาติทั่วไป อย่างไรก็ตามไก่พื้นเมืองก็มีการปรับปรุงพันธุ์ คัดเลือกพันธุ์ตามแนวทางที่ถูกต้อง จึงทำให้ลักษณะต่าง ๆ ในแง่เศรษฐกิจของไก่พื้นเมือง เป็นต้นว่าขนาดน้ำหนักตัว ความกว้างของอก อัตราการเจริญเติบโต ความต้านทานต่อสภาพแวดล้อมและโรคต่าง ๆ ค่อยลงตามลำดับ ทั้งนี้หากได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ เข้าใจถึงสาเหตุและแนวทางแก้ไขอย่างถูกต้องและช่วยกันแก้ไข โดยเร็วอนาคตไก่พื้นเมืองคงเป็นไก่ป่า หรือนกตัวเล็ก ๆ ตัวหนึ่งแน่นอน เพราะปัจจุบันไก่พื้นเมืองขนาดตัวเล็กลงมาก ดังนั้นจึงสังเกตเห็นความสำคัญของพันธุ์ไก่พื้นเมือง พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ไก่รุ่น มูลไก่ ไข่ไก่ ลูกไก่ การแปรรูป การชำแหละชิ้นส่วนของไก่ และการแปรรูปเป็นเมนูอาหารต่างๆจากไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ กิจกรรมการส่งเสริมการตลาดโดยทางกลุ่มสมาชิก วิสาหกิจชุมชน ผ่านการสื่อสาร ป้ายโฆษณา ข่าวสาร โทรศัพท์ ไลน์ เฟซบุ๊ก อีเมล ประชาสัมพันธ์ บอกต่อ ๆ กัน ไปพัฒนาศักยภาพเพิ่มเครือข่ายมากขึ้นกว่าเดิมให้แก่กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน บ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย และชุมชนใกล้เคียง กระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนและต่อยอดธุรกิจเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมมาตรฐานการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ เพื่อผู้บริโภคได้รับผลิตภัณฑ์จากไก่พื้นเมืองที่สะอาดปลอดภัย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ จากการค้าขายที่ผ่านมา กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງรายจังหวัดเชียงราย จึงมีความพัฒนาปรับปรุง โดยการนำผลิตภัณฑ์ อาหารแปรรูปเป็นเมนูต่าง เช่น ต้มยำไก่บ้าน ไก่บ้านต้มขมิ้น ลาบไก่บ้าน ต้มยำใบมะขามไก่บ้าน ผัดเผ็ดไก่บ้าน ไก่บ้านผัดพริกไทยอ่อน แกงอ่อมไก่บ้าน ไก่บ้านเข่า ไก่หนึ่ง ไก่อบเกลือ ไก่ย่าง ที่ปลอดภัยตามธรรมชาติ เลี้ยงด้วยอาหารปลอดภัย ไม่ใช่สารเคมี

กล่าวโดยสรุป การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ยังมีความเชื่อว่า เลี้ยงไว้เพื่อกินเศษอาหารหรือ สิ่งเหลือใช้ทางการเกษตร ซึ่งมีคุณภาพของสารอาหารต่ำ ทำให้อัตราการเจริญเติบโตเร็วใช้เวลาในการเลี้ยงที่ไม่นานขึ้นทำให้ กลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่พื้นเมืองมองว่า เลี้ยงแล้วคุ้มทุน นำไปประกอบเป็นอาชีพหลักหรือเสริมได้และแปรรูปผลิตภัณฑ์อื่นๆที่สามารถมีรายได้ ที่เร็วการเลี้ยงไก่พื้นเมืองจำหน่ายได้ตลอดทั้งปีมีพ่อค้า มารับซื้อ

ถึงที่และ ไม่แสวงหาตลาดจากภายนอกทำให้ไม่เกิดการคราจากพ่อค้าคนกลางทำให้กลุ่มสมาชิก เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมีความคุ้มต่อการลงทุน กลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่พื้นเมือง แบบอินทรีย์และสมาชิกส่วนใหญ่สนใจที่จะมาดูแลการสาธิตการใช้วัคซีนและเห็นว่าการใช้วัคซีน นั้นเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันโรค การเลี้ยงไก่พื้นเมือง เป็นอาชีพทางเลือกใหม่ที่มีผลกระทบ น้อยจากภัยแล้ง เป็นอาชีพที่มีความยั่งยืน อาศัยหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรสามารถผลิตพันธุ์ ได้เอง ใช้อาหารและวิธีการเลี้ยงแบบท้องถิ่นบนพื้นฐานพันธุ์ไก่ที่ถูกพัฒนาให้สามารถอยู่ได้ใน สภาพการเลี้ยงของประเทศไทย ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนมากขึ้นในอนาคต การเลี้ยงไก่ พื้นเมือง หมู่บ้านสันสะถึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย แทบทุก ครूर้อนทั้งหมดเป็นพันธุ์ไก่พื้นเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นไก่พื้นเมืองพันธุ์ดั้งเดิม ไก่ดำภูพาน ไก่ดุกคำ ซึ่งเป็นไก่พันธุ์ที่มีน้ำหนักและราคาแพง ลำตัวใหญ่ เนื้อมาก น้ำหนักตัวหนึ่ง 1-2 กิโลกรัมขึ้นไป ตัวเมียมีขนสีดำปกคลุมทั่วทั้งตัว ส่วนตัวผู้มีลักษณะเป็นไก่ชน มีขนาดใหญ่แข็งแรง มีขนสีแดง สลับกับเขียว ดำ ขาว หรือสีเทาส่วนใหญ่สายพันธุ์ปนเปกันไปหมด ไก่พื้นเมืองเป็นไก่ที่มีการ ปรับตัวเข้าสภาพแวดล้อมของประเทศเรามา นับร้อย ๆ ปี เจริญเติบโตได้ด้วยอาหารง่ายๆ โดยธรรมชาติของไก่พื้นเมืองเหล่านี้ดังนั้นเรื่องอาหารสำหรับไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่จะเป็นอาหาร ที่ไก่หาได้เองตามธรรมชาติ แต่มีอยู่อย่างหนึ่งคือ ไก่ไม่รู้จักเลือกกินน้ำ ไม่ว่าจะสกปรก น้ำล้างจาน หรือน้ำอะไรก็แล้วแต่ ไก่เลือกกินไม่เป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การชำแหละชิ้นส่วนของไก่ เมนูอาหารต่างๆจากไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ กิจกรรมการส่งเสริมการตลาดโดยทางกลุ่มสมาชิก วิชากิจชุมชน ผ่านการสื่อสาร ป้ายโฆษณา ข่าวสาร โทรศัพท์ ไลน์ เฟซบุ๊ก อีเมล ประชาสัมพันธ์ บอกต่อ ๆ กัน ไปพัฒนาศักยภาพเพิ่มเครือข่ายมากขึ้นกว่าเดิมให้แก่กลุ่มสมาชิกวิชากิจชุมชน บ้านสันสะถึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย และชุมชนใกล้เคียง กระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนและต่อยอดธุรกิจเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมมาตรฐานการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไก่ พื้นเมืองแบบอินทรีย์ เพื่อผู้บริโภคได้รับผลิตภัณฑ์จากไก่พื้นเมืองที่สะอาดปลอดภัย กลุ่มวิชากิจ ชุมชนผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ จากการค้าขายที่ผ่านมา กลุ่มวิชากิจชุมชน บ้านสันสะถึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

6. กรอบความคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างกรอบความคิดในการวิจัยดังตารางต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ชุมชน บ้านสันสะลิก หมู่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยได้ดังนี้

รูปแบบในการวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการเลี้ยงไก่บ้านและเกิดกลุ่มขึ้นมาแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง ร่วมกันศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกัน ของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง บ้านสันสะลิก หมู่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม ผลการทดลองเลี้ยงด้วยตนเอง การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ จากแบบสอบถาม การสังเกต และการประชุมเชิงปฏิบัติการ แยกเป็นจำแนกออกเป็น 9 หัวข้อดังนี้

1. วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย
2. ประชากร
3. กลุ่มเป้าหมาย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิธีเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถานที่ในการวิจัย
7. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ
8. ปฏิทินการปฏิบัติงาน
9. การนำเสนอข้อมูล

1. วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ชุมชนบ้านสันสะลิก หมู่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการและเทคนิค เพื่อศึกษาฟื้นฟูวิถีเลี้ยงไก่พื้นเมืองและการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมือง

บ้านสันสะลิก และเพื่อศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในกิจกรรม ด้านผลิตภัณฑ์การส่งเสริมการตลาด ชื่อขายของกลุ่มการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมือง แบบอินทรีย์ ในชุมชนบ้านสันสะลิก ดังนี้

1.1 การแปรสภาพข้อมูลจากการลงพื้นที่ในชุมชน ตำรา เอกสารงานวิจัย ข่าวสาร เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ในด้านต่าง ๆ

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (Focus group) สมาชิกกลุ่ม จำนวน 31 คน

1.3 การประชุมกลุ่มและประชุมปฏิบัติการ (PR&D) จำนวน 6 ครั้งที่กำหนดขึ้น

ครั้งที่ 1 วันที่ 1 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2559 สถานที่ ณ หอประชุมหมู่บ้านสันสะลิก ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 31 คน

วาระที่ 1 การประชุมจัดทำระเบียบกลุ่มสมาชิก รับสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมโดยเป็น สมาชิกในชุมชนตนเอง เพื่อนำรายชื่อไปจดทะเบียนทำหนังสือเพื่อยื่นคำขอจดทะเบียนวิสาหกิจ ชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ณ สำนักงานเกษตรอำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

วาระที่ 2 ให้ความรู้เกี่ยวกับการฟื้นฟูและส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ฟื้นฟูโดยมีการนำพ่อแม่พันธุ์มาแจกจ่ายให้ไปเลี้ยงในชุมชน ส่งเสริมโดยการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน ในด้านผลิตภัณฑ์ และการตลาดให้กับสมาชิกในกลุ่ม

วาระที่ 3 ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการจัดตั้งกลุ่ม และการดำเนินงาน ของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน จำจะต้องมีการทำอย่างเป็นระบบ โดยการร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปกป้องหรือและร่วมกันแก้ไขปัญหา นัดประชุมครั้งต่อไป 1 มกราคม พ.ศ. 2560

ครั้งที่ 2 วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2560 ณ บ้านเลขที่ 167 หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอ พญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 31 คน

วาระที่ 1 ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ใน ชุมชน เพื่อการพึ่งตนเอง โดยยึดหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ร่วมกับ ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน

วาระที่ 2 ให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนเป้าหมายและแผนชีวิต ให้กับสมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน เพื่อการจัดการชีวิตที่ดี ทั้ง 4 แผน มี แผนเวลา แผนอาชีพ แผนการเงิน แผนสุขภาพ นัดประชุมครั้งต่อไป 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

ครั้งที่ 3 วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ บ้านเลขที่ 167 หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอ พญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 31 คน

วาระที่ 1 การควบคุมป้องกันโรคในไก่พื้นเมือง โดยให้สมาชิกผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมารับวัคซีนป้องกันโรค ที่สำนักงานปศุสัตว์ อำเภอมัญจาคีรี ในวันและเวลาราชการ โดยให้ยาวัคซีนป้องกันโรคพร้อมกับยาฝีดาษ คนละ 2 ชุด ต่อไก่ 100 ตัว นัดประชุมครั้งต่อไป 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

ครั้งที่ 4 วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ บ้านเลขที่ 167 หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดชัยภูมิ จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 31 คน

วาระที่ 1 การทบทวน วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์แผนงาน โครงการจากที่สมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกลุ่มกันที่ผ่านมามีการเป็นอย่างไรบ้าง ตรงตามวัตถุประสงค์มากน้อยแค่ไหน โดยมาช่วยกันร่วมคิดร่วมแก้ปัญหา วางเป้าหมายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนด นัดประชุมครั้งต่อไป 1 มีนาคม พ.ศ. 2560

ครั้งที่ 5 วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2560 การประชุมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 31 คน ณ หอประชุมหมู่บ้าน เพื่อการสื่อสารค้าขายในชุมชนท้องถิ่นที่ใกล้เคียงหรือต่างจังหวัดทั่วประเทศ และคนไทยทั่วภูมิภาคที่สนใจจะทำธุรกิจร่วมกัน โดยผ่านทาง การสื่อสารบอกเล่า ป้ายโฆษณา ทางข่าวสาร โทรศัพท์มือถือ หรือ/และ โทรศัพท์บ้าน ไลน์ เฟซบุ๊ก อีเมล ประชาสัมพันธ์บอกต่อกันไปเพื่อเพิ่มศักยภาพเครือข่ายมากขึ้นกว่าเดิม

วาระที่ 1 การส่งเสริมการตลาดโดยการช่วยหาเครือข่ายจำหน่ายไก่และไข่ ส่งออกไปยังต่างประเทศเพื่อนบ้าน โดยสมาชิกกลุ่มต้องเป็นผู้กำหนดราคาขายเอง เป็นราคากลางที่สมาชิกได้ผลกำไรพอเลี้ยงตัวได้พอค้าคนกลางก็มีกำไร

วาระที่ 2 ติดตามผลิตภัณฑ์ การตลาดให้แก่กลุ่มสมาชิกด้านราคาต่อยอดธุรกิจไปเรื่อย ๆ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจเพิ่มศักยภาพให้กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งในครอบครัว และมีอาชีพเสริมอาชีพหลักในชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน นัดประชุมครั้งต่อไป 1 เมษายน พ.ศ. 2560

ครั้งที่ 6 วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2560 ณ บ้านเลขที่ 167 หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดชัยภูมิ จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 31 คน

วาระที่ 1 ให้คำปรึกษาแนะนำพ่อแม่พันธุ์ไก่พื้นเมือง ไก่รุ่น ลูกไก่ ด้านระยะเวลาการจำหน่ายไก่ ทุกระบบ และราคาไข่ ทุกขั้นตอนในชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดชัยภูมิ

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านสันตะสกลี หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษากลุ่มประชากรในชุมชน โดยศึกษาเฉพาะหัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 ราย รวมจำนวนสมาชิก 31 คน ได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย แบบสอบถาม ประกอบกับการสัมภาษณ์

3. กลุ่มเป้าหมาย

เลือกหัวหน้าครัวเรือนหรือ คู่สมรส ของกลุ่มสมาชิกที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในชุมชนบ้านสันตะสกลี หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 31 ครัวเรือน

- 3.1 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์
- 3.2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านสันตะสกลีหมู่ที่ 1ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย
- 3.3 เป็นผู้ที่ยินดีที่จะเปิดเผยข้อมูลและให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการอ่านหนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในชุมชนบ้านสันตะสกลี หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย ด้วยตนเอง การสังเกตโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การสังเกตจะแทรกอยู่ในกลุ่มของสมาชิกเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ ด้วยการสัมภาษณ์ สันทนาการกลุ่ม จัดบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบสอบถาม มีลักษณะคำถามปลายเปิด โดยมีแนวทางการสร้างเครื่องมือ จำแนกออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไป

ผู้ตอบคำถามมีเพศอะไรอายุเท่าไร จบการศึกษาระดับอะไร สถานภาพ การประกอบอาชีพ รายได้ต่อเดือน

4.2 การฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมืองทำได้อย่างไร

จากปี พ.ศ. 2557 เกิดอุทกภัยทำให้ไถ่พื้นเมืองที่มีอยู่ล้มตายเป็นจำนวนมาก เกือบจะสูญพันธุ์ไปแล้ว จากนั้นมาคนในชุมชนก็ได้เลิกเลี้ยงไถ่พื้นเมืองลง เหลือจำนวนผู้เลี้ยงไถ่ไม่กี่ครัวเรือน ทำให้คนในชุมชนหันไปบริโภคไถ่พันธุ์มากขึ้น เนื่องจากไถ่พื้นเมืองหายากและมีราคาแพงกว่าไถ่พันธุ์ ดังนั้นจึงสังเกตเห็นความสำคัญควรจะมีฟื้นฟูการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองกลับคืนสู่ชุมชนดั้งเดิม เพื่อความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสุขภาพของคนในชุมชน

4.3 การส่งเสริมการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองได้อย่างไร

ส่งเสริมโดยการร่วมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้น โดยการให้ความรู้แนวความคิด วิธีการเลี้ยงไถ่พื้นเมือง ขยายฟาร์มพันธุ์แม่พันธุ์ ที่ถูกต้องจากเดิม เพราะในชุมชนมีที่มากพอและเหมาะสมกับการเลี้ยงไถ่ตามธรรมชาติ

4.4 การส่งเสริมการตลาด

มีการติดต่อพ่อค้าคนกลางมารับซื้อไถ่ถึงที่ โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกำหนดราคาซื้อขายเอง ตามราคาที่เหมาะสม มีผลกำไร ก่อเกิดรายได้ในชุมชน

4.5 จะทำอย่างไรให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไถ่พื้นเมืองแบบอินทรีย์อยู่กับชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ทางด้านการผลิตภัณฑ์ไถ่ให้เพียงพอตามความต้องการตลาด ด้านการตลาดสมาชิกกลุ่มเป็นคนกำหนดราคาเอง มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง และยั่งยืน

5. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชนให้เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ชุมชนบ้านสันตะลึก

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ประสานงานกับกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไถ่พื้นเมือง เพื่อขอข้อมูล กรอกแบบสอบถาม ให้ครบถ้วนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มสมาชิกจำนวน 31 ราย 31 ครัวเรือน โดยสามารถเก็บข้อมูลได้ด้วยตนเองทั้งหมด โดยรวบรวมจากกลุ่มเลี้ยงไถ่พื้นเมืองภายในเวลา 1-2 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลแล้วผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล ลงรหัสข้อมูลในช่องการลงรหัสในแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป Excel (Microsoft office Excel 2007) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียด ดังนี้

1. เมื่อได้รับข้อมูลเรียบร้อยแล้วบรรณาธิการข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการ ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้จากสมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง จำนวน 31 คน 31 ครัวเรือน ใช้ความถี่ ร้อยละ

2.2 ตอนที่ 2 ข้อมูลจากแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ในครัวเรือน ผู้วิจัยได้ประสานงานไปยังกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในหมู่บ้าน สันตะลึก หมู่ 1 ตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

1. การฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมืองทำได้อย่างไร

ควรมีการเลือกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่สมบูรณ์ เพื่อขยายพันธุ์ไก่

2. การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

โดยการให้ความรู้ แนะนำการเลี้ยงไก่ อย่างถูกวิธี อย่างเป็นกระบวนการ อย่างเป็นระบบ นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดี

3. การส่งเสริมการตลาด

อยากให้ส่งเสริมด้านราคา ให้มีราคาดี ได้ผลกำไรที่เหมาะสม

4. จะทำอย่างไรให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์อยู่กับชุมชนต่อไป สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการช่วยคิด ช่วยทำ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ร่วมอนุรักษ์พันธุ์ไก่พื้นเมืองให้คงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

2.3 ตอนที่ 3 ข้อมูลแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำมาพรรณนา รวมทั้งการสังเคราะห์ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างตามประเด็นคำถามแต่ละข้อ โดยอาศัยแนวคิดเรื่อง การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย รวมทั้งมีคำถามแต่ละหัวข้อ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านเทคโนโลยี

สมาชิกเห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีพิจารณาถึงการเลือกใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องของชุมชนความต้องการ สภาพแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การติดต่อสื่อสาร เพิ่มเครือข่ายพัฒนาต่อยอดสู่ชุมชนเพื่อการพัฒนาต่อไป

2. ด้านเศรษฐกิจ

สมาชิกก่อเกิดรายได้ สร้างอาชีพเสริม หรืออาชีพหลัก สามารถพึ่งพาตนเองได้ในชุมชนยึดหลักการพึ่งตนเอง มุ่งเน้นการผลิตตามความต้องการ สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างความต้องการและขีดความสามารถ การตอบสนองเป็นระบบเศรษฐกิจที่ดี มีการพัฒนาต่อเนื่องมีประสิทธิภาพตลอดจนมีการวางแผนสำหรับอนาคต

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

สามารถเกี่ยวพันกับธรรมชาติได้ เศษผัก-ผลไม้ เศษอาหารที่เหลือจากครัวเรือน นำไปเป็นอาหารให้กับไก่ ส่วนมูลไก่นำไปทำเป็นปุ๋ยใส่พืชผักสวนครัว หรือนำไปจำหน่ายได้ในราคากระสอบละ 30-40 บาท สร้างความสมดุลของระบบนิเวศน์ จัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนเพิ่มมูลค่า โดยยึดหลักความยั่งยืน

4. ด้านจิตใจ

มีอาหารบริโภคในครัวเรือน เป็นอาหารที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ ลดรายจ่ายในครัวเรือน มีความภาคภูมิใจในการดำรงชีพ ครอบครัวมีความสุข มีกิจกรรมทำร่วมกันในครัวเรือน ทำตนให้เป็นประโยชน์เป็นที่พึ่งของตน มีใจใฝ่พัฒนามีความรู้ และความสามารถ ขยันหมั่นเพียร

5. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสังคม เป็นการสนับสนุน การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ เชื่อมความสัมพันธ์ ความสามัคคี ความมีส่วนร่วมที่ดีของคนในชุมชน ในการปรึกษา พูดคุย ช่วยเหลือแนะนำพันธุ์ไก่ของชุมชนที่มีอยู่เดิมแต่ใกล้สูญพันธุ์มาเพาะขยายพันธุ์มาแจกจ่ายให้กับกลุ่มสมาชิกที่สนใจเพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ของบรรพบุรุษให้คงอยู่สืบไปสู่รุ่นลูกหลาน เป็นชุมชนที่มีภาวะผู้นำที่ดี การมีส่วนร่วมมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม

7. สถานที่ในการวิจัย

ประชากรและสถานที่ในการวิจัย หมู่บ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีครัวเรือนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์จำนวนทั้งหมด 31 ครัวเรือนแล้วมีสมาชิกการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์จำนวนทั้งหมด 31 คน ในการประชุมปฏิบัติการ การเข้าร่วมประชุมจัดทำระเบียบกลุ่ม สมาชิก วันที่ เดือน พ.ศ. 2560 เวลา ณ ประชุมหมู่บ้าน ตำบลที่ ชื่อ สกุล เลขบัตรประจำตัวประชาชน บ้านเลขที่ จำนวนไก่พื้นเมือง (ตัว) ลายมือชื่อเจ้าของสัตว์ คนในชุมชน หมู่บ้านสันสะลิก มีประชากรทำเกษตรพอเพียงในครัวเรือน และในชุมชนมีศูนย์แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 10 ไร่ “บ้านครูจนิษฐา มะโนสมบัติ” ให้ศึกษาดูงานอีกด้วย ชุมชนแห่งนี้จึงเหมาะสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงความรู้ และแหล่งศึกษาหาความรู้ ต่อไป

8. ระยะเวลาในการดำเนินการ

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 6 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2559 - เมษายน พ.ศ. 2560

9. ปฏิทินการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 3.1 ปฏิทินการปฏิบัติงาน

กิจกรรม	เดือน					
	พ.ย 59	ธ.ค 59	ม.ค 60	ก.พ 60	มี.ค. 60	เม.ย 60
1. บังคับนำเข้า						
1.1 สมาชิก กรรมการกลุ่ม ระเบียบ	↔					
1.2 บังคับผลิต พันธุ์ไก่พื้นเมือง แบบอินทรีย์ อาหาร	↔					
1.3 ทูทางสังคม ทูการผลิต	↔					
1.4 สถานที่ คน	↔					
2. กระบวนการ						
2.1 การเลี้ยงไก่แบบอินทรีย์ แนวคิด การเลี้ยงไก่		↔	↔	↔		
2.2 การรวมกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่ม		↔				
2.3 คณะกรรมการกลุ่ม กองทุนกลุ่ม		↔				
2.4 กฎระเบียบของกลุ่มการดำเนิน กิจกรรม อื่น ๆ ได้แก่ การประชุม กลุ่ม		↔				
2.5 การปฏิบัติการ ตามวิสัยทัศน์ แผนการ โครงการ			↔	↔	↔	↔
3. ระยะปฏิบัติการ						
3.1 ฝึกอบรมหรือประชุมเลี้ยงไก่			↔	↔	↔	↔

ตารางที่ 3.1 ปฏิทินการปฏิบัติงาน (ต่อ)

กิจกรรม	เดือน					
	พ.ย 59	ธ.ค 59	ม.ค 60	ก.พ 60	มี.ค. 60	เม.ย 60
3.2 วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชน ของ กลุ่ม เลี้ยง ไก่พื้น เมือง แบบอินทรีย์ การอนุรักษ์และการพัฒนา ไก่พื้นเมือง						
3.3 ประชากรเป้าหมาย วิธีการเลือก กลุ่มตัวอย่างและขนาดตัวอย่างออก สำรวจครัวเรือนเลี้ยงไก่ จำนวน 31ครัวเรือน						
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล สทนากลุ่ม แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์						
3.5 วิธีเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เชิงพรรณนา อธิบาย วิเคราะห์ข้อมูลที่ออกสำรวจมา						
3.6 สถานที่ในการวิจัย บ้านสันสะลิก หมู่ 1 ต.เมืองราย อ.พญาเมืองราย จ.เชียงราย						
4. ทำการทดลองเลี้ยงไก่พื้นเมือง แบบอินทรีย์ด้วยตนเอง บันทึกผล บันทึกภาพ						
5. จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่ พื้นเมืองแบบอินทรีย์ บ้านสันสะลิก ม.1 ต.เมืองราย อ.พญาเมืองราย จ.เชียงราย						

ตารางที่ 3.1 ปฏิทินการปฏิบัติงาน (ต่อ)

กิจกรรม	เดือน					
	พ.ย 59	ธ.ค 59	ม.ค 60	ก.พ 60	มี.ค. 60	เม.ย 60
6. ติดต่อหาแหล่งเครือข่ายซื้อขายแลกเปลี่ยนไถ่พื้นเมืองให้กับกลุ่มสมาชิก			←	→		
7. ออกแบบสอบถามความพึงพอใจ	←	→				
4. ระบุสรุปประเมิน รายงาน						
4.1 จัดเวทีประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)		←	→			
4.2 จัดกระบวนการประเมิน				←	→	
4.3 สรุปองค์ความรู้และผลการวิจัย				←	→	
4.4 รวบรวมเอกสารเพื่อทำการวิจัยฉบับสมบูรณ์				←	→	
4.5 คืบค้นความรู้สู่ชุมชน วิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ บ้านสันสะลึก ม.1 ต.เม็ງราย อ.พญาเม็ງราย จ.เชียงราย ยังคงอยู่คู่กับชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป					←	→

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาและสร้างองค์ความรู้เรื่องการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันสะลีก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PR&D) ผู้ศึกษาได้แบ่งการวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนนี้จะพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ จบการศึกษา สถานภาพสมรส มีอายุ ประกอบอาชีพ ปัจจุบันมีรายได้หลัก

ตอนที่ 2 การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในครัวเรือน หมู่บ้าน สันสะลีก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในแต่ละด้าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนนี้จะพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ จบการศึกษา สถานภาพสมรส มีอายุ ประกอบอาชีพ ปัจจุบันมีรายได้หลัก นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายตามตารางที่ 4.1-4.6

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 จำนวนร้อยละ ของผู้ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	14	45.16
หญิง	17	54.84
รวม	31	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.84 และเพศชายร้อยละ 45.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	17	54.838
มัธยมศึกษา	10	32.258
อื่น ๆ	4	12.904
รวม	31	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่าแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่เกินประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 54.838 รองลงมาเป็นการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 32.258 มีการศึกษาระดับอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 12.904 ตามลำดับ

จากการจำแนกการศึกษาจะเห็นได้ว่า ระดับการศึกษาได้สัมพันธ์กับการตอบแบบสอบถาม กล่าวคือแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะมีจำนวนหลายข้อ ดังนั้น ผู้ที่ตอบแบบสอบถามจึงมีระดับความรู้ในระดับหนึ่งจึงไม่สามารถที่จะตอบคำถามแบบสอบถามได้ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา สาเหตุเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุมาก ซึ่งในสมัยก่อนการเดินทางไปศึกษายากลำบาก จึงจะมีความรู้ส่วนน้อยเฉพาะผู้เขียนได้อ่านออกเท่านั้น

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	6	19.35
คู่สมรส	18	58.10
หย่าร้าง	2	6.45
หม้าย	5	16.10
รวม	31	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 58.10 รองลงมา มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 19.35 และมีสถานภาพเป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 16.10 และมีสถานภาพเป็น หย่าร้างคิดเป็นร้อยละ 6.45 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
41 – 50 ปี	2	6.45
51 – 60 ปี	14	45.16
60 ปีขึ้นไป	15	48.39
รวม	31	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.39 รองลงมามีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.16 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.45 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกร	27	87.10
ธุรกิจส่วนตัว	2	6.46
ข้าราชการ	1	3.22
อื่น ๆ รับจ้างทั่วไป	1	3.22
รวม	31	100

จากตารางที่ 4.5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 87.10 รองลงมามีอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 6.46 มีอาชีพข้าราชการคิดเป็นร้อยละ 3.22 และมีอาชีพอื่น ๆ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 3.22 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้รวมเฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	30	96.78
10,001 – 20,000 บาท	1	3.22
รวม	31	100

จากตารางที่ 4.6 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้รวมเฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 96.78 รองลงมา มีรายได้ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.22 ตามลำดับ

สรุปประเด็นที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.83 และเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 45.16 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1)

1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่เกินประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 54.838 รองลงมา มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 32.258 มีการศึกษาระดับอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 12.904 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.2)

1.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 58.10 รองลงมา มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 19.35 และมีสถานภาพเป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 16.10 และมีสถานภาพหย่าร้างคิดเป็นร้อยละ 6.45 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3)

1.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.39 รองลงมา มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.16 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.45 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.4)

1.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 87.10 รองลงมา มีอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 6.46 มีอาชีพราชการคิดเป็นร้อยละ 3.22 และมีอาชีพอื่น ๆ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 3.22 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.5)

1.6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้รวมเฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 96.78 รองลงมา มีรายได้ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.22 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 4.6)

ตอนที่ 2 การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในครัวเรือน หมู่บ้าน สันตะลึก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ผลการตอบแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ การฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมือง การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ การส่งเสริมการตลาด และในแง่ จะทำอย่างไรให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง

แบบอินทรีย์อยู่กับชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน พบว่า การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์นั้นมีความหลากหลาย สามารถแยกเป็นหัวข้อที่น่าสนใจเรียงลำดับ ได้ดังนี้

หัวข้อที่ 1 การฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ในประเด็นการฟื้นฟูกลุ่มตัวอย่างให้มีความคิดเห็นอยู่หลากหลาย ส่วนใหญ่เริ่มจากใจรักที่จะทำการเลี้ยงไก่ ศึกษาการเลี้ยงไก่การเจริญเติบโตของการเลี้ยงไก่เอาใจใส่เรื่องโรคระบาดของไก่ การดูแลรักษาความสะอาดโรงเรือน และหาวิธีพัฒนาผลผลิตในการเลี้ยงไก่ที่จะสามารถเลี้ยงครอบครัวให้อยู่รอดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชุมชน และจัดหาพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่สมบูรณ์ เพื่อขยายพันธุ์ไก่ลูกผสมผสานไก่พื้นเมืองในอนาคตต่อไป ทำการบันทึกการเจริญเติบโตของไก่ มีการศึกษาจากการลงพื้นที่ การอบรมจากวิทยากร

หัวข้อที่ 2 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

ตามความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์บ้านสันตลึง ในชุมชนก็คือการตระหนักรู้ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ การดูแลเอาใจใส่โรคระบาดของไก่ การเจริญเติบโตของไก่ที่จะสามารถจำหน่ายได้กำไรตามท้องตลาดต้องการ มีไข่ไว้บริโภค มีลูกไก่ที่ให้ผลผลิตมากกว่าเดิม และเลี้ยงไว้บริโภคเพื่อลดรายจ่าย เสริมรายได้ และเป็นอาชีพเสริม หรือว่าอาชีพหลักก็ได้ เมื่อมีกิจกรรมในชุมชน อย่างเช่น การลงเกี่ยวข้าว การสูบน้ำ หรือว่ามีกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมก็ใช้ไก่อนำมาเป็นอาหารเลี้ยงคนในชุมชนได้

หัวข้อที่ 3 การส่งเสริมการตลาด

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ มีความสนใจที่จะเลี้ยงไก่ตลอดไป การดูแลและติดตามความเคลื่อนไหวของการตลาด ด้านราคาจำหน่าย หมุนเวียนตลอดทั้งปี มีการส่งเสริมการเกษตร การตลาดโดยการร่วมกลุ่มสมาชิก กระตุ้นธุรกิจเศรษฐกิจแล้วติดต่อพ่อค้าคนกลาง อย่างสม่ำเสมอ นำผลผลิตที่ได้จากการจำหน่ายไก่กระจายสู่ครอบครัวชุมชนท้องถิ่น ชุมชนบ้านใกล้เคียงและขยายผลผลิตออกสู่ต่างประเทศเพื่อนบ้าน กระตุ้นเศรษฐกิจ ทำให้ชุมชนเกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ต่อไป

หัวข้อที่ 4 จะทำอย่างไรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์อยู่กับชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ควรวางแผนร่วมกัน ได้แก่ การประชุมกลุ่ม การปฏิบัติการ ตามวิสัยทัศน์ แผนการ โครงการ ยุทธศาสตร์ การจัดการบริหาร ให้มีความรู้รอบด้าน มีความร่วมแรงร่วมมือกันจัดทำ กลุ่มให้เข้มแข็งช่วยกันหาตลาดมารองรับ มีการประชุมระดมความคิด หาเหตุและผลจุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข ของกลุ่ม

เลี้ยงไก่พื้นเมือง อื่น ๆ มาปรับปรุงแก้ไข หารายได้ให้กลุ่มต่อยอดธุรกิจเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ต่อไป

ตอนที่ 3 การพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในแต่ละด้าน

ผลการรวมสัมภาษณ์ข้อมูลจาก กลุ่มสมาชิกตัวอย่างการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในชุมชนนั้น กลุ่มตัวอย่างตอบเหมือนกันคือสามารถนำมาพัฒนา ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคมวัฒนธรรมสามารถแยกเป็นหัวข้อที่น่าสนใจ เรียงตามลำดับ ได้ดังนี้

หัวข้อที่ 1 ด้านเทคโนโลยี

เพื่อค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง เกี่ยวกับการศึกษา การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ และการติดต่อสื่อสารค้าขาย ในชุมชนท้องถิ่นที่ใกล้เคียงหรือว่าต่างจังหวัดทั่วประเทศ และคนไทยทั่วภูมิภาคที่สนใจทำธุรกิจ การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย ของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในกลุ่มหรือประชาชน ชุมชนใกล้เคียงที่สนใจอยากจะร่วมธุรกิจ โดยผ่านทาง การสื่อสารบอกเล่า ป้ายโฆษณา ทาง ข่าวสาร โทรศัพท์ ไลน์ เฟซบุ๊ก อีเมลล์ ประชาสัมพันธ์บอกต่อกันไป ต่อยอดธุรกิจ และพัฒนาให้มีเครือข่ายเพิ่มมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

หัวข้อที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ

เมื่อมีกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีอาชีพเสริม อาชีพหลัก มีรายได้เพิ่มขึ้นในครัวเรือน ทำให้ครอบครัวมีความสุข ลดปัญหาการว่างงาน นำผลที่ได้จากทำธุรกิจมาเป็นเงินออม สร้างฐานะที่มั่นคง ให้แก่ครอบครัว สังคม ชุมชนต่อไป

หัวข้อที่ 3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์เป็นการเลี้ยงแบบธรรมชาติ คือ ปล่อยให้ไก่คุ้ยเขี่ยหาอาหารกินเองตามธรรมชาติ การเลี้ยงไก่พันธุ์ดั้งเดิมของชุมชน โดยใช้อาหารจากพืชผลที่ไม่ได้คุณภาพ ถูกแมลงกัดกิน อย่างเช่น ชมพู่ ฝรั่ง กล้วย มะม่วง มะละกอ ปลายข้าว รำ หยวกกล้วย หนุ่ย ตลอดจน พื้นที่สวนที่มีแหล่งอาหารที่อยู่อาศัยของหนอนแมลงต่าง ๆ ถือเป็นแหล่งอาหารของไก่พื้นเมืองเป็นการลดจำนวน ศัตรูพืชด้วยวิธีทำธรรมชาติ มูลไก่ที่ถ่ายมายังนำมาเป็นปุ๋ยให้ต้นไม้ด้วย ลดมลพิษการโลกร้อน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน

หัวข้อที่ 4 ด้านจิตใจ

การเลี้ยงไก่ช่วยให้ผ่อนคลายความเครียด ทำให้เพลิดเพลินสนุกสนานและกีฬา เช่น ไก่ชน ไก่แจ้ ที่มิได้ความสวยงาม นำเลี้ยงไว้เป็นเพื่อนขับให้ฟังและปลูกให้ตื่น หรือบอกเวลาในตอนกลางคืน

หัวข้อที่ 5 ด้านสังคมวัฒนธรรม

เป็นชุมชนที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เคารพความเป็นมนุษย์ มีการประกอบอาชีพคล้าย ๆ กัน และมีวัฒนธรรมดั้งเดิมของสังคมไทย ถือได้ว่าไก่พื้นเมืองเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากมนุษย์ต้องนำไก่มาใช้เป็นอาหารในชีวิตประจำวัน โดยจะนำทั้งเนื้อและไข่ไก่มาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นอาหาร ซึ่งเนื้อไก่และไข่นับเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญของคนไทย นอกจากนี้ยังใช้ขนไก่มาทำเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้หลายอย่าง

1.1 การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ชุมชนบ้านสันสะลีก มีกรอบแนวความคิดดังนี้

1.1.1 สมาชิก โดยเริ่มจากรายชื่อเกษตรกรที่มีความประสงค์ควบคุมป้องกันโรคในไก่พื้นเมือง บ้านสันสะลีกหมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านสันสะลีก หมู่ 1

รายชื่อสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ บ้านสันสะลีก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีดังนี้

ตารางที่ 4.7 สมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	เลขบัตรประจำตัวประชาชน	บ้านเลขที่	จำนวนไก่พื้นเมือง (ตัว)
1	นายบุญยืน ดีน้อย	3571200046935	84	30
2	นายใจแก้ว คิตรักเมือง	3571200065328	71	15
3	นายเพชร จินดาจักร	3571200067282	54	10
4	นายชุม ใจโลกา	3571200046854	174	15
5	นายชัยชาญ ช้อนบุตร	3480500344117	259	10
6	นางบัวเขียว ศิริแปรง	3571200074891	136	10
7	แม่บัว ปฐวี	3560700289933	402	60
8	นางศิริ โปริสา	3571200043457	337	5

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	เลขบัตรประจำตัว ประชาชน	บ้านเลขที่	จำนวนไถ่พื้นเมือง (ตัว)
9	นางอำพน มีสัตว์	3571200068254	154	10
10	นางจงจิน สวัสดิ์	3571200043405	62	20
11	นางไสว สุวรรณ	0571200082711	67	15
12	นางบุญยวง หินแก้ว	3571200047491	74	20
13	นางสุพรรณ ก้างอนตา	3571200031351	217	15
14	นางเล็ก อินชัยยา	3571200070828	129	5
15	นางบุญศรี แก้วรามุก	3571200045386	86	10
16	นางดวงงา มินทะนา	3571200045386	86	10
17	แม่ลี ปัญญาใจ	3571200041135	47	10
18	แม่จัน วงศกุ	5571200029361	188	10
19	แม่ผัน วิรวงศ์	3571200048091	410	10
20	นายพิกุล สิทธิแปง	3571200072821	229	15
21	ป้อก้วน เผาคำ	3571200065077	101	30
22	นายมี ก้างอนตา	3571200076354	170	15
23	แม่เรณู ของทิตย	3571200042875	476	10
24	นางจันทร์ ก้างอนตา	3570400503891	212	15
25	นางศิริพร โปรงสา	3571200043456	377	20
26	นางโสภานพวงศ์	3571200047745	147	35
27	นายแดง สิทธิขันแก้ว	3571200041232	186	15
28	นายประจวบ ก้างอนตา	3571200072774	150	100
29	นายตีบ ใจลาจ๊ะ	3560300840748	125	3
30	นายอินพัฒ คำโมนะ	3571200037723	130	50
31	นางปิ่น แสงเมือง	3571200035691	338	20
รวมจำนวนกลุ่มสมาชิกเลี้ยงไถ่พื้นเมืองแบบอินทรีย์				608

1.1.2 กรรมการกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไถ่พื้นเมืองแบบอินทรีย์โดยมี
ภูมิดำเนินาในชุมชนบ้านสันสะลิก หมู่ 1 เพื่อประชุมปรึกษาหารือกันของ กลุ่มสมาชิกจัดหาปัจจัย

ด้านอาหาร พืช พันธุ์ที่สามารถจะเลี้ยงไก่ได้ และด้านพันธุกรรม ด้านการป้องกันโรค ด้านการหา
 เครื่องขายรับซื้อขายแลกเปลี่ยนสายพันธุ์ ด้านการตลาดเพื่อรองรับให้แก่ชุมชนและสมาชิกกลุ่ม
 โดยการจำหน่ายผลผลิตสัตว์ปีกทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นไข่ไก่ เนื้อไก่ พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ไก่วง เป็ด
 ที่สามารถจะจำหน่ายหมุนเวียนได้ตลอดทั้งปี ปรึกษาหารือกันของกรรมการ กลุ่มสมาชิกมีส่วนร่วม
 ในการตัดสินใจ ในกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ทางด้านการผลิตภัณฑ์ไก่ให้เพียงพอตามความต้องการ
 ตลาด ด้านการตลาดสมาชิกกลุ่มเป็นคนกำหนดราคาเอง มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 มาประยุกต์ใช้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง และเกิดความมั่นคงยั่งยืน
 ในกลุ่มเลี้ยงไก่ ต่อไป

รายชื่อคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง บ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1
 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 4.8 รายชื่อคณะกรรมการกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นางจินตนา ลมบีณี	ประธาน	
2	นายบุญยืน ดิน้อย	รองประธาน	
3	นายใจแก้ว คีตริกเมือง	เลขา	
4	นางจันทร์ ก้างอนตา	เหรัญญิก	

1.1.3 ระเบียบ หลังจากมีการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกเมื่อปี พ.ศ.2547
 ซึ่งโครงสร้างความเสียหายให้กับอุตสาหกรรมเลี้ยงไก่และการส่งออกผลิตภัณฑ์ของไทย
 จำนวนมาก ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐต้องเข้มงวดกับการเลี้ยงสัตว์ปีกมากขึ้น พร้อมมีกฎระเบียบ
 และมาตรการต่าง ๆ ออกมาเพื่อควบคุมและป้องไก่ไม่ให้ไข้หวัดนกแพร่ระบาดขึ้นอีก
 ซึ่งกฎระเบียบต่างเหล่านี้ บางทีทำให้เกษตรกรสับสน ไม่เข้าใจ ทำให้มองว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก
 ไก่เพียงไม่กี่ตัว ต้องมีขั้นตอนมากมาย เกษตรกรหลายรายจึงตัดปัญหาโดยการเลิกเลี้ยงไป ซึ่งเป็น
 ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชากรไก่พื้นเมืองไทยลดจำนวนลง ความเป็นจริงแล้ว กฎระเบียบและ
 มาตรการที่เข้มงวดในการเลี้ยงสัตว์ปีก กำหนดมารองรับกับการเลี้ยงไก่ในระบบอุตสาหกรรม
 ที่เป็นฟาร์มมาตรฐาน เพื่อสร้างความมั่นใจของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ส่วนไก่พื้นเมือง
 ทั่วไป แม้มีมาตรการในการควบคุมและป้องกันโรคออกมาเช่นกัน แต่ก็ไม่ถึงกับเข้มงวดมากนัก
 จนเกษตรกรทั่วไปไม่สามารถเลี้ยงไก่ได้เลย ที่จริงแล้วการที่เกษตรกรจะเลี้ยงไก่พื้นเมืองหรือไก่

บ้านไม่ใช่เรื่องยุ่งยากเลย เนื่องจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไม่ได้ถือว่าเป็นฟาร์ม ยิ่งเลี้ยงในพื้นที่บริเวณบ้านเพื่อบริโภคหรือจำหน่ายในชุมชนเกษตรกรสามารถดำเนินการเลี้ยงได้เลย แต่ทว่ารูปแบบการเลี้ยงต้องมีความเหมาะสม เช่นต้องให้ไก่อยู่ในพื้นที่บริเวณที่จำกัด พร้อมทั้งมีรั้วรอบขอบชิดเพื่อป้องกันสัตว์พาหนะและสัตว์ต่าง ๆ เข้ามาสร้างความเสียหายให้กับไก่ แต่ในกรณีที่เกษตรกรต้องการประกอบอาชีพอย่างแท้จริงจัง มีโรงเรือนสำหรับเลี้ยงเป็นกิจจะลักษณะ เพราะถ้ามีโรงเรือนก็ถือว่าเป็นฟาร์ม และเลี้ยงไก่จำนวนมาก ตามพระราชบัญญัติของกระทรวงสาธารณสุข ถือว่าการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพที่อาจสร้างความเดือดร้อนให้ชุมชน ส่งกลิ่นเหม็นรำคาญ ดังนั้นจำเป็นต้องขออนุญาตกับพื้นที่ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. เป็นผู้ดูแลเรื่องนี้อยู่ ซึ่งฟาร์มต้องอยู่ไกลจากชุมชน หากอยู่ในแหล่งชุมชนอาจต้องมีการทำประชาพิจารณ์ ซึ่งก็เป็นรายละเอียดของระบบมาตรฐานฟาร์ม รวมถึงต้องมีการเสียบทาบิโรงเรือนตามกฎหมาย ทว่าในกรณีที่เกษตรกรมีโรงเรือนเลี้ยงไก่อยู่ก่อนที่ อบต. เข้ามาดูแลเรื่องนี้ เกษตรกรก็สามารถดำเนินการเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติต่อไปได้

ระเบียบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง บ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงร่าย

กฎระเบียบของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน ของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

1. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มขึ้นในระดับหมู่บ้านหรือตำบลโดยความสมัครใจ
2. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมกันแก้ไขปัญหาการผลิต การแปรรูป และการตลาด
3. เพื่อใช้กระบวนการกลุ่มในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

สามารถพึ่งตนเองได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1 มีความเข้มแข็ง อยู่ได้อย่างมีความสุขในชุมชน
2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1 เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์อย่างแท้จริง
3. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1

คุณสมบัติของสมาชิก

1. สมาชิกต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนบ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงร่าย
2. ชอบและมีความสนใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

3. เลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อก่อให้เกิดรายได้ต่อตนเองและชุมชน

4. สมาชิกกลุ่มต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม

1.1.4 พันธุ์ไก่พื้นเมืองแบบอินทรี สายพันธุ์และพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยมีอยู่หลากหลายตามหมู่บ้านชนบททั่วทุกภาคของประเทศ แต่ไก่พื้นเมืองของไทยที่พบในชนบทอาจจำแนกออกเป็น 5 สายพันธุ์ด้วยกันคือ ไก่ฮูหรือไก่ชน ไก่ตะเภา ไก่แจ้ ไก่ดำ ไก่กลายพันธุ์ เป็นต้น ส่วนใหญ่แล้วตามชนบทประมาณ 80-90 เปอร์เซ็นต์จะเป็นสายพันธุ์ไก่ฮู หรือไก่ชน โดยสังเกตจากแม่ไก่จะมีขนสีดำ หน้าดำ แข็งดำ หงอนดำ แต่จะมีแม่พันธุ์บางตัวที่มีสีเทา สีทอง แต่หงอนก็ยังเป็นหงอนหิน ซึ่งก็เป็นลักษณะหงอนของไก่ชนอยู่ดี ตัวผู้จะเป็นไก่ชนสีเหลืองหางขาวหรือประดู่หางดำ เหตุที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองสายพันธุ์ไก่ชน เพราะไก่ชนมีรูปร่างใหญ่และยาว แข็งแรงเจริญเติบโตดี และแม่พันธุ์ก็ไข่ดก ไข่ลูกดก เลี้ยงลูกเก่ง เนื่องจากนักผสมพันธุ์ไก่ชน ได้แก่ พันธุ์ไก่ชน ได้คัดเลือกลักษณะดีเด่นไว้อย่างต่อเนื่องมานานับร้อยปีแล้ว

1.1.5 ทุน (ทุนทางสังคม, ทุนการผลิต) หลังจากกรมปศุสัตว์ได้พัฒนาไก่พื้นเมือง 4 สายพันธุ์ ได้แก่ ไก่ประดู่หางดำเชิงใหม่ ไก่เหลืองหางขาวบินทร์ ไก่แดงสุราษฎร์และไก่ชีท่าพระ โดยการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สวท. ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 และสิ้นสุดโครงการเมื่อปี พ.ศ.2550 ทำให้ได้ไก่พื้นเมืองพันธุ์แท้ที่มีลักษณะประจำพันธุ์ที่แน่นอน รวมถึงลักษณะที่สำคัญทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าไก่พันธุ์พื้นเมืองทั่วไป (ดารุณี โสภา, 2558, หน้า 18) หัวหน้ากลุ่มวิจัยและพัฒนาสัตว์ปีก กรมปศุสัตว์ ให้ข้อมูลว่า กรมปศุสัตว์ได้นำไก่ทั้ง 4 สายพันธุ์มาใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งได้พัฒนาพันธุ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ไก่ไก่พื้นเมืองที่ให้ผลผลิตสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ปัจจุบันไก่พื้นเมืองที่ 4 สายพันธุ์ ได้รับความนิยมจากเกษตรกรจำนวนมากมีการกระจายสายพันธุ์ให้เกษตรกรนำไปเลี้ยงทั่วทั้งประเทศ เหตุผลที่กรมปศุสัตว์ให้ความสนใจกับไก่พื้นเมือง 4 สายพันธุ์นี้ นอกจากเห็นถึงความสำคัญของพันธุ์กรรมไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงง่าย ทนทานต่อสภาพแวดล้อมได้ดี มีความต้านทานโรคสูง แม่ไก่พื้นเมืองมีลักษณะเลี้ยงได้ดี สิ่งเหล่านี้เป็นต้นทุนทางธรรมชาติ ที่สำคัญสามารถนำไปเลี้ยงได้ทุกพื้นที่ของประเทศแล้ว

1.1.6 พันธุ์ไก่ การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ก็เพื่อให้ได้พ่อแม่พันธุ์แม่พันธุ์ที่มีคุณภาพ จะช่วยให้ไก่ในฝูงมีขนาดตัวโต ให้ไข่ดก เลี้ยงลูกดี เลี้ยงลูกรอดมากและลูกโตเร็ว ส่งผลให้ผู้เลี้ยงได้รับผลตอบแทนสูง ซึ่งวิธีการคัดเลือกไก่พื้นเมืองไว้ทำพันธุ์ที่กล่าวต่อไปนี้เป็นวิธีการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างไก่เนื้อพื้นเมือง โดยคัดเลือกไก่ที่มีคุณภาพดีและปฏิบัติดังนี้

1. ลักษณะกิริยาท่าทางที่แสดงออกตื่นตัวและกระตือรือร้น อยู่ตลอดเวลา การแสดงออกทางเพศชัดเจน ขันเจ็ดยาวอยู่เป็นประจำ มักตื่นก่อนแต่นอนทีหลัง และกินอาหารเต็มกระเพาะ

2. พ่อไก่พื้นเมืองที่ดีต้องมีลักษณะเป็นไก่ชน ซึ่งมีลักษณะตัวที่โตกว่าไก่พื้นเมืองธรรมดา โดยเลือกตัวที่มีขนาดโต สมบูรณ์แข็งแรงและมีน้ำหนักตั้งแต่ 2.5 กิโลกรัมขึ้นไป มีอายุไม่น้อยกว่า 9 เดือน แต่ไม่เกิน 3 ปี

3. แม่ไก่พื้นเมืองที่ดีจะต้องมีรูปร่างโต สมบูรณ์ แข็งแรง โตเร็ว ไข่ดก ไข่ฟองโต ฟักเก่งและเลี้ยงลูกได้ดี มีน้ำหนักตั้งแต่ 1.5 กิโลกรัมขึ้นไป มีอายุไม่น้อยกว่า 7 เดือน แต่ไม่เกิน 3 ปี ให้ไข่อย่างน้อยปีละ 4 ชุด ชุดละอย่างน้อย 12 ฟอง ฟักไข่ออกอย่างน้อย ชุดละ 8 ตัว เลี้ยงลูกรอดจนโตชุดละ 6 ตัว และมีนิสัยไม่ดุร้ายหรือคอยจิกลูกไก่ของแม่ไก่ตัวอื่น

4. หมั่นคัดเลือกพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์เสมอ ๆ ถ้ามีอายุเกิน 3 ปีจะต้องคัดออกจากฝูง

5. พ่อพันธุ์ 1 ตัวสามารถใช้ผสมพันธุ์หรือคุมฝูงแม่พันธุ์ได้ 6-10 ตัว

6. ควรคัดเลือกลูกไก่ที่เกิดจากพ่อแม่พันธุ์ที่ดีไว้ทำพันธุ์รุ่นละ 2-3 ตัว

1.1.7 อาหาร ตามปกติแล้วไก่พื้นเมืองมักจะถูกปล่อยให้หาอาหาร กินเองตามธรรมชาติ หรือตามมีตามเกิด โดยผู้เลี้ยงจะให้ก็เป็นพวกข้าวเปลือก ปลายข้าว หรือข้าวโพด จากสภาพการเลี้ยงดูแบบนี้ ทำให้ความสมบูรณ์ของไก่พื้นเมืองแปรไปตามสภาพดินฟ้าอากาศ คือในช่วงฤดูฝนไก่จะมีอาหารค่อมข้างสมบูรณ์ เนื่องจากได้รับทั้งหญ้าและแมลงในปริมาณมาก ซึ่งอาหารทั้งสองชนิดนี้เป็นแหล่งของไวตามินและโปรตีนที่สำคัญตามธรรมชาติ ทำให้ฤดูกาลนี้ไก่มีการเจริญเติบโตมากกว่าในฤดูอื่น ๆ ในฤดูเก็บเกี่ยวข้าวและนวดข้าว ไก่ก็มีโอกาสที่จะได้รับเศษอาหารที่ตกหล่นมาก ทำให้ไก่มีสภาพร่างกายอ้วนท้วนสมบูรณ์ของไก่ในช่วงนี้น้อยกว่าช่วงอื่น ๆ การเลี้ยงไก่ให้ได้ผลดีนั้น ผู้เลี้ยงจะต้องให้การเอาใจใส่ในเรื่องอาหารและน้ำให้มาก โดยการนำเอาอาหารผสมมาให้ไก่กิน จึงทำให้ไก่โตเร็ว แข็งแรง ให้ไข่ดก มีอัตราการตายน้อย ส่วนในฤดูแล้งมักจะประสบปัญหาไก่ขาดแคลนอาหารตามธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องน้ำซึ่งมักจะขาดอยู่เสมอ จำเป็นต้องเตรียมให้ไก่ด้วย

1.1.8 สถานที่ การเลี้ยงไก่เป็นอาชีพ อาจแตกต่างกับการเลี้ยงโดยทั่วไป ซึ่งสามารถเลี้ยงที่ไหนก็ได้ แต่มีการเลี้ยงเป็นอาชีพควรเลือกสถานที่ เลี้ยงให้ถูกหลักวิชา โดยมีข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

1. สถานที่ควรเป็นเนิน ไม่ควรเป็นที่ลุ่ม น้ำไม่ขังหรือท่วม เป็นที่ระบายน้ำได้ดี
2. ควรอยู่ห่างจากชุมชนพอสมควร เพื่อไม่ให้เกิดการรบกวน หรือความรำคาญแก่ชาวบ้านใกล้เคียง
3. ไม่ควรเป็นลมโกรกนัก เป็นที่มีต้นไม้บังแดดในตอนบ่ายหรือฤดูร้อนได้
4. ควรมีน้ำจืดที่จะหาให้ไก่กินได้อย่างเพียงพอ และไม่เป็นสถานที่ที่เคยมีโรคระบาดไก่อมาแล้ว

5. สถานที่เลี้ยงอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคม เพื่อสะดวกในการขนส่ง

6. สถานที่ที่ปลอดภัยจากผู้ร้ายและศัตรูไก่

1.1.9 คน คือ การบริหารทุกอย่างจะต้องอาศัยทรัพยากรหรือปัจจัยทางการบริหาร ทั้งสิ้น ตอนแรกนักวิชาการทางการบริหาร ได้แบ่งออก ได้เป็น 4 องค์ประกอบ เงินทุน เครื่องจักร วัตถุดิบ การบริหารจัดการที่เรียกติดปากว่า 4 M's อันได้แก่ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และวิธีการบริหาร (Management) ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี จึงมีการเพิ่ม ปัจจัยทางการ บริหารจาก 4 M's เป็น 7 M's ที่เพิ่มขึ้น คือ ตลาด (Market) เครื่องจักร (Machine) และขวัญ (Moral) ในปัจจุบันมีการแบ่งทรัพยากรในการออกเป็น 4 อย่าง คือ 1.) Human Resources ซึ่งหมายถึง ทรัพยากร อันได้แก่ ผู้บริหารพนักงานในระดับต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง “คน” นั่นเอง 2.) Financial Resources ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรทางการเงินอันได้แก่ เงินทุนที่ใช้ในการ ดำเนินงานของกิจการ 3.) Physical Resources ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรทางด้านวัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนที่ดินและสิ่งก่อสร้างที่ใช้ในการดำเนินงานของกิจการ 4.) Information Resources ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรทางด้านข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่กิจการใช้ในการบริหารงาน และใช้ในการ ตัดสินใจในการบริหาร

2.2 การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ชุมชนบ้านสันตะลึก

2.2.1 การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ก็มีเครื่องมือการบันทึกผลประจำวัน ประจำสัปดาห์ไปมี การจดบันทึกการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ตั้งแต่วันที่แยกออกมาจากแม่พันธุ์ มีจำนวนที่ตัว เลี้ยงและให้อาหารตามธรรมชาติก็วันจะได้จำหน่าย หยอดเงินไปกับการเลี้ยงไก่จำนวนเท่าไร แล้วมา หักลบกับยอดที่ได้จำหน่ายไก่ไป ก็จะทำให้ได้ทราบถึงต้นทุน และกำไรขาดทุน จดบันทึกทุก ๆ รุ่นที่ได้ทำการเลี้ยง

2.2.2 แนวคิดการเลี้ยงไก่ การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบ อินทรีย์ในชุมชน จากการสำรวจเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถามว่าจะเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่อไปอีก หรือ จะหยุดเลี้ยงไก่ไม่เลี้ยง ผลสำรวจคือปัจจุบันจะเลี้ยงไก่พื้นเมืองไปเรื่อย ๆ เนื่องจากการเลี้ยงง่าย ต้นทุนในการเลี้ยงต่ำ เลี้ยงแบบธรรมชาติ เลี้ยงแบบอินทรีย์ มีเนื้อไก่อกับไข่เอาไว้กินเหลือก็ขายสร้าง รายได้ให้แก่ครอบครัว

2.2.3 วิธีการเลี้ยงไก่ การเลี้ยงไก่ให้ได้ผลดีนั้น ผู้เลี้ยงจะต้องให้การเอาใจใส่ในเรื่อง อาหารและน้ำให้มาก โดยการนำเอาอาหารผสมมาให้ไก่กิน จึงทำให้ไก่โตเร็ว แข็งแรง ไข่ไข่ออก มีอัตราการตายน้อย วิธีการให้อาหารมีวิธีง่าย ๆ แต่ได้ผลดี มีหลักดังต่อไปนี้

1. ให้อาหารผสมทุกเช้าเย็น เพิ่มเติมจากอาหารที่ไก่หากิน ได้ตามปกติ
2. ควรซื้อหัวอาหารไก่สำเร็จรูป เอามาผสมกับอาหารที่ผู้เลี้ยงมีอยู่แล้ว เช่น ข้าวโพด ตันกล้วย อาหารหมู่น้อย แกลบผสมลงรำหรือปลายข้าว วิตามินไวตาคีใส่น้ำ เป็นวิธีการที่สะดวกที่สุดเนื่องจากหัวอาหารผสมสามารถหาซื้อได้ง่ายและผสมได้สะดวกใช้

2.2.4 การร่วมกลุ่ม จากการพูดคุยชักชวนผู้ที่สนใจให้เกิดแรงบันดาลใจในการฟื้นฟู การเลี้ยงไก่ และเลี้ยงแบบอินทรีย์ เข้าร่วมกลุ่มเพื่อเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเมื่อเข้ากลุ่ม เป็นสมาชิกแล้วจะมีไก่พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ให้ไปเลี้ยงในเขตบริเวณบ้าน โดยเลี้ยงแบบอินทรีย์ เมื่อขยายพันธุ์ไก่โต พอดตามขนาดที่ตลาดต้องการ เราก็มีตลาดรองรับเพื่อการซื้อขาย ให้มีราคาเหมาะสมกับต้นทุนที่ใช้ไป มีผลกำไรสามารถนำเงินมาหมุนเวียนใช้จ่ายในครอบครัวได้

2.2.5 การจัดตั้งกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองหรือไก่ไทยนั้น รู้จักและนิยมเลี้ยงกันมาเป็นเวลาช้านาน ไก่บ้านเป็นปลุกสัตว์ขนาดเล็กชนิดหนึ่ง ที่อยู่วิถีชีวิตคนไทยชนบท มาหลายชั่วอายุคน คนไทยในชนบทเลี้ยงไก่ไว้ช่วยเก็บเศษอาหาร เก็บกินข้าวเปลือกที่ตกหล่นตามท้องไร่ ท้องนา ผลผลิตจากไก่ออกจากใช้เป็นอาหารในครัวเรือนแล้ว ถ้ามีเหลือก็ขายรายได้เสริมไว้จับจ่ายรายวัน ไก่บ้านมีเนื้อแน่น รสชาติหวานอร่อย ไขมันต่ำ และราคาขายได้สูงกว่าไก่อื่น ๆ ต่อมาเกษตรกรเข้าใจในการสมัครเป็นสมาชิกโดยมีเนื้อหาว่า เกษตรกรในชุมชนที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองเดิมอยู่แล้วมีความประสงค์ควบคุมป้องกัน โรคในไก่พื้นเมือง บ้านสันสะลีก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย สามารถสมัครเข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิกได้ โดยมีสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนเป็นหลัก เพื่อยื่นเอกสารให้กับกรมปศุสัตว์เกษตรอำเภอ เพื่อควบคุมป้องกันโรคให้หัวหน้าคนในสัตว์ปีก และเพื่อสุขภาพที่ดีของลูกไก่ หรือ เลี้ยงเป็ด ไก่พันธุ์ไข่ ไก่กระดุกดำ ไก่วงว ไก่ชน พอเวลาไก่เจริญเติบโตเต็มขนาดก็โลกร้อมตามที่ท้องตลาดต้องการก็นำมาบริโภคหรือจำหน่าย ที่ปลอดภัยและยั่งยืน ต่อไป

2.5.6 คณะกรรมการกลุ่ม การกำกับการดูแล การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง วิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง ประสานงานส่วนต่าง ๆ ขององค์กรอาชีพหรือกันอย่างปกติ เพื่ออภิปรายพัฒนาการในขอบเขตงานของตน เพื่อเสนอหรือวิจารณ์โครงการให้เป็นไปตามนโยบายขององค์กร เพื่อวางแผนทางการเงินการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การตลาดเป็นต้น คณะกรรมการจึงเป็นศูนย์รวมของการประสานงานให้กับบุคคล วิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ เพื่อรับผิดชอบส่วนงานที่เป็นเฉพาะกิจมากขึ้น

2.5.7 กองทุนกลุ่ม (เงิน) กองทุนส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองจัดตั้งขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเพื่อเป็นสวัสดิการของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง

เป็นเงินหมุนเวียนในกลุ่มต่าง ๆ ของแต่ละชุมชน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีเงินออมต่อเนื่อง มีวินัยในการออมนำไปบริหารให้เกิดดอกผลงอกเงยขึ้น แล้วนำมาเฉลี่ยให้กับสมาชิกกลุ่มกองทุนทุกคนตามสัดส่วนของเงินที่แต่ละคนมีเงินในกองทุน

2.5.8 กฎระเบียบของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน ของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

1. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มขึ้นในระดับหมู่บ้านหรือตำบล โดยความสมัครใจ
2. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมกันแก้ไขปัญหาการผลิต การแปรรูป และการตลาด
3. เพื่อใช้กระบวนการกลุ่มในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเอง

2.5.9 การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน เริ่มจากการลงชื่อเกษตรกรที่มีความประสงค์ควบคุมป้องกัน โรคในไก่พื้นเมือง บ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 31 คน เมื่อได้รายชื่อครบแล้วนำรายชื่อยื่นเสนอต่อทางปศุสัตว์อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพื่อขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ณ สำนักงานเกษตรอำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เมื่อได้ไปจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนแล้ว ก็จะได้ใบอนุญาตทำการค้าหรือหากำไรในลักษณะคนกลางซึ่งซากสัตว์ จากกรมปศุสัตว์ โดยจะต้องทำการต่อภาษีทุก ๆ 1 ปี มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีประธาน รองประธาน เภรัญญิก คณะกรรมการ แต่ทางกลุ่มแต่งตั้งให้สมาชิกเป็นผู้มีอำนาจทำการแทน โดยสมาชิกจะต้องนำไก่มาจำหน่ายให้กับพ่อค้าที่ทางกลุ่มได้ติดต่อไว้มีไก่เพื่อจำหน่ายอย่างเพียงพอตามที่พ่อค้าต้องการ สมาชิกมีแหล่งอาหาร มีรายได้จากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ที่อาหารปลอดภัยและยั่งยืนในครัวเรือนและชุมชน เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเลี้ยงไก่ นอกเหนือจากนี้ก็เลี้ยงเป็ด ไก่พันธุ์ไข่ ไก่กระดูกดำ ไก่วงง ไก่ชน ในครอบครัวแต่ละครัวเรือน มากขึ้นจากเดิม เพื่อความยั่งยืนต่อไปของชุมชนบ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

2.5.10 การดำเนินกิจกรรม การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ บ้านสันสะลิกนั้น การประชุมกลุ่มและประชุมปฏิบัติการ จำนวน 6 ครั้งที่กำหนดขึ้นครั้งที่ 1 วันที่ 1 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2559 สถานที่ ณ หอประชุมหมู่บ้านสันสะลิก ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 31 คน

วาระที่ 1 การประชุมจัดทำระเบียบกลุ่มสมาชิก รับสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมโดยเป็นสมาชิกในชุมชนเอง เพื่อนำรายชื่อไปจดทะเบียนทำหนังสือเพื่อยื่นคำขอจดทะเบียนวิสาหกิจ

ชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ณ สำนักงานเกษตรอำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

วาระที่ 2 ให้ความรู้เกี่ยวกับการฟื้นฟูและส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ฟื้นฟู โดยมีการนำพ่อแม่พันธุ์มาแจกจ่ายให้เลี้ยงในชุมชน ส่งเสริมโดยการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในด้านผลิตภัณฑ์ และการตลาดให้กับสมาชิกในกลุ่ม

วาระที่ 3 ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการจัดตั้ง และการดำเนินงาน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ว่าจะต้องมีการทำอย่างเป็นระบบ โดยการร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปรีกษาหารือ ร่วมกันแก้ไขปัญหา นัดประชุมครั้งต่อไป 1 มกราคม พ.ศ. 2560

ครั้งที่ 2 วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2560 ณ บ้านเลขที่ 167 หมู่ 1 ตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 31 คน

วาระที่ 1 ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชุมชน เพื่อการพึ่งตนเอง โดยยึดหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ร่วมกับ วิสาหกิจชุมชน

วาระที่ 2 ให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนเป้าหมายและแผนชีวิต ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อการจัดการชีวิตที่ดี ทั้ง 4 แผน มี แผนเวลา แผนอาชีพ แผนการเงิน แผนสุขภาพ นัดประชุมครั้งต่อไป 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

ครั้งที่ 3 วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ บ้านเลขที่ 167 หมู่ 1 ตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 31 คน

วาระที่ 1 การควบคุมป้องกันโรคในไก่พื้นเมือง โดยให้สมาชิกผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมารับ วัคซีนป้องกันโรค ที่กรมปศุสัตว์ อำเภอพญาเม็งราย ในวันและเวลาราชการ โดยให้ยาวัคซีนป้องกัน โรคพร้อมกับยาฝีดาษ คนละ 2 ชุด ต่อไก่ 100 ตัว นัดประชุมครั้งต่อไป 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

ครั้งที่ 4 วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ บ้านเลขที่ 167 หมู่ 1 ตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 31 คน

วาระที่ 1 การทบทวน วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์แผนงาน โครงการจากที่สมาชิกในกลุ่มได้ร่วม กลุ่มกันที่ผ่านมามีการดำเนินการเป็นอย่างไรบ้าง ตรงตามวัตถุประสงค์มากน้อยแค่ไหน โดยมาช่วยกันร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา วางเป้าหมายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนด นัดประชุมครั้งต่อไป 1 มีนาคม พ.ศ. 2560

ครั้งที่ 5 วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2560 การประชุมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 31 คน ณ หอประชุมหมู่บ้าน เพื่อการสื่อสารค้าขายในชุมชนท้องถิ่นที่ใกล้เคียงหรือต่างจังหวัด ทั่วประเทศ และคนไทยทั่วภูมิภาคที่สนใจจะทำธุรกิจร่วมกัน โดยผ่านทาง การสื่อสารบอกเล่า

ป้ายโฆษณา ทางข่าวสาร โทรศัพท์มือถือ หรือ/และโทรศัพท์บ้าน ไลน์ เฟซบุ๊ก อีเมลล์ ประชาสัมพันธ์บอกต่อ ๆ กันไปเพื่อเพิ่มศักยภาพเครือข่ายมากขึ้นกว่าเดิม

วาระที่ 1 การส่งเสริมการตลาดโดยการช่วยหาเครือข่ายจำหน่ายไก่และไข่ โดยสมาชิกกลุ่มเป็นผู้กำหนดราคาขายเอง เป็นราคากลางที่สมาชิกได้ผลกำไรพอเลี้ยงตัวได้พอค้าคนกลางก็มีกำไร โดยได้เสนอแนะเรื่องการดำเนินการสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาดที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของ คุณชนิษฐา มะโนสมบัติ โดยให้คุณชนิษฐา ร่วมเป็นเครือข่าย

ได้สรุปต่อที่ประชุมว่า ให้คุณชนิษฐา ช่วยแนะนำให้คนในชุมชน ผู้ที่มาศึกษาดูงาน ให้เห็นคุณค่า (ตระหนักรู้) มูลค่าของไก่พันธุ์พื้นเมือง ว่าตอนนี้ไก่พื้นเมืองเป็นที่ต้องการของตลาดมาก ให้ผู้ที่สนใจมาร่วมเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองให้เพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะไก่พันธุ์พื้นเมืองสามารถซื้อขายหมุนเวียนได้ตลอดทั้งปี สร้างรายได้ให้ตลอดทั้งปี เมื่อมีผลผลิตตรงตามที่ต้องการก็สามารถนำออกมาจำหน่ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเราได้ โดยมีคุณจินตนา ลมบีณี เป็นตัวแทนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถนำไก่พันธุ์พื้นเมืองมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารต่าง ๆ ได้ เป็นการเพิ่มเครือข่ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย และชุมชนใกล้เคียง เพื่อนำไปเป็นตัวอย่างในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมือง และเพิ่มเครือข่ายในการติดต่อซื้อขายเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป

วาระที่ 2 ติดตามผลิตภัณฑ์ การตลาดให้แก่กลุ่มสมาชิกด้านราคาต่อยอดธุรกิจไปเรื่อย ๆ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจเพิ่มศักยภาพให้กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งในครอบครัวและมีอาชีพเสริมอาชีพหลักในชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน นัดประชุมครั้งต่อไป 1 เมษายน 2560

ครั้งที่ 6 วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2560 ณ บ้านเลขที่ 167 หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 31 คน

วาระที่ 1 ให้คำปรึกษาแนะนำพ่อแม่พันธุ์ไก่พื้นเมือง ไก่รุ่น ลูกไก่ ด้านระยะเวลาการจำหน่ายไก่ ทุกระบบ และราคาไข่ ทุกขั้นตอนในชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย เพื่อปกป้องกันสายพันธุ์ไก่พื้นเมือง และความมั่นคงอาหารและเสริมสร้างอาชีพ และเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้การสร้างสายพันธุ์ลูกผสมไก่พื้นเมืองของไทยสายพันธุ์ใหม่ ในการสร้างอัตลักษณ์และจุดขายให้กับไก่สายพันธุ์แท้ หรือ พันธุ์ลูกผสมที่พัฒนาขึ้น และการปกป้องพันธุ์กรรมไก่พื้นเมืองของไทย ถือเป็น การสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน ที่สำคัญเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการรวมถึง ข้อเสนอแนะที่ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนให้ได้ประโยชน์เป็นไปตามความต้องการตลาดและผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น แต่การพัฒนาสายพันธุ์จำเป็นต้องคงพันธุ์กรรมด้านดีอื่น ๆ ของไก่พื้นเมืองไว้ อาทิ ด้านคุณภาพเนื้อ

ความทนทานต่อโรคและสภาวะภูมิอากาศ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของไก่พื้นเมืองไทย ประการสำคัญ ไก่พื้นเมืองเป็นแหล่งพันธุกรรมตามธรรมชาติ ซึ่งมีความหลากหลายทางสายพันธุ์ที่ควรอนุรักษ์ พันธุกรรมไว้เพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป

การดำเนินงานดังกล่าวได้ค้นพบการใช้ทฤษฎีด้านการปรับปรุงพันธุ์ ที่มีคุณสมบัติที่ดีหลายประการ เช่น ไก่ประจักษ์หางดำ ไก่สามสายเดียด ไก่กระดุกดำ ไก่ดำอินโด ไก่ดำภูพาน ไก่พันธุ์ไข่ ไก่พื้นเมือง ไก่แจ้ ไก่ป่า ไก่ญี่ปุ่น ไก่กู และเป็นการขยายผลทางด้านอาชีพแก่เกษตรกรในยุคของการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ทั้งในส่วนของการจัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกร เพื่อช่วยกันขับเคลื่อนให้การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพที่เข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรซึ่งขณะนี้ผลของความร่วมมือนี้อาจเกิดขึ้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยเป็นกลุ่มแรกที่สามารถผลิตลูกไก่ได้เอง ถือเป็นภาระลดปริมาณความต้องการ และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรมากกว่า 31 ราย สำหรับปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองมีความพร้อมทั้งทางด้านพื้นที่และบุคลากร เพื่อขยายฐานการผลิตลูกไก่ส่งเกษตรกรกว่า 500 ตัวต่อเดือนในราคา 20 บาท นอกจากนี้ยังได้สนับสนุนพันธุ์ลูกไก่พื้นเมือง แจกจ่ายแก่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น และทำการค้าขายกับประเทศลาว ในลักษณะความร่วมมือและเครือข่ายทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ยังส่งเสริมด้านผลิตภัณฑ์ ไก่อินทรีย์ที่ขายทั้งตัว ซ้ำแหละเนื้อไก่เป็นชิ้นส่วน แปรรูปอาหารเมนูต่าง ๆ มีไข่ไก่อินทรีย์ ขายลูกไก่ พ่อพันธุ์ไก่ มุลไก่

2.5.11 อื่น ๆ ได้แก่ การประชุมกลุ่ม การปฏิบัติ (ตามวิสัยทัศน์ แผนการ โครงการ)

การประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ โดยการแปรแผนไปสู่การปฏิบัติ วิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางธุรกิจ การลงทุน ร่วมทุน การผลิต การบริโภค การตลาด การจัดการโดยรวม การประสานงานเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อเกิดความร่วมมือในการทำธุรกิจ โดยยึดหลัก 4 แผนมาเป็นองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต 1. แผนชีวิต 2. แผนการเงิน 3. แผนอาชีพ และ 4. แผนสุขภาพ ตามยุทธศาสตร์ที่ดีมีลักษณะที่เป็นระบบ โดยเชื่อมโยงบูรณาการระบบย่อยให้เป็นระบบใหญ่ เช่น ระบบการผลิตลูกไก่ การบริโภคไก่พื้นเมือง การแปรรูปไก่พื้นเมืองผลิตเป็นอาหารเมนูต่าง ๆ เช่น คัมยำไก่บ้าน ไก่บ้านคัมขมื่น ลาบไก่บ้าน คัมยำใบมะขาม ไก่บ้าน ผัดเผ็ดไก่บ้าน ไก่บ้านผัดพริกไทยอ่อน แกงอ่อมไก่บ้าน ไก่บ้านเข่า ระบบเกษตรกร และระบบสิ่งแวดล้อม ระบบวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง ระบบกองทุนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองและสวัสดิการรวมถึงระบบสุขภาพเป็นต้น

2.5.12 มีวิธีการ โดยเลือก ผู้ที่มีความสนใจจริง ๆ ที่จะเข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกระบวนการ เมื่อมีสมาชิกแล้ว สมาชิกก็จะได้รับไก่ วัคซีนป้องกันโรคในไก่ จากกรมปศุสัตว์ โดยมีคณะกรรมการของกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการให้กับกลุ่มสมาชิกนวัตกรรมทำให้ชุมชน

บ้านสันตะลึก ลีคและชุมชนใกล้เคียงได้รับวิภคไค้ที่ปลอดภัยเป็นไค้อินทรีย์อย่างแท้จริง เกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือกันอย่างจริงจังของกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไค้พื้นเมืองแบบอินทรีย์

3.2 การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไค้พื้นเมืองแบบอินทรีย์ชุมชนบ้านสันตะลึก

3.2.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้มแข็ง โดยการจัดการทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งตนเอง และความเพียงพอของครอบครัวและชุมชน รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ ผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนวัฒนธรรม และทุนสังคม กฎเกณฑ์ทางสังคมที่รื้อรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นที่พึ่งนึ่งไว้ใจกัน ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน นำประโยชน์ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชนเป็นหลัก ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย

3.2.2 ผลกระทบสำหรับตลาดไค้พื้นเมือง เป็นสิ่งที่ไม่น่ากังวลมากนัก เพราะปัจจุบันทุกคนรู้ว่าไค้พื้นเมือง หรือไค้บ้านมีรสชาติดี เนื้อสัมผัสเหนียวนุ่ม มีไขมันต่ำนำมาปรุงอาหารได้อร่อย ซึ่งเป็นที่นิยมของคนไทยมาอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว โดยเฉพาะในชุมชนหรือต่างจังหวัด ทำให้การซื้อขายไค้พื้นเมืองในระดับท้องถิ่น หรือในชุมชนมีอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นถ้าเกษตรกรเลี้ยงไค้พื้นเมืองเชื่อว่าอย่างไรก็จำหน่ายได้แน่นอนและราคาก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงเดือนธันวาคมของทุก ๆ ปี ไค้พื้นเมืองจะมีราคาแพงเพิ่มขึ้น จากราคาตามปกติ 95 บาท ปัจจุบัน 130 บาท จะเห็นได้ว่าไค้พื้นเมืองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อชุมชนในครัวเรือนและยังมีความหมายในการเลี้ยงไค้พื้นเมืองสำหรับทำธุรกิจส่วนตัวหรือส่วนร่วมได้ทั้งนั้น

3.2.3 มีไค้พื้นเมืองแบบอินทรีย์ การเลี้ยงปลุสัตว์เชิงเศรษฐกิจในเมืองไทยนั้น มีมากมายหลายชนิด โดยเฉพาะการเลี้ยงไค้พื้นเมืองนั้น นับว่ามีอยู่คู่กับเกษตรกรไทยมาช้านาน นับแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน เกษตรไทยเรียกว่าแทบทุกบ้านเพื่อนบ้านบ้าง หรือบางรายที่ยึดเป็นอาชีพเลี้ยงไค้พื้นเมืองเพียงอย่างเดียว ก็สามารถที่จะเลี้ยงครอบครัวให้อยู่ดีกินดีได้เช่นกัน โดยเฉพาะประชาชนบุคคลที่สนใจและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไค้พื้นเมืองแบบอินทรีย์บ้านสันตะลึก ร่วมแรงร่วมใจเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงพื้นเมืองแบบอินทรีย์ยังคงอยู่ชุมชนสืบไป

3.2.4 มีมูลไค้จำหน่าย มูลไค้เป็นผลพลอยได้อย่างหนึ่งจากการเลี้ยงไค้ สามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยได้อย่างดี ใช้บำรุงดินปลูกผักสวนครัว ไม้ดอกไม้ประดับ หรือไม้ผลต่าง ๆ เป็นการลดรายจ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมีสำหรับพืชด้วย หรือนำไปจำหน่ายได้ในราคากระสอบละ 30-40 บาท ในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง

3.2.5 มีไข่จำหน่าย การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองนั้น ไข่ไก่ นับว่าเป็นอาหารที่มั่นคงของครัวเรือนและชุมชน ไม่ว่าจะเป็ไข่ไก่ทอด ไข่ต้ม ไข่ตุ๋น ไข่ดาว ไข่ทรงเครื่อง สามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ สำเร็จได้ และก็เป็นธุรกิจอีกสำหรับไข่ไก่ และต้องมีติดไว้ เพราะเป็นอาหารที่หาง่ายและรับประทานได้ทุกเพศทุกวัย ตลาดไข่ไก่ นับว่ามีบทบาทสำคัญและเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดว่า ธุรกิจการเลี้ยงไก่พื้นเมืองจะประสบความสำเร็จมากเท่านั้น โดยทั่วไปแล้วไข่ไก่แบ่งออกได้ 3 ประเภทดังนี้

1. การขายปลีก ลักษณะการขายแบบนี้มักเกิดจากฟาร์ม ไก่ไข่ที่อยู่ใกล้เมืองใหญ่ ใกล้แหล่งชุมชน หรืออยู่ใกล้ถนนใหญ่ ทั้งนี้เพราะว่าสามารถที่จะขายไข่ให้กับผู้บริโภคโดยการนำไข่ไปวางขายในตลาดสด ขายตามบ้าน หรืออาจมีบางฟาร์มที่ตั้งร้านขายในริมถนนที่มีรถผ่านไปมา

2. การขายส่ง ลักษณะการขายแบบนี้จะได้ราคาต่ำกว่าการขายปลีก การขายส่ง อาจทำได้โดยการนำไข่ไปขายให้กับตลาดกลางไข่ไก่หรือส่งไข่ หรือส่งขายตามร้านค้าปลีก หรือร้านค้าขายส่งในท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นร้านขาย อาหารสัตว์หรือร้านรวบรวมไข่ในท้องถิ่น ราคาที่ขายได้จะขึ้นอยู่กับราคาที่ส่งไข่ในกรุงเทพฯ เป็นผู้กำหนดราคา

3. การขายประกันราคา ผู้เลี้ยงไก่ไข่บางรายอาจขายไข่ในรูปแบบของการทำสัญญากับบริษัทอาหารสัตว์ โดยที่บริษัทดังกล่าวจะขายพันธุ์ไก่ อาหารและยาสัตว์ให้ แล้วทางบริษัทจะรับซื้อไข่ทั้งหมดในราคาประกันตลอดทั้งปีและผู้เลี้ยงมีกำไรพอสมควร และไม่ต้องเสี่ยงต่อการขาดทุนเมื่อราคาไข่ตกต่ำ

3.2.6 มีลูกไก่จำหน่าย โดยธรรมชาติของไก่พื้นเมือง หรือไก่พื้นบ้าน เมื่อฟักลูกไก่ ออกแล้วยังต้องทำหน้าที่เลี้ยงดู โดยหาอาหารตามธรรมชาติและป้องกันภัยอันตรายทั้งหลายจนลูกไก่ อายุประมาณระหว่าง 6-10 สัปดาห์แม่ไก่จึงปล่อยให้ลูกหากินตามอิสระ การที่แม่ไก่ต้องคอยเลี้ยงดู ลูกไก่นั้น จะมีผลเสียเกิดขึ้นได้ดังนี้

1. ในระหว่างการเลี้ยงลูกนั้น แม่ไก่หยุดการให้ไข่โดยสิ้นเชิง ทำให้การออกไข่ในรอบต่อไปล่าช้า

2. อัตราการตายน้อยของลูกไก่สูง เนื่องจากสภาพอากาศแปรปรวนจากร้อนจัดแล้วฝนตก ทำให้ลูกไก่ได้รับสภาวะเครียด ถ้าปรับตัวไม่ทันแล้วมักจะตาย

3. ในแหล่งที่มีอาหารตามธรรมชาติไม่เพียงพอ่อมทำให้ลูกไก่ได้รับอาหารไม่ครบถ้วน ทำให้อ่อนแอ มีภูมิคุ้มกันต้านต่อโรคต่ำลง เป็นผลทำให้ลูกไก่ตายด้วยโรคแทรกซ้อนได้

4. จำนวนลูกไก่ที่ฟักได้ต่อปีต่อแม่ไก่ลดลง ผลเสียดังกล่าวข้างต้น โดยปกติผู้เลี้ยงมักมองข้ามและไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร เป็นเพราะราคาไม่สูงเหมือนกับสัตว์ใหญ่ ชนิดอื่น ๆ ที่จำหน่ายได้ราคาสูง ๆ อย่างไรก็ตามถ้าผู้เลี้ยงจะยอมลงทุนบ้าง และให้ความเอาใจใส่

เพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อย ก็สามารถลดความสูญเสียดังกล่าวได้มากพอควรซึ่งอาจเพียงพอที่จะทำให้ผู้เลี้ยงมีรายได้เพิ่มขึ้น วิธีการแก้ไขทำได้โดยการแยกลูกไก่จากแม่ไก่มากเองภายในคอกไก่

3.2.7 มีพ่อแม่พันธุ์จำหน่าย โดยการคัดเลือกจากไก่ที่เรามีอยู่ เลือกไก่ที่มีรูปร่างแข็งแรง สมบูรณ์ กระฉับกระเฉง ขนเป็นมัน ตาสดใส ใบหน้าแดงสด เลือกพ่อพันธุ์ที่มีอายุตั้งแต่ 9 เดือนขึ้นไป และหนักตั้งแต่ 2-5 กิโลกรัม ส่วนแม่พันธุ์ ควรีอายุตั้งแต่ 7 เดือน ไม่เกิน 3 ปี น้ำหนักไม่ต่ำกว่า 1-5 กิโลกรัม มีการให้ไข่มาก เลี้ยงลูกไก่เก่ง การคัดเลือกพันธุ์ไก่ที่ดีไว้ทำพันธุ์ จะช่วยให้ไก่ในฝูงมีขนาดตัวโต ให้ไข่ดก เลี้ยงลูกดี และมีอัตราการรอดสูง ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด แล้วแยกไว้ต่างหากจากไก่สำหรับจำหน่ายทั่วไป สามารถจำหน่ายได้ในราคาสูงกว่าไก่ทั่วไป 2-3 เท่า

3.2.8 การส่งเสริมการตลาดทางกลุ่มกำหนดราคาขายที่แน่นอนเอง โดยสมาชิกกลุ่มเป็นผู้กำหนดราคาขายเอง ในราคาที่เหมาะสมมีผลกำไรหักจากต้นทุนพ่อเลี้ยงตัวเองได้ พ่อค้าที่มารับไปขายต่อก็ได้รับผลกำไรตอบแทนอย่างเหมาะสมทั้ง 2 ฝ่าย มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ติดต่อสื่อสารทำการซื้อขายกับพ่อค้า กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนใกล้เคียง และประชาสัมพันธ์ในตลาดประชารัฐอีกทางหนึ่งด้วย

3.2.9 มีรายได้จากการจำหน่ายไก่พื้นเมือง ทำให้กลุ่มสมาชิกมีรายได้จากการเลี้ยงไก่ทั้งที่เลี้ยงเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว ได้ตลอดปีตลอดไป และยังสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนให้ชุมชนมีแหล่งอาหารที่มั่นคง นำไก่พื้นเมืองและไข่ไก่ไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ ไม่เกิดการว่างงาน อยู่ด้วยสังคมอย่างสันติ

สรุปจากที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ คำถามการวิจัย ตามกรอบแนวคิด ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาฟื้นฟูเลี้ยงไก่พื้นเมืองและการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์บ้านสันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย จากที่ได้ศึกษาประวัติของชุมชนทำให้รู้ว่าชุมชนนี้เป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการเกษตรการเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ในครัวเรือน ถือว่ามีมาแต่ดั้งเดิม เป็นพันธุ์ไก่พื้นเมืองแต่มีจำนวนเหลือน้อยมากเกือบจะสูญพันธุ์เสียก็ว่าได้ มีการฟื้นฟูโดยทำให้เห็นถึงความสำคัญของไก่พื้นเมืองไม่ยอมให้พันธุ์ไก่พื้นเมืองต้องสูญพันธุ์ไป เพราะไก่พื้นเมืองเป็นทั้งอาหารที่บริโภคในครัวเรือนเหลือจากบริโภคก็นำไปจำหน่ายในชุมชน แนะนำแนวทางในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชื่อมโยงโดยมีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนส่งเสริม ปัจจุบันนี้ทำให้สมาชิกและคนในชุมชนเล็งเห็นถึงคุณค่าของไก่พื้นเมืองและหันมานิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองกันมากขึ้น เพราะเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย โตไว

ทนต่อโรค เป็นสัตว์เศรษฐกิจของชุมชนไปแล้ว สามารถนำมาประกอบเป็นอาหารในครัวเรือน แปรรูปเพื่อเป็นอาหารที่มั่นคงให้แก่กลุ่มสมาชิก สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้

ดังนั้นจึงได้ทำการวิจัย ฟันฟูการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์เพื่อแจกจ่ายขยายพันธุ์ไก่เกิดขึ้นให้แก่กับสมาชิกในกลุ่ม จำนวน 31 ราย รายละ 2 คู่ (4 ตัว) รวมไก่ที่แจกจ่ายไป จำนวน 124 ตัว และแจกจ่ายวัคซีนนิวคาสเซิล และวัคซีนฝีดาษเพื่อป้องกันโรคในไก่พื้นเมืองรวม จำนวน 62 ขวดพร้อมอุปกรณ์นำไปใช้ได้ และพร้อมขยายพันธุ์เพิ่มผลผลิตไก่พันธุ์พื้นเมืองต่อเนื่องในชุมชนบ้านสันสะลึก หมู่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย ให้เห็นคุณค่าของไก่พันธุ์พื้นเมือง ว่าเป็นไก่ที่มีเนื้อแน่นและรสชาติอร่อยกว่าไก่พันธุ์ทั่วไป เลี้ยงง่ายใช้ต้นทุนต่ำ โตเร็ว ทนต่อสภาพอากาศแวดล้อม ขายได้ราคาดี โดยเฉพาะชนเผ่าพื้นที่สูงนำไปเลี้ยงที่บ้าน ฝิปุ ฝิยา ในช่วงเทศกาลปีใหม่ของชนเผ่ามีความต้องการมากจึงขายได้ในราคาสูง และตลาดมีความต้องการสูงบางช่วงไก่อีกขาดตลาด ต่อยอดได้ด้วยการส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นจึงอยากให้ชุมชนของเราหันมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้มีจำนวนมากขึ้น เพราะไก่พันธุ์พื้นเมืองถือเป็นสัตว์เศรษฐกิจไปแล้ว จึงควรฟื้นฟูให้มีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองขึ้นในชุมชน โดยมีการคัดเลือกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่สมบูรณ์ มาขยายพันธุ์แจกจ่ายให้กับผู้ที่สนใจเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองเพื่อจะได้ทำให้มีไก่พื้นเมืองเพิ่มมากขึ้นในชุมชน เป็นพันธุ์ไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์อย่างแท้จริง

ผลที่ได้รับชาวบ้านเห็นด้วยกับแนวคิดที่จะฟื้นฟูและเห็นถึงคุณค่าของไก่พื้นเมือง โดยให้ความร่วมมือในการที่จะช่วยอนุรักษ์พันธุ์ไก่พื้นเมืองให้คงอยู่ในชุมชนบ้านสันสะลึก และมีการฟื้นฟูส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ของชุมชนบ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์นั้นได้ให้ความสนใจเกือบทุกหลังคาเรือนมีการเลี้ยงไก่จากเดิมและก็มีเพิ่มมากขึ้นแล้วได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และมีการดูแลการเลี้ยงไก่เป็นอย่างดี นำไก่ออกมาจำหน่ายตลอดการจำหน่ายไก่อีกตัวก็จำหน่ายได้ไม่จำกัดจำนวนของการรับซื้อ พร้อมระบุราคาที่แน่นอนให้กับกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนรับทราบโดยตลอดในการซื้อขายแต่ละครั้งเพื่อความสมัครใจในแต่ละคน เพราะมีจุดรับซื้อขายของกลุ่มหมุนเวียนในชุมชนได้ตลอดทั้งปี ทำให้ชุมชนมีแหล่งรายได้และมีความสุขที่มีแหล่งจำหน่ายไก่อแล้วยังมีกำลังใจที่จะเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ทำให้คนในชุมชนไม่เกิดการว่างงานแล้วยังเป็นเกษตรอินทรีย์ เพื่อคุณภาพที่ดี และผลิตอาหารที่ปลอดภัย มั่นคง

2. เพื่อศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในกิจกรรมด้านผลิตภัณฑ์การส่งเสริมการตลาด ชุมชนบ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

จากที่ได้ศึกษาบริบทของชุมชนเดิมในชุมชนก็มีการเลี้ยงไก่อยู่แล้ว และคาดว่าน่าจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ขึ้น โดยมีกระบวนการจัดตั้งกลุ่ม มีระเบียบวาระประชุมสมาชิกของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง มีการลงทะเบียนเพื่อเข้าเป็นกลุ่มสมาชิก โดยต้องเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในบ้านสันสะลิกเท่านั้น เมื่อได้รายชื่อสมาชิกกลุ่มแล้วก็นำรายชื่อไปขอขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่เกษตรอำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีจำนวนสมาชิกที่รวมกลุ่ม 31 ราย 31 ครัวเรือน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ จำนวน 4 คน แนวคิดและวิธีการเลี้ยงไก่ของกลุ่มเน้นการเลี้ยงไก่แบบอินทรีย์ เลี้ยงแบบปล่อยให้หุ้ยเหยื่ออาหารกินเองตามธรรมชาติให้ปลายข้าว รำ หยวกกล้วย กล้วย แผลง แทนการให้อาหารสำเร็จ เป็นการลดต้นทุนของการผลิตได้ แปรรูปเพื่อเป็นอาหารเมนูต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไก่ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็น ไช้ไก่ ลูกไก่ เนื้อไก่ มูลไก่ สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มสมาชิกได้

ผลการผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไก่ ก็จะได้เป็นไก่รุ่น พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ขายได้ในราคา 95-120 บาท ลูกไก่ ขายได้ในราคาตัวละ 20-25 บาท ไช้ไก่อินทรีย์ ลูกละ 5 บาท มูลไก่ กระสอบละ 30-40 บาท นอกจากนี้ไก่เป็นตัวที่ขายเป็นกิโล ก็สามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสด ทำเป็นอาหารจำหน่ายเพิ่มมูลค่าให้กับไก่ ไม่ว่าจะเป็นชิ้นส่วนไก่หรือไข่ ก็สามารถนำมาทำเป็นเมนูต่าง ๆ ต้ม ผัด แกง ทอด ลาบไก่ ไช้ทรงเครื่อง ฯลฯ การส่งเสริมการตลาดเป็นหน้าที่ของกลุ่มคอยจัดหาพ่อค้าคนกลางมาซื้อ โดยราคาขายเป็นราคาที่ทางกลุ่มได้กำหนดขึ้นเอง เพื่อให้สมาชิกมีผลกำไรจากการเลี้ยงไก่ โดยเน้นสมาชิกอยู่ได้พอค้ามีกำไร หมุนเวียนในชุมชนตลอดทั้งปี ทำให้สมาชิกมีอาชีพเสริม และอาชีพหลักที่มั่นคงไม่เกิดปัญหาการว่างงาน

จากการปฏิบัติงานร่วมกันของกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองทำให้ได้รับงบประมาณสนับสนุนเข้ามาจากทางเทศบาลตำบลพญาเม็งรายเพื่อนำมาบริหารจัดการเป็นเงินกองทุนของกลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่ ให้คณะกรรมการดำเนินการเปิดบัญชีธนาคารเพื่อรอรับเงินสนับสนุนภายในระยะเวลา 1 ปี เงินที่ได้รับจากการสนับสนุนจะนำไปซื้อพ่อพันธุ์แม่พันธุ์มาให้กับกลุ่มสมาชิกได้เลี้ยงไก่ เพื่อขยายพันธุ์ต่อไปเรื่อย ๆ พอได้ลูกไก่เลี้ยงโตตามขนาดที่ตลาดต้องการก็นำไปจำหน่ายเพื่อนำเงินเข้ากองทุน ได้ผลกำไรก็นำมาปันผลให้กับสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกันเกิดเป็นชุมชนเรียนรู้ชุมชนเข้มแข็ง เป็นแหล่งเรียนรู้และตัวอย่างให้กับชุมชนอื่น

ที่สนใจจะจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่อไปได้ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณา จากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

นอกจากคุณลักษณะ 3 ห่วงดังกล่าวแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การกำหนดเงื่อนไขไว้ 2 ประการ เพื่อการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน นั่นคือเงื่อนไขต่อไปนี้

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

ผลิตภัณฑ์การส่งเสริมการตลาด ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ บ้านสันตะลี หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 4.9 ผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

ลำดับ	ด้านผลิตภัณฑ์	จำนวนที่ได้/อาทิตย์	ราคาขายต่อกิโลกรัม	รวม
1	พ่อพันธุ์-แม่พันธุ์	5	130	650
2	ไก่อุ่น	5	120	600
3	ลูกไก่	30	ตัวละ 25 บาท	750

ตารางที่ 4.9 ผลผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ (ต่อ)

ลำดับ	ด้านผลิตภัณฑ์	จำนวนที่ได้/อาทิตย์	ราคาขาย ต่อกิโลกรัม	รวม
4	ไข่ไก่	70	ฟองละ 4 บาท	280
5	มูลไก่	3	กระสอบละ 30 บาท	90
6	ไก่สดชำแหละ	5	160	800
7	แปรรูปเป็นอาหารสำเร็จรูป	53	1,590	
รวมจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้		171		4,760

คำนวณ รายได้เป็นรายอาทิตย์ อาทิตย์ ละ 4,760 บาท 1 เดือน มีรายได้ประมาณ 19,040 บาท จากการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันตะลี หมู่ที่ 1 ตำบลเม็ญราย อำเภอพญาเม็ญราย จังหวัดเชียงใหม่ ขอค้นพบโดยอ้างอิงข้อมูลที่ได้ศึกษามาแล้วดังนี้

จากแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับความหมายแนวคิดหลักการวิสาหกิจชุมชน คือ การทำงานร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่พื้นเมือง เชื่อมโยงเครือข่ายการจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้สมาชิกและครัวเรือนมีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยดำเนินวิถีชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การมีชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารต่าง ๆ ตามความต้องการได้

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการวางเป้าหมายและแผนชีวิต จะเห็นได้ว่าการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาตลอด 25 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความจำเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

นอกจากคุณลักษณะ 3 ห่วงดังกล่าวแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การกำหนดเงื่อนไขไว้ 2 ประการ เพื่อการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน นั่นคือเงื่อนไขดังต่อไปนี้

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และนอกจากนั้น

การวางแผนเป้าหมายและแผนชีวิต 4 แผน จากสถาบันเรียนรู้เพื่อปวงชนเพื่อมาเป็นภูมิคุ้มกันในการวางแผนทำงาน ดังนี้

แผนเวลา คือ การจัดการเวลาหรือการจัดการชีวิต ว่าเราจะทำอะไรกับชีวิตของเราในแต่ละชั่วโมงและนาที ซึ่งก็คือการจัดการชีวิตของเรานั้นเอง หากไม่มีการจัดการเวลาที่จะผ่านมาและผ่านไปโดยไม่เกิดประโยชน์อันใดเลย ชีวิตเราเป็นอย่างไรในวันนี้ขึ้นอยู่กับว่าเราได้ใช้เวลาของเราทำอะไรไปบ้าง ดังนั้นควรพิจารณาลึกลงสำคัญก่อนหลัง เร่งด่วน ไม่เร่งด่วน จำเป็น ไม่จำเป็น

แผนอาชีพ เศรษฐกิจ คือ การกระทำใด ๆ อันก่อให้เกิด การผลิต การจำหน่ายและการบริโภค ซึ่งความหมายในทางเศรษฐกิจจะแตกต่างกันไป ดังนี้การผลิต คือการกระทำเพื่อให้เกิดผลที่สามารถตีค่าเป็นเงินได้ หากการกระทำใด หากการกระทำใด ซึ่งผลของการกระทำแม้จะมีคุณค่าออกมาเป็นเงินได้ การกระทำนั้นในความหมายทางเศรษฐกิจ ไม่ถือเป็นการผลิต และผลของการกระทำ ก็ไม่เรียกผลผลิต อาจจะเรียกผลงานการจำหน่าย คือการนำผลผลิตไปเสนอต่อผู้ที่มีความต้องการ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ การนำผลผลิตไปสู่ตลาด เพื่อให้เกิดการซื้อขายกันขึ้น อาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพ หลักของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งประชาชนที่ประกอบอาชีพ ใช้วิธีการเก่า ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ซึ่งต้องพึ่งพาธรรมชาติโดยเฉพาะน้ำฝนอยู่มาก ทำให้ได้ผลผลิตต่ำแต่ต้นทุนสูงขึ้น เรื่อย ๆ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่ำฐานะยากจน แนวทางพัฒนาอาชีพทางการเกษตรนี้ จะต้องให้ความรู้แก่ เกษตรกรให้จัดวิธีการลดต้นทุนการผลิต โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ให้มีความรู้ในคุณภาพของดิน และการบำรุงรักษาดิน ตลอดจนการใส่ปุ๋ย เช่น การจัดการให้มีการปลูกพืชหมุนเวียน เป็นต้น

แผนการเงิน ควรมีการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน รายรับ รายจ่าย จัดทุกอย่างที่มีการใช้จ่ายอย่างละเอียด เพื่อจะได้ทำให้รู้ว่าเงินที่เราหามาได้หมดไปกับอะไร มีความสำคัญหรือไม่ หากไม่สำคัญลดได้ควรลด เลิกได้ควรเลิก และควรมีการประหยัดคอดคอม เมื่อมีรายได้เข้ามา ควรออมก่อนใช้ เหลือจากออมก็นำไปเป็นค่าใช้จ่าย ออมเงินเอาไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็น อย่างเช่นเวลาเจ็บไข้ได้ป่วย หรือเพื่อความมั่นคงในชีวิตต่อไป

แผนสุขภาพ สุขภาพและความงามเป็นสิ่งที่ปรารถนาของทุก ๆ คน สุขภาพดีทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ย่อมให้เบิกบานสำราญใจ สุขภาพหมายถึงอะไร คำว่าสุขภาพหมายถึง สภาวะความเป็นอยู่ภาวะที่รู้สึกว่าจะใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข การที่จะอยู่อย่างมีความสุขมีหลายองค์ประกอบ เช่น ไม่มีอาการเจ็บไข้ได้ป่วยอะไร ไม่มีอะไรมาเบียดเบียนร่างกาย และจิตใจ สุขภาพดีหมายถึงอะไร คำว่าสุขภาพดีหมายถึง สุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดีไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ หรือสิ่งรบกวนต่าง ๆ มาเบียดเบียนร่างกาย และจิตใจ ทำให้จิตใจและร่างกายเป็นสุข สุขภาพดีนั้นจะหาซื้อจากไหน ๆ ก็ไม่ได้ สุขภาพดี หรือสุขภาพใจดี หมายถึง จิตใจที่เปี่ยมสุข ไม่มีความทุกข์ มาทำให้จิตใจเศร้าหมอง ไม่มีเรื่องให้ก่อกวนใจ หรือเป็นทุกข์ จิตใจผ่องใสไม่วุ่นวาย นำเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นหรือในครัวเรือนถือว่าเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต เหมือนคำกล่าวในพระราชดำรัสเนื่องในโอกาส วันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ.2540 ว่า การเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมี พอกิน แบบพอมีพอกิน นั้น หมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง และการนำหลักวิชามาใช้ให้ระมัดระวัง

หลักการท่าเกษตรอินทรีย์ปศุสัตว์อินทรีย์มาตรฐานการผลิตปศุสัตว์ของประเทศไทย

เกษตรอินทรีย์ปศุสัตว์อินทรีย์เป็นระบบเกษตรที่มีลักษณะเป็นองค์รวม ที่ให้ความสำคัญในเบื้องต้นกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ สัมพันธ์กันระหว่างคน พืช สัตว์ โดยมีการเรียนรู้ สร้างสรรค์และเน้นการพัฒนาอย่างเป็นระบบ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ได้ละเลยมิติด้านสังคมและเศรษฐกิจ เพราะความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมไม่อาจดำรงอยู่ได้ โดยแยกออกจากความยั่งยืนทางสังคมและเศรษฐกิจของการเกษตร

ความหมายแนวคิดหลักการส่งเสริมเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์และการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นั้น ผู้ประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไว้กินไข่ หรือจำหน่าย ไข่ไก่ เนื้อไก่ พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ไก่วง เป็ด ไก่พื้นเมือง มีการจัดการง่าย ๆ แต่มีที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองต้องเอาใจใส่พอสมควร การเลี้ยงสัตว์สามารถสร้างฐานะจนร่ำรวยได้ เป็นอาชีพที่ได้ผลตอบแทนสูง หากมองในภาพรวมตั้งแต่ผู้ประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ได้ปรับเปลี่ยนจากการเลี้ยงสัตว์ทั้งสิ้น และการเลี้ยงสัตว์ ช่วยลดค่าขนส่งพืชผลทางการเกษตร เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าประเทศไทย

มีการปลูกพืชเป็นจำนวนมาก ธัญพืช มัน ถั่ว ซึ่งพืชเหล่านี้สามารถใช้เลี้ยงสัตว์ได้ดีแม้ทั้งไก่พื้นเมือง ยังกินพืชหญ้า และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ช่วยลดแก้ปัญหาสังคมหลายประการ ซึ่งล้วนแต่เกื้อกูลสังคม ทำให้สังคมส่วนใหญ่ของประเทศเป็นปกติสุขลดปัญหาการว่างงานและเป็นประโยชน์อย่างมาก ถ้าได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม การเลี้ยงไก่พื้นเมือง หรือการเลี้ยงสัตว์ ไก่ชนให้อยู่คู่วิถีชีวิตคนไทยเป็นการสร้างมูลค่าให้กับไก่เป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพเสริมของเกษตรกรได้ก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่องทำให้ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มั่งคั่ง มั่งคั่ง ยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย บทที่ 4 ดังนี้ มีการฟื้นฟูเลี้ยงไก่พื้นเมืองและการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ฟื้นฟูได้โดยทำให้เห็นความสำคัญของไก่พื้นเมือง ไม่ให้พันธุ์ดั้งเดิมสูญหายไปให้หันมาเลี้ยงไก่เพิ่มมากขึ้น ในชุมชนและกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองโดยการทดลองเลี้ยงด้วยตนเองก่อน โดยเริ่มจากการเลี้ยงจำนวนน้อยแล้วค่อยเพิ่มจำนวนมากขึ้นกว่าเดิมตามบริเวณสถานที่ของกลุ่มสมาชิก มีการส่งเสริม โดยการให้ความรู้แนะนำแนวทางการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคตามระยะเวลาของสำนักงานกรมปศุสัตว์อำเภอพญาเม็งรายได้กำหนด เชื่อมโยงโดยมีการร่วมกลุ่มก่อตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในกิจกรรมด้านผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการตลาดกลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่พื้นเมือง ชุมชนบ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ทำงานร่วมกันแบบกลุ่มโดยยึดหลักของระเบียบกลุ่ม ด้านผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกลุ่มมีด้วยกันหลายอย่างทั้งชนิดที่แปรรูปและไม่แปรรูป เช่น ชนิดที่ไม่ได้แปรรูป คือ ไก่เป็นตัว พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ลูกไก่ ไก่รุ่น ไข่ไก่ มูลไก่ ส่วนชนิดที่แปรรูปคือ ไก่ชำแหละ ไก่และไข่ที่ปรุงสุกเป็นอาหารเมนูต่าง ๆ สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงได้

จากในปี พ.ศ. 2557 มีการเกิดอุทกภัย ทำให้หมู่บ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมากและส่งผลให้ไก่พันธุ์ดั้งเดิมที่มีอยู่ล้มตายเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังส่งผลต่ออาชีพทางการเกษตรอีกหลายประการ จากที่ได้ศึกษาความเป็นมาของหมู่บ้านมีความเห็นว่าในยุคปัจจุบันผู้คนจะสนใจในการดูแลสุขภาพมากขึ้นจึงเลือกที่จะบริโภคอาหารที่มีผลดีต่อสุขภาพมีความปลอดภัยสูงอาหารที่ได้จากธรรมชาติหรืออาหารอินทรีย์เป็นต้น อะไรที่เป็นอาหารแบบอินทรีย์ก็จะได้รับความนิยมมากกว่าเป็นอันดับแรก ดังนั้นผู้วิจัยได้เห็นจุดเด่นของชุมชนในด้านอาหารอินทรีย์เกี่ยวกับไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ขึ้นจึงควรที่จะฟื้นฟูให้ไก่พันธุ์พื้นเมืองที่มีอยู่แต่ใกล้จะสูญพันธุ์ให้ยังคงอยู่ในชุมชน โดยมีการพูดคุยร่วมคิด ร่วมทำแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์พันธุ์ไก่พื้นเมืองมีแนวคิดไปในทางเดียวกันคือก่อตั้งกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ขึ้นเพื่อนำไปสู่การตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ชุมชน

บ้านสันสลีกลุ่มที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ขึ้น มีขั้นตอนในดำเนินการ ดังนี้ นำรายชื่อสมาชิกกลุ่ม จำนวน 31 คน 31 ครัวเรือนเพื่อนำไปจดทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตจัดตั้ง กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการจดทะเบียนปีต่อปี เมื่อได้รับใบอนุญาตได้นำมาจัดทำป้ายของกลุ่ม ระเบียบวาระ คณะทำงาน การบริหารจัดการ การติดต่อเครือข่ายเพื่อซื้อขายให้แก่กลุ่มสมาชิกในชุมชน นอกจากนี้ยังต้องไปขอใบอนุญาตและจดทะเบียนทำการค้าหรือหากำไรในลักษณะคนกลางซึ่งซากสัตว์ จากสำนักงานกรมปศุสัตว์จังหวัดเชียงราย โดยการร่วมกลุ่มของสมาชิกได้น้อมนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การที่ ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว นอกจากนี้คุณลักษณะ 3 ห่วงดังกล่าวแล้วสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ กำหนด เงื่อนไขเอาไว้อีก 2 ประการเพื่อการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น คือเงื่อนไขต่อไปนี้ คือ เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และได้นำการวางแผนเป้าหมายและแผนชีวิต 4 แผนจากสถาบันการเรียนรู้เพื่อ ปวงชนมาเป็นภูมิคุ้มกันในการวางแผนทำงานคือ แผนเวลา แผนอาชีพ แผนการเงิน แผนสุขภาพ เพื่อให้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสันสลีกลุ่มที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เกิดการ กระตุ้นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทางกลุ่มมีการศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดและมีการประชุมเชิง ปฏิบัติการร่วมกันของกลุ่มสมาชิก การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ร่วมกันศึกษาพัฒนา กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกันของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผลการ ทดลองเลี้ยงด้วยตนเอง การพูดคุยร่วมกันของกลุ่ม และทำงานอย่างเป็นระบบร่วมกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันตะลีก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฟื้นฟูเลี้ยงไก่พื้นเมืองและการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ให้เหมาะสมกับบริบทชุมชนบ้านสันตะลีก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายเพื่อศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในกิจกรรมด้านผลิตภัณฑ์การส่งเสริมการตลาด ชุมชนบ้านสันตะลีก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยใช้แนวสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดขนาดประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 31 คน สรุปได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาไม่เกินประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร เป็นตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และเป็นคนที่ง้อถิ่นเป็นส่วนมาก การฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมือง กลุ่มสมาชิกในชุมชนทราบถึงการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองจากสื่อต่าง ๆ จากการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง การประสานงานเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ และการประสานงานเครือข่ายประชาชนที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์เพื่อเกิดความร่วมมือในการทำธุรกิจ โดยยึดหลัก 4 แผน มาเป็นองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต 4 แผน ได้แก่ 1. แผนเวลา 2. แผนอาชีพ 3. แผนการเงิน และ 4. แผนสุขภาพ ตามยุทธศาสตร์ที่ดีมีลักษณะที่เป็นระบบ จากการลงพื้นที่รับซื้อจำหน่ายไก่ จากการประชาสัมพันธ์พูดคุย และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนเป็นอาหาร เช่น ต้นกล้วย รำข้าว เศษอาหาร แมลงที่มีอยู่ตามธรรมชาติเป็นประการสำคัญ และการฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอย่างดีโดยการนำไก่พันธุ์พื้นเมืองที่มีอยู่เดิมแต่ใกล้สูญพันธุ์ พันธุ์ไก่พื้นเมืองมาเพาะขยายพันธุ์ เพื่อแจกจ่ายให้กับกลุ่มสมาชิกผู้ที่สนใจ เป็นการอนุรักษ์พันธุ์ดั้งเดิมของบรรพบุรุษให้คงอยู่ต่อไปสู่รุ่นลูก หลานและ

ตระหนักถึงประโยชน์ความสำคัญของไก่พื้นเมืองโดยเฉพาะด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ราคา และการแปรรูปเป็นอาหารเมนูต่าง ๆ มีไข่ไก่อินทรีย์ ขายลูกไก่ พ่อแม่พันธุ์ไก่ มูลไก่ เพราะมีการจำหน่ายได้ผลกำไรดี มีแหล่งจำหน่ายตลอดทั้งปี สามารถประกอบเป็นอาชีพเสริม และอาชีพหลักได้ ในแง่ของความสัมพันธ์ในชุมชนนั้น จะนำกลุ่มใหญ่ ๆ พัฒนาไปได้ดี คือ การส่งเสริมการขายพันธุ์ไก่พื้นเมืองเพื่อการบริโภคในครัวเรือน และเหลือก็ออกจำหน่าย กล่าวคือ การนำไปแนวทางในการประหยัด อดออม ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ใช่จ่ายเกินตัวของความสัมพันธ์ในชุมชน นั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีความสัมพันธ์กับชุมชนในแง่ของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันสิ่งของการมีน้ำใจต่อกัน มีความสามัคคีกัน เมื่อส่งเสริมส่งการขายพันธุ์ไก่ การตลาด และในอนาคตจะมีงบประมาณเข้ามาในกลุ่มทำให้ชีวิตดีขึ้น มีความสุขมากขึ้น

การส่งเสริมการตลาด ในชุมชนนั้นจะเป็นการรวมกลุ่มกันในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตลาด เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้มแข็งผลิตภัณฑ์ มีไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์มีไก่รุ่น มูลไก่จำหน่าย มีไข่จำหน่าย มีลูกไก่จำหน่าย มีพ่อแม่พันธุ์จำหน่าย การส่งเสริมการตลาดทางกลุ่มกำหนดราคาขายที่แน่นอนเองจากราคา 95 บาท ถึง 130 บาท มีรายได้จากจำหน่ายไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ด้วยแล้วนำไก่พื้นเมืองไปประกอบเป็นอาหารแปรรูปเป็นเมนูต่าง ๆ จำหน่ายในตลาดสดพระราชวังในชุมชนได้ด้วย ความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ทอดทิ้งกัน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์บ้านสันสะลิกหมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย อยู่คู่กับชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน เป็นการเผยแพร่ การปฏิบัติ การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ให้เป็นแบบอย่างในด้านการดำเนินชีวิตตามแนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชุมชน ให้ชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง และการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ในชุมชนให้ชุมชนรณรงค์การขายพันธุ์ไก่ออกเรื่อย ๆ ให้พอเพียงต่อความต้องการใช้ในครัวเรือนจำหน่าย เป็นการเพิ่มรายได้ช่องทางหนึ่ง

ระเบียบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง บ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย

กฎระเบียบของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน ของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

1. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มขึ้นในระดับหมู่บ้านหรือตำบลโดยความสมัครใจ
2. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมกันแก้ไขปัญหาการผลิต การแปรรูป และการตลาด
3. เพื่อใช้กระบวนการกลุ่มในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพสามารถพึ่งตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความเข้มแข็ง อยู่ได้อย่างมีความสุขในชุมชน
2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์อย่างแท้จริง
3. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร ต่างๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

คุณสมบัติของสมาชิก

1. สมาชิกต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนบ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
2. ชอบและมีความสนใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์
3. เลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อก่อให้เกิดรายได้ต่อตนเองและชุมชน
4. สมาชิกกลุ่มต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการศึกษารื่องการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์โดยนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาฟื้นฟูเลี้ยงไก่พื้นเมืองและการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์บ้านสันสะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2500 ส่วนใหญ่ประชากรในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกร แต่เนื่องจากด้วยชุมชนเกิดอุทกภัยจากน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2557 ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อมพลังงานและการเกษตรยั่งยืน ส่งผลให้สัตว์เศรษฐกิจอย่างไก่พื้นเมืองที่มีอยู่ในชุมชนล้มตายไปเป็นจำนวนมากถึง 2,250 ตัว จนเกือบสูญพันธุ์ จึงจำเป็นต้องมีเกษตรกรต้องได้รับการฟื้นฟูให้ไก่พันธุ์พื้นเมืองกลับคืนสู่ชุมชนเหมือนเดิม มีการฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ฟื้นฟูโดยให้เห็นความสำคัญของไก่พื้นเมือง ว่าสามารถเลี้ยงเพื่อประกอบเป็นอาหารหรือเป็นอาชีพอาชีพหลักและอาชีพเสริม หลังน้ำท่วมได้ ให้คำแนะนำวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์อย่างแท้จริง โดยใช้อาหารจากพืชผักผลไม้ที่ไม่ได้คุณภาพ ถูกแมลงกัดกิน อย่างเช่น ชมพู

ฝรั่ง กล้วย มะม่วง มะละกอ ปลายข้าว รำ หยวกกล้วย กล้วยา ตลอดจน พื้นที่สวนที่มีแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัยของหนอนแมลงต่าง ๆ ถือเป็นแหล่งอาหารของไก่อพื้นเมืองเป็นการลดจำนวน ศัตรูพืช ด้วยวิธีทำธรรมชาติ มูลไก่อที่ถ่ายมายังเป็นปุ๋ยให้ต้นไม้ด้วย เป็นการลดต้นทุนการเลี้ยงไก่อพื้นเมือง แบบอินทรีย์ นอกเหนือจากที่เคยปฏิบัติอยู่เดิมแล้ว ควรมีการเลือกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่สมบูรณ์ เพื่อขยายพันธุ์ไก่อ สำหรับเอาไว้เลี้ยงเองไม่ต้องไปหาพ่อพันธุ์แม่พันธุ์จากที่อื่น มีการเสริมวัคซีน ป้องกันโรคในไก่อเพื่อลดการตายของไก่อ เหลือจำนวนตายน้อยลง มีการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่ม เลี้ยงไก่อพื้นเมืองเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม โดยการนำพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ไปให้กลุ่มสมาชิก เพาะขยายพันธุ์ต่อ พบว่า กลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับการที่จะกลับมาเลี้ยงไก่อพันธุ์ พื้นเมืองแบบอินทรีย์ดั้งเดิมอีกครั้ง และมีแนวโน้มจะเลี้ยงไก่อพื้นเมืองแบบอินทรีย์เป็นจำนวน เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดี เมื่อมีกลุ่มเลี้ยงไก่อพื้นเมืองแบบอินทรีย์ แล้วก็นำรายชื่อไปจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้น นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์หรือขยายผลต่อไป

2. เพื่อศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่อพื้นเมืองแบบอินทรีย์ในกิจกรรมด้านผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด จากการที่ได้จัดตั้งกลุ่มมีการแต่งตั้งหน้าที่ให้กับผู้รับผิดชอบ และมีการพูดคุย ตกลงกันภายในกลุ่ม นำพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ไก่อที่ได้คัดเลือกพันธุ์ซึ่งเป็นไก่อพื้นเมืองที่มีอยู่ในชุมชน แจกจ่ายให้กับกลุ่มสมาชิกเพื่อทำการขยายพันธุ์เพิ่มเมื่อไก่อพื้นเมืองเดิมโตได้ตามขนาดที่ตลาด ต้องการจะต้องนำมาจำหน่ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ไม่ว่าจะเป็น ผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เลี้ยงไก่อพื้นเมืองแบบอินทรีย์ ไก่อพื้นเมืองแบบอินทรีย์ขายไก่อรุ่น (ตัว) กิโลกรัม 120 บาทสามารถ จำหน่ายให้กับคนในชุมชนเอง ชุมชนใกล้เคียง พ่อค้าที่มาติดต่อซื้อขายเป็นประจำอยู่แล้ว ไช้ไก่อ ลูกละ 4 บาท ไช้ไก่อนี้ว่าเป็นอาหารที่มันคงของคริวเรื้อนและชุมชนต้องมีติดไว้ เพราะเป็นอาหาร ที่ทำง่ายและรับประทานได้ทุกเพศทุกวัย จำหน่ายให้กับคนในชุมชนหรือตลาดในชุมชน และ ชุมชนใกล้เคียง ไช้ไก่อของกลุ่มสมาชิกที่ได้เป็นที่นิยมของผู้บริโภคเป็น ไช้สดใหม่ทุก ๆ วัน ไช้แดงมีสีส้มเข้ม ไช้ขาวมีเป็นวันไม่แตกตัวรับประทาน แตกต่างจาก ไช้ตามท้องตลาดที่มีไช้แดง เป็นสีเหลือง ไช้ขาวไม่เป็นวันมีลักษณะเป็น ไช้แหวน ลูกไก่อตัวละ 25 บาท ก็จำหน่ายให้กับคน ในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงที่สนใจ พ่อแม่พันธุ์ก็เหมือนกันจำหน่ายให้กับคนที่สนใจซึ่งจะมีราคา สูงหน่อยขายได้กิโลกรัมละ 130 บาท มูลไก่อกระสอบละ 40 บาท มูลไก่อเป็นผลพลอยได้อย่างหนึ่ง จากการเลี้ยงไก่อ สามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยได้อย่างดี ไช้บำรุงดินปลูกผักสวนครัว ไม้ดอกไม้ประดับ หรือไม้ผลต่าง ๆ เป็นการลดรายจ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมีสำหรับพืชด้วย จำหน่ายให้กับคนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง ไก่อสดที่ชำแหวะเป็นตัวแล้วขายเป็นกิโล กิโลกรัมละ 160 บาท จำหน่าย ที่ตลาดในชุมชน

การส่งเสริมการตลาดทางกลุ่มได้มีการกำหนดราคาขายที่แน่นอนเอง ในราคาที่เหมาะสม สมาชิกกลุ่มอยู่ได้พอค่าที่มารับไปนำไปขายต่อก็ได้กำไรเหมือนกัน ทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และมีกำลังใจมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้กลุ่มสมาชิกนำผลิตภัณฑ์เป็น ไข่สด ไข่สดไปแปรรูปเป็นอาหารเมนูต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มสมาชิก โดยการนำไข่สดมาแปรรูปเป็นอาหารเมนูต่าง ๆ เช่น ต้มยำไก่บ้าน ไก่บ้านต้มขมิ้น ลาบไก่บ้าน ต้มยำใบมะขามไก่บ้าน ผัดเผ็ดไก่บ้าน ไก่บ้าน ผัดพริกไทยอ่อน แกงอ่อมไก่บ้าน ไก่บ้านเขย่า ส่วนไข่มีเมนู ไข่ไก่ทอด ไข่ต้ม ไข่ตุ๋น ไข่ดาว ไข่ทรงเครื่อง ไข่ปิ้ง ยำไข่ต้ม จากไข่ ไข่ ที่แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่ดีกว่าได้กำไรครั้งต่อครั้งของต้นทุน เพื่อจำหน่ายเองเป็นรายได้เสริมของครอบครัวนอกเหนือจากที่ทำร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

จากการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญร่วมมือเป็นอย่างดีในการร่วมกระบวนการขับเคลื่อนการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ เนื่องจากไก่พื้นเมืองเป็นสัตว์เศรษฐกิจระดับหมู่บ้านและเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่ดีของชุมชนมาช้านาน โดยแต่ละครอบครัวเดิมที่มีไก่พื้นเมืองก็มีการเลี้ยงอยู่เดิม 10-15 ตัว หลังจากเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก็ได้มีการเพิ่มจำนวนมากขึ้น เนื่องจากไก่พื้นเมืองมีคุณสมบัติที่ดีหลายประการ เช่น เลี้ยงง่าย สามารถเลี้ยงแบบปล่อยได้ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี แข็งแรง ทนทานต่อโรค พักไก่เอง เลี้ยงลูกเอง คู้ยเขี่ยหาอาหารกินเองตามธรรมชาติ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองมีการลงทุนน้อย มีความเสี่ยงต่ำ จำหน่ายได้ราคาดี มีตลาดรองรับ ตลาดมีความต้องการสูง โดยเฉพาะช่วงเทศกาล วัฒนธรรม ประเพณี การทำบายสีสู่ขวัญ การไหว้เจ้าที่ บวกกับในปัจจุบันมีคนหันมาบริโภคไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์กันมากขึ้น เพราะไก่พื้นเมืองมีรสชาติอร่อยรสชาติถูกปากของผู้บริโภคโดยทั่วไป เนื้อมีกลิ่นหอม เนื้อแน่นมีไขมันต่ำ และปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง โดยเฉพาะอย่างไก่หนุ่ม สาว หรือไกรุ่น จะมีรสชาติดีและอร่อยที่สุด จึงทำให้ความนิยมบริโภคไก่พื้นเมืองสูงตลอดปี ทำให้ตอนนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันสะลิก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย จังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มส่งออกไปยังต่างประเทศโดยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงที่เพื่อไปจำหน่ายต่ออีกครั้งหนึ่ง

ดังนั้นไก่พื้นเมืองจึงเหมาะสมทั้งการเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหารใช้บริโภคในครัวเรือนหรือเลี้ยงเพื่อเป็นอาชีพเสริมหรืออาชีพหลัก สามารถจำหน่ายได้ทั้งเนื้อ ไข่ไก่ และมูลไก่ พร้อมทั้งแปรรูปผลิตภัณฑ์เป็นอาหารคาวหวานจำหน่ายในตลาดสดประชารัฐในชุมชนตนเอง เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และชุมชน นำไปสู่การพึ่งตนเอง เป็นชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง

จากการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันสะลีก หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้มีการส่งเสริมกิจกรรม ผลิตภัณฑ์ การตลาดของกลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านเทคโนโลยี รู้จักปรับปรุงอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และความเป็นจริง พึ่งพาตนเองโดยการคิดค้นเครื่องมือผลิตสิ่งของขึ้นได้ใช้เอง เช่น ลังใส่ไก่พื้นเมือง ลังหนึ่งสามารถ ใส่ไก่ได้ประมาณ 20-28 ตัว หรือ ชะลอมไม้ไผ่ กรงไม้ไผ่ก็สามารถนำมา ใส่ไก่ได้เหมือนกัน นำของดั้งเดิมของท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านมาประยุกต์ในการประกอบอาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านเศรษฐกิจ ยึดแนวพระราชดำริในการการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามขั้นตอนของเกษตรทฤษฎีใหม่ พึ่งพาอาศัยโดยร่วมกันกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่ม เลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ และคนในครอบครัว ผลิตภัณฑ์ขยายพันธุ์ไก่ พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ไก่ ไม่ว่าจะเป็นไข่ ไก่รุ่น ลูกไก่ มุลไก่ เพื่อจำหน่ายในชุมชนท้องถิ่น และชุมชนใกล้เคียง ยึดหลัก พออยู่ พอกิน พอใช้ มีความมั่นคง ครอบครัวไม่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทั้งทางตรงและทางอ้อม และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทำให้ไม่มีภาระหนี้สินหรือถ้ามีก็สามารถ ชำระได้ตามกำหนด สามารถประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมได้

การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันสะลีก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับไก่พื้นเมือง แบบอินทรีย์ โดยการให้กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผู้ที่เลี้ยงไก่พื้นเมือง เลี้ยงไก่ในจำนวนเพิ่มขึ้น นำไก่มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ด้านอาหารต่าง ๆ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 5 วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2560 การประชุมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 31 คน ณ หอประชุมหมู่บ้าน เพื่อการสื่อสารค้าขายในชุมชนท้องถิ่นที่ใกล้เคียงหรือต่างจังหวัดทั่วประเทศ และคนไทย ทั่วภูมิภาคที่สนใจจะทำธุรกิจร่วมกัน โดยผ่านทาง การสื่อสารบอกเล่า ป้ายโฆษณา ทางข่าวสาร โทรศัพท์มือถือ หรือและโทรศัพท์บ้าน ไลน์ เฟซบุ๊ก อีเมล ประชาสัมพันธ์บอกต่อกันไปเพื่อ เพิ่มศักยภาพเครือข่ายมากขึ้นกว่าเดิม

การส่งเสริมการตลาด โดยการช่วยหาเครือข่ายจำหน่ายไก่และไข่ โดยสมาชิกกลุ่มเป็นผู้กำหนดราคาขายเอง เป็นราคากลางที่สมาชิกได้ผลกำไรพอเลี้ยงตัวได้พอค้าคนกลางก็มีกำไร โดยได้เสนอแนะเรื่องการดำเนินการสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาดที่ศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงของ คุณชนิษฐา มะโนสมบัติ โดยให้คุณชนิษฐา ร่วมเป็นเครือข่าย

ได้สรุปต่อที่ประชุมว่า ให้คุณชนิษฐา ช่วยแนะนำให้คนในชุมชน ผู้ที่มาศึกษาดูงาน ให้เห็นคุณค่า (ตระหนักรู้) มูลค่าของไก่พันธุ์พื้นเมือง ว่าตอนนี้ไก่พื้นเมืองเป็นที่ต้องการของตลาด

มาก ให้ผู้ที่สนใจมาร่วมเลี้ยง ไก่พันธุ์พื้นเมืองให้เพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะไก่พันธุ์พื้นเมืองสามารถซื้อขายหมุนเวียนได้ตลอดทั้งปี สร้างรายได้ให้ตลอดทั้งปี เมื่อมีผลผลิตตรงตามตลาดต้องการก็สามารถนำออกมาจำหน่ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเราได้ โดยมีคุณจินตนา ลมบีนิ เป็นตัวแทนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถนำไก่พันธุ์พื้นเมืองมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารต่างๆ ได้ เป็นการเพิ่มเครือข่ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสันสะถึก หมู่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย และชุมชนใกล้เคียง เพื่อนำไปเป็นตัวอย่างในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ และเพิ่มเครือข่ายในการติดต่อซื้อขายเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ รัฐใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด สอดคล้องกับบริบททางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการปรับสภาพโรงเรือนเลี้ยงไก่พื้นเมือง หรือเลี้ยงปล่อยตามธรรมชาติ ให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ พึ่งพิงกัน โดยการนำสิ่งของที่มีอยู่มากในชุมชนและไม่ได้ใช้ประโยชน์ไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งของบางอย่างที่จำเป็นต้องใช้จากชาวบ้านหรือชุมชน อย่างเช่น ไม้ไผ่ มีการสร้างทรัพยากรขึ้นมาแทน การปลูกหญ้าอาหารไก่หลาย ๆ อย่าง เป็นต้น

ด้านจิตใจ คนในชุมชนมีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม มีการเจริญโตอย่างพอเพียง โดยคำนึงถึงศักยภาพของตัวเอง ครอบครัว และสภาพแวดล้อม ยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนา ลด ละ เลิกอบายมุขทั้งปวง ทุกคนในสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ มีความสุข มีความพึงพอใจและมีความภูมิใจในอาชีพที่ทำ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ มีจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีความร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาบนพื้นฐานของคุณธรรม ดำเนินการเลี้ยงไก่พื้นเมืองด้วยความอดทน ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละรับผิดชอบและทำประโยชน์แก่สังคมส่วนร่วม โดยอุปกรณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่เลี้ยงไก่ใช้ฝีมือแรงงานคนในชุมชนมีคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ยึดชุมชนเป็นหลัก และใช้องค์กรชุมชน เป็นศูนย์กลางพัฒนาส่วนภาคอื่น ๆ ทำหน้าที่ช่วยกระตุ้นอำนวยความสะดวกส่งเสริมสนับสนุน มีความเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มีศักยภาพสูงของแต่ละเครือข่าย ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ธุรกิจชุมชนที่มีข้อมูลข่าวสารธุรกิจนั้น ๆ อย่างครบวงจร พร้อมทั้งใช้เป็นสถานที่สำหรับศึกษาดูงาน และฝึกอบรม ในชุมชนยึดมั่นและร่วมกันปฏิบัติขนบธรรมเนียมประเพณี มีการรักษาสภาพแวดล้อมให้คงสภาพเดิม รวมทั้งมีการสร้างทรัพยากรขึ้นมาแทนที่ เป็นต้น สามารถอยู่ในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยตรงและทางอ้อม

สิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบ การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนบ้านสันตะลึกหมู่ที่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการรักษาทรัพย์สินของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ คือ การทำอะไรไม่ทำให้ไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงไว้ สูญหายหรือตาย อย่างไม่มีสาเหตุ โดยการเลี้ยงไก่ในบริเวณสถานที่ที่กำหนดไว้โดยการล้อมรั้วตะข่าย มีความสูงประมาณ 2-3 เมตรแบบรั้วรอบขอบชิด ไม่ให้ไก่บินออกนอกสถานที่ และป้องกันหมาแมว ไม่ให้เข้ามาได้ นอกจากนี้ต้องมั่นสังเกตลักษณะของไก่ให้ได้ มีการแยกไก่เลี้ยงไว้บริเวณที่กำหนดเป็นรุ่น ๆ ไป ได้แก่ ลูกไก่ ไก่รุ่น ไก่พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ และไก่ที่กำลังฟักไข่ เพื่อง่ายต่อการดูแลและป้องกัน ลดการสูญหายของไก่ได้การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของบ้านสันตะลึก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้จากแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับความหมายแนวคิดหลักการวิสาหกิจชุมชน คือ การทำงานร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชื่อมโยงเครือข่ายการจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้สมาชิกและครัวเรือนมีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยดำเนินวิถีชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การมีชุมชนที่เข้มแข็งสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารต่าง ๆ ตามความต้องการได้ ร่วมกับแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นหรือในครัวเรือนถือว่าเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต เหมือนคำกล่าวในพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ว่า การเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมี พอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง และการนำหลักวิชามาใช้ให้ระมัดระวัง

ข้อเสนอแนะ

1. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์และคนในชุมชนควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการทำงานเป็นกลุ่มควรต้องมีความเสียสละให้ความร่วมมือมีความสามัคคีโดยการทำงานเป็นกลุ่มช่วยกันคิดช่วยกันทำช่วยกันแก้ไขปัญหา เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ต้องรอหรือพึ่งพางบสนับสนุนจากรัฐเพียงอย่างเดียวและอยู่คู่กับชุมชนบ้านสันตะลึก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

2. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์และคนในชุมชนควรศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการฟื้นฟู การส่งเสริมของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้เพิ่มมากขึ้นและสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการพูดคุยปรึกษาปัญหาอุปสรรค โอกาส แนวทางการแก้ไขปัญหา อาจจะมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการสื่อสารหาเครือข่าย ให้เพิ่มมากขึ้นแล้ว รวมพลัง

ในการฟื้นฟูเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านสันสะลีกให้ตระหนักรู้ว่าเกี่ยวกับการต่อยอดการนำผลิตภัณฑ์ การตลาด การแปรรูปของไก่และไข่เลี้ยงเองแปรรูปเอง จำหน่ายเอง อย่างต่อเนื่อง

3. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์และคนในชุมชนควรมีการ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ แหล่งอาหาร ในครัวเรือน และชุมชน อย่างดั้งเดิมและมั่นคง แล้วยังทำเป็นอาชีพหลัก อาชีพเสริม เป็นแหล่ง รายได้ของชุมชนบ้านสันสะลีก ชุมชนใกล้เคียง นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนให้กับ ประชาชนทั่วไปและผู้สนใจเข้ามาศึกษาหาความรู้ได้เกี่ยวกับการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการ เลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ต่อไปได้

บรรณานุกรม

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2548). **มกอช.มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เกษตรอินทรีย์ เล่ม 2**. กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานสินค้าและอาหารแห่งชาติ.
- กรมปศุสัตว์. (2555). **แผนปฏิบัติงานกิจกรรมส่งเสริมการทำปศุสัตว์อินทรีย์ ประจำปี 2555 (เอกสารอัตตาเนา)**. ค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2559, จาก : <https://www.ag2.kku.ac.th/kaj/PDF.cfm?filename=P037%20Ext01.pdf&id=2311&keeptrack>.
- เกรียงไกร โช้ประการ, วัชรพงษ์ วัฒนกุล และวรวงษ์ สุริยจันทร์ทอง. (2543). **สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและความพึงพอใจต่อการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรผู้ประสบอุทกภัยที่ได้รับการแจกไก่พื้นเมืองในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น**. ค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2559, จาก: https://www.ag2.kku.ac.th/kaj/PDF.cfm?filename=P101%20Ext_021.pdf&id=1969&keeptrack.
- ใจแก้ว คิตรีเมือง. (31 สิงหาคม 2559). **สัมภาษณ์. ผู้ใหญ่บ้าน. บ้านสันตะลึก หมู่ 1 ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย**.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2529). **สนองความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หน้าที่พื้นฐานของงานหรืออาชีพ**. ค้นเมื่อ 2 กันยายน 2560. จาก: <https://www.digi.library.tu.ac.th/thesis/sw/1083/09>.
- ชยา พรมวังษา. (2558). **การส่งเสริมเกษตรพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำชุมชนบ้านศรีงามพัฒนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน**.
- ชุมพล ทรงวิชา. (2542). **หลักการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป**. สกสนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- ครุณี โสภา และคณะ. (2551). **สร้างเงินล้านด้วยไก่บ้าน**. นครราชสีมา: สำนักพิมพ์แม่บ้านจำกัด.
- ธเนศร์ บุญตาแสง. (2544). **การอนุรักษ์และการพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยในชุมชน**. ค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2559, จาก: <https://www.ird.stou.ac.th/dbresearch/uploads/112/บทที่%202.pdf>
- บัณฑิตา ทักขนนท์. (2557). **ผลของรูปแบบการเลี้ยงไก่ไข่ต่อสมรรถนะการให้ผลผลิต คุณภาพไข่ ปริมาณคอเลสเตอรอล และองค์ประกอบของกรดไขมันในไข่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- บุญนาค ดีวกู. (2546). **Media Learning of Public Administration: แนวคิดวิชาหกิจชุมชน**. ค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2559. จาก : <https://www.learningofpublic.blogspot.com>.
- ปราโมทย์ ชนสวัสดิ์. (2558). **คู่มือไก่พื้นเมือง**. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์ จำกัด.

- เยี่ยมพร ภิเศก. (2559). **คู่มือแนะนำการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอินทรีย์ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการปศุสัตว์ที่ 3 จังหวัดอำนาจเจริญ .** คืบเมื่อ 9 เมษายน 2560, จาก : <https://www.extension.dld.go.th/th1/images/stories/organic/organic20160330/organic2016033001.pdf>
- รงค์ ประพันธ์พงศ์. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ 2. บริษัทเฮลโล่การพิมพ์ (1988) จำกัด.
- ลาวัล เบ็ญไชยสง. (2559). **เอกสารประชุมวิชาการงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา. สมุทรสงคราม: สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.**
- วรพล เองวานิช, ชนินนทร์ วัฒนาวานิช. (2550). **สร้างเงินล้านด้วยไก่บ้าน.** สำนักพิมพ์แม่บ้าน จำกัด.
- วิฑวัช โมพี. (2558). **สร้างเงินล้านด้วยไก่บ้าน.** นครราชสีมา: สำนักพิมพ์แม่บ้าน จำกัด.
- วัลลภ คงเพิ่มพูน. (2544). **คู่มือการเลี้ยงไก่พื้นเมือง.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- วิเศษ ฉัตรวิทยากุล. (2543). **แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง.** คืบเมื่อ 1 กันยายน 2560, จาก : [https://www.C:/Users/Administrator/Downloads/Fulltext%234_243565%20\(5\)](https://www.C:/Users/Administrator/Downloads/Fulltext%234_243565%20(5)).
- ศรีปรีญา ฐูประจ่าง. (2546). **แนวคิดวิสาหกิจชุมชน.** คืบเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2559, จาก : http://www.file.siam2web.com/trdm/article/2013328_38233.pdf
- ศูนย์คลินิกเทคโนโลยี. (2556). **รายงานฉบับสมบูรณ์หมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมู่บ้านผลิตไก่เนื้อพื้นเมืองด้วยเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน.** กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์. (2554). **วิชาการวางแผนและแผนชีวิต.** กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สำนักงานเทศบาล อำเภอพญาเม็งราย. (2559). **บัญชีรายชื่อผู้รับมอบเครื่องอุปโภค-บริโภคพระราชทาน ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย.** เชียงราย: ตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2548). **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.** กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานทะเบียนราษฎร อำเภอพญาเม็งราย. (2559). **สถิติประชากรจากทะเบียนบ้าน แยกรายพื้นที่ ระดับหมู่บ้าน.** เชียงราย: ตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย.

- สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน . (2558). การจัดการระบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ ระดับบัณฑิตศึกษา. เอกสารโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ รุ่นที่ 3 สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.
- สมพงษ์ บัวเยี่ยม. (2558). สูดยอดสัตว์เลี้ยงทำเงิน. กรุงเทพฯ: ทานตะวัน.
- เสรี พงศ์พิศ. (2551). ข้อความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สุวิทย์ เทียรทอง. (2526). หลักการเลี้ยงสัตว์ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.
- สัญญาชัย จตุรติทรา, สุภฤกษ์ สายทอง, อังคณา ผ่องแผ้ว, ทศนีย์ อภิชาติสร่างกูร และอำนาจ เดี่ยวธารากุล. (2554). ผลของระบบการเลี้ยงแบบปล่อย ต่อสมรรถนะการเจริญเติบโต ลักษณะซากและคุณภาพเนื้อของไก่พื้นเมือง. ค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2559, จาก : <http://www.sutir.sut.ac.th:8080/sutir/bitstream/123456789/4485/2/FullText.pdf>
- สกกล นายศรี. (2543). แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่. ค้นเมื่อ 4 กันยายน 2560, จาก : [file:///C:/Users/Administrator/Downloads/Fulldtext%234_243565%20\(9\).pdf](file:///C:/Users/Administrator/Downloads/Fulldtext%234_243565%20(9).pdf)
- สุชน ตั้งทวิวัฒน์ และคณะ. (2555). การส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและสุกรแม่พันธุ์เพื่อการฟื้นฟูให้เป็นอาชีพหลังเกิดภาวะน้ำท่วม. ค้นเมื่อ 9 กันยายน 2560, จาก : <http://www.clinictech.most.go.th/online/Usermanage/FinalReport/20131211729321>.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2553). ผลของการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อย ต่อสมรรถนะการให้ผลผลิต คุณภาพไข่ ปริมาณคอเลสเตอรอล. ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2560. จาก: <http://sutir.sut.ac.th:8080/sutir/bitstream/123456789/5747/1/Fulltext.pdf>
- อภิชาติ ศรีสอาด. (2557). แนวทางและแบบอย่างการผสมผสานฟาร์มเกษตรอินทรีย์รับตลาดอาเซียน. กรุงเทพฯ: นาคา อินเทอร์เน็ตเดีย.
- Fanatico . (2006). ผลของรูปแบบการเลี้ยงไก่ไข่ต่อสมรรถนะการให้ผลผลิต คุณภาพไข่ ปริมาณคอเลสเตอรอล และองค์ประกอบของกรดไขมันในไข่. ค้นเมื่อ 9 กันยายน 2560. จาก : <http://sutir.sut.ac.th:8080/sutir/bitstream /123456789/5747/1/Fulltext.pdf>
- Lymbery. (1997). ผลของรูปแบบการเลี้ยงไก่ไข่ต่อสมรรถนะการให้ผลผลิตคุณภาพไข่ ปริมาณคอเลสเตอรอล และองค์ประกอบของกรดไขมันในไข่. ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2560. จาก:<http://www.sutir.sut.ac.th:8080/sutir/bitstream/123456789/5747/1/Fulltext.pdf>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

เครื่องมือในการวิจัย

แบบสำรวจความคิดเห็น

เรื่อง การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ ชุมชนหมู่บ้าน
สันตะลึก หมู่ที่ 1 ตำบลเม็ງราย อำเภอพญาเม็ງราย จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้ประชากรตอบแบบสอบถามต่อไปนี้โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่กำหนดให้

เพศ ชาย หญิง

ท่านจบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา

อุดมศึกษา อื่นๆ

สถานภาพสมรส โสด คู่สมรส หย่าร้าง

แยกกันอยู่ หม้าย

ท่านมีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี 21-30 ปี 30-40 ปี

41-50 ปี 51--60 ปีขึ้นไป

ท่านประกอบอาชีพอะไร เกษตรกร ธุรกิจส่วนตัว

ข้าราชการ อื่นๆ

ปัจจุบันท่านมีรายได้หลักต่อเดือนเท่าใด

ต่ำกว่า 10,000 บาท

10,001 บาท -20,000 บาท

ตอนที่ 2 การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์ใน
ครัวเรือน หมู่บ้าน ตันสะลึก หมู่ 1 ตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

1. การฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมืองทำได้อย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์

.....
.....
.....

3. การส่งเสริมการตลาด

.....
.....
.....

4. จะทำอย่างไรให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์อยู่กับชุมชน
ต่อไปอย่างยั่งยืน

.....
.....
.....

ตอนที่ 3 การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบอินทรีย์
ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านเทคโนโลยี (technology:T)

.....

.....

.....

2. ด้านเศรษฐกิจ (economic:E)

.....

.....

.....

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (resource:R)

.....

.....

.....

4. ด้านจิตใจ (mental:M)

.....

.....

.....

5. ด้านสังคมและวัฒนธรรม (social:I)

.....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข.
ภาพประกอบการวิจัย

ตราชั่ง

ลังใส่ไก่พื้นเมือง

ภาพที่ 1 อุปกรณ์สำหรับเตรียมรับซื้อขายไก่พื้นเมืองในชุมชนก่อนพ่อค้ามารับซื้อต่อ

ภาพที่ 2 รถพ่วงรับซื้อ-จำหน่ายไก่ในชุมชน

ภาพที่ 3 รถกระบะขนย้ายไก่ไปส่งกลุ่มเครือข่าย

ภาพที่ 4 รถพ่วงนำผลิตภัณฑ์แปรรูปเป็นเมนูอาหารออกจำหน่ายพร้อมจำหน่ายไข่สด

ภาพที่ 5 สถานที่จำหน่ายอาหาร

ภาพที่ 6 ประชุมกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

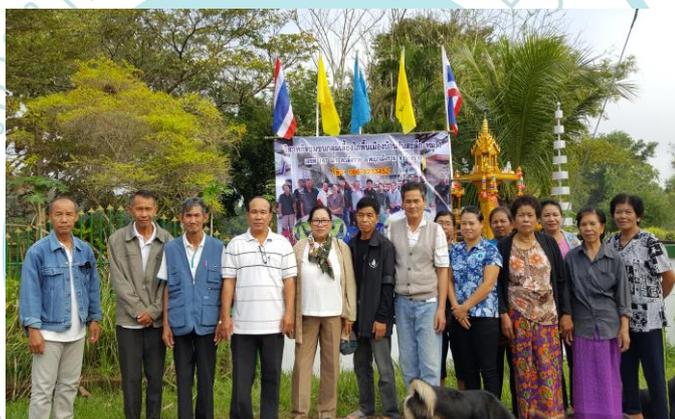
ภาพที่ 7 ประชุมกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ภาพที่ 8 ประชุมคณะกรรมการกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ภาพที่ 9 ประชุมวางแผนเกี่ยวกับนโยบายการ เลี้ยงขยายพันธุ์ไก่และการ ป้องกันวัคซีน

ภาพที่ 10 ร่วมถ่ายรูปกับคณะกรรมการกลุ่ม ไก่พื้นเมือง

ภาพที่ 11 เลี้ยงไก่ในเล้า

ภาพที่ 12 เลี้ยงแบบอินทรีย์

ภาพที่ 13 แจกจ่ายวัคซีนป้องกันโรค

ภาพที่ 14 แจกจ่ายขยายพันธุ์ไก่พื้นเมืองแกสมาชิกกลุ่ม

ภาพที่ 15 พ่อค้าคนกลางมารับซื้อไก่พื้นเมือง

ภาพที่ 16 รับซื้อไก่รุ่นของกลุ่มสมาชิกตามจุดต่าง ๆ

ภาพที่ 17 จำหน่ายไข่ไก่พื้นเมือง

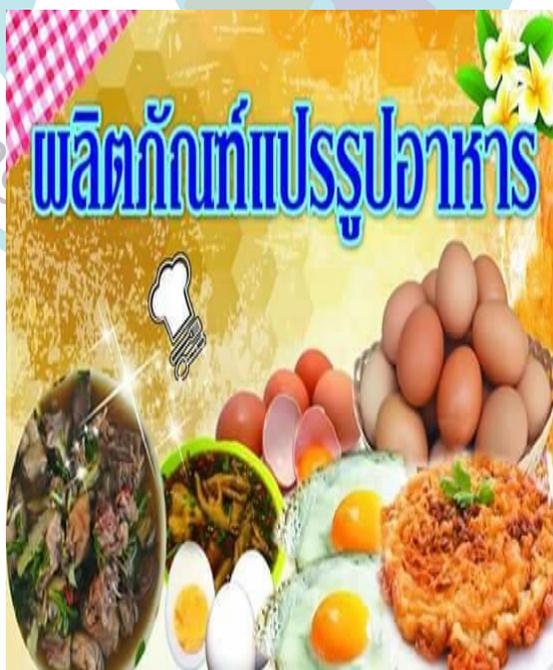
ภาพที่ 18 จำหน่ายลูกไก่พื้นเมือง

ภาพที่ 19 จำหน่ายมูลไก่พื้นเมือง

ภาพที่ 20 ตลาดไก่ต่างๆ ประเทศลาว

ภาพที่ 21 ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปไก่ของพื้นเมือง

ภาพที่ 22 เครื่องข่ายวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมูลค่า ไม้พื้นเมืองศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ครัวชนิษฐา

ภาพที่ 23 เครื่องข่ายส่งไม้พื้นเมืองออกประเทศลาว

